

**Dispvtationvm De Censvris In Commvni,
Excommvnicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

Dispvtatio VII. De modo tollendi Censuram.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Sect. IV. De Suspensione Censuræ.

119

scopo, quia non habent tam perfectam iurisdictionem, sicut ille, neque dispensare possunt in communione, nisi quatenus eis conceditur speciali priuilegio: prohibito autem haec censuraram ad ius communione pertinet, ut statim dicam, et nunquam potestas haec dispensandi in censuris conceditur, sed absoluendi tantum.

7
Sed & de Episcopis probabilius censeo (generatim
loquendo) non habere hanc potestatem. Quod vno
verbo attrigit & affirmauit Vgol. tab. 1. c. 10 §. 6. n. 4.
citanus Socinum Sen. in c. Officij, de Sent. excō. nro. 171.
Qui, dum peculiariter negant Episcopum disp̄p̄are
posse, vt excommunicatus actus ei prohibitos sine
absolutione exerceat, tacite insinuant Pontificem
summum id posse: ut asservimus. Cur autem Epis-
copus hoc non possit, nullam rationem afferunt.
Ego vero existimo rationem esse, quia in rebus iu-
re communi, & vniuersi Ecclesia prohibitis dispen-
sare non possunt, nisi vbi, vel ipso communī iure eis
conceditur, vel aliqua recepta consuetudine & tra-
ditione. Ita enim censeo limitandam esse illam pro-
positionem aliquorum Canonistarum, nam contraria
sententia & verior est, & hoc tempore com-
muniior, & fere aperte colligitur ex capit. *Dilectus*,
de Tempore ordinationis, & fundari etiam potest
in capit. *Ad sacerdotiū*, §. *De adulteriis*, de iudicis, vbi
haec communiter disputatur; & in *Theologia* in
materia deleg. & statibus, & potestat. *Papꝝ*, & Epis-
coporum, tanquam in propriis locis tractatur. Hac
autem potestas, de qua loquimur nec iure communi-
niali conceditur, nec consuetudine recepta est, ni-
si fortasse in aliqua re minima, vt danti licentiam
ad loquendum cum aliquo: quæ proprie non potest
dici dispensatio, sed declaratio iusta cause, ex qua
ipsum ius commune id facere permittit: alioqui ne-
que illud licite fieri posset.

8
Atque hinc dixit *Glossa in ca. postulatis*, de Cleri excomm. ministrant. verb. *Dispensatum*, posse Episcopum dispensare in hoc particulari effectu, quod collatio beneficii excommunicato facta valeat: quam ibi *Abbas* n. 3. & alij sequuntur fundati in illo textu, in quo talis dispensatio permittitur ab solute, & sine restrictione: quandocumque autem dispensatio aliqua in iure permititur, signum est, etiam *Episcopis* concedi, vt etiam communis sententia *Canonistarum*; argui. ca. *Nuper*, de *Sentent. excom.* Veruamnen, si recte at *edictum* ad cap. illud *Postulatis*, in eo non dicitur, posse dispensari cum excommunicato, vt collatio ei facta valeat, sed posse dispensari cum eo, qui beneficium excommunicatus obtinuit, vt illud retineat, scilicet, postea ab soluto: ita enim intelligendum id est: neque enim *Pontifex* dare facultatem dispensandi cum excommunicato perseverante in sua contumacia, vt beneficium male partum retineat. Est autem longe diuersum dispensare, vt collatio beneficii facta excommunicato a principio sit valida, vel dispensare, res collatio, que prius nulla fuit, valere incipiat, ut per se notum est: nam prior dispensatio formaliter & directe est ad impedendum effectum excommunicationis: & cedit in fauorem ipsius excommunicati, dum excommunicatus est, item dum excommunicatur: posterior vero non est dispensatio excommunicationis, nec impedit effectum eius, sed supponit potius censuram habuisse suum effectum, & postea remeditum illi adhibet post ablatam censuram. Neque enim de ratione censurę est, vt malum illud remedio careat, vnde non est fauor concessus excommunicato, sed iam absoluto, & ideo in nulla re obstat censura. Non ergo potest sumi arguinentum ab una dispensatione ad aliam: nam, quod textus ille de posteriori tantu dispensatione loquatur, manifestum est, tum quia post illa verba, *Nec illi valent ex luce restringere*, immediate subiungitur, *Nisi cum eius fuerit misericorditer dispensatum*: tum etiam, quia in proxime sequentibus

A concluditur talis ratio. Cum ea non fuerint canonice consecuti: solum ergo fit sermo de dispensatione, per quam collatio, quæ nulla fuit, ratificatur.

Vnde non censeo posse Episcopum in hoc dispensare, ut collatum beneficia facta excommunicato, in principio rata sit. Quod inde confirmari potest, quia alias Episcopus scient dans beneficium excommunicato, quo cum dispensare posset, censendus esset dispensare, & ratam facere collationem, sicut de Pontifice maximo diximus; at vero oppositum constat, ex illo textu, in quo statim poena imponitur Episcopis hoc scientibus facientibus, & supponitur, factum non tenere, si ipsi facere prasumantur. Ac denique hanc sententiam aperte tenet Couarruicias c. Alma, prima part. §. 7. n. 8.

Ad fundamento contrarię sententię iam responsum est. Ad illud vero postremum de excommunicato à particulari Episcopo. an vitandus sit in tota Ecclesia; Scotus in 4. dist. 19. quæst. 1. art. sex opposito fundamento dixit non esse ubique vitandum; propter limitatam excommunicantis iurisdictionem. Sed alienum hoc est ab vsu Ecclesiæ, & canonico. num præcepis: & ideo non oportet ad aliquod ex-10
Cur excommunicatur ab uno Episcopo pro causa Ecclesiæ vitandus secundum Scotum.

rum p[ro]p[ter] ep[iscop]i. & c[on]cio non s[er]u[er]t ad antiquos ex-
tremum declinare: Fatendum est enim, excommunicatum esse vbique vitandum, non quia iure divi-
no ita cautum sit; alias etiam de externa, & ciuiti
communicatione idem dicendum esset: quod Co-
uar. non concedit, nec propter solam iuris distinc-
tione particularis Episcopi, sed propter institutio-
nem talis censuræ, quæ auctoritate totius Ecclesie i-
ta facta est, vt, à quounque applicata fuerit, hanc
vniuersalem vim habeat, vt in Concilio Nicen. ca-
s. 5. aperie dicitur, & in c. *Sicut Apostoli*, cum duobus
sequentibus insinuatur 11. qu. 3. & est sere aperta de-
claratio Inno. III. in c. *Ad riprandam de Officio Or-
dinariorum*, & latius infra suo loco dicetur: & videri er-
iam potest Sot. dist. 2. 2. quæst. 2. art. 1. Sorbi

DISPUTATIO VII.

De absolutione, & modis, quibus censura tolli potest.

DIXIMVS in principio huius matterie, censuram talem esse prenam, quæ perpetua non sit ~~et~~ vi sive institutionis, sed auferri possit. Imo addidimus postea talem esse, ut auferenda sit, quoties causa cessauerit, & correcta fuerit contumacia: superest ergo, ut, postquam de vinculis censuræ omnia tractauimus, quæ in communione desiderari possunt; de illis etiâ solutione pauca dicamus, in qua re explicâda breuius quidem agemus, eundem tamen ordinem observabimus, prius de potestate, deinde de aetate eius, & de modo quo debet rite scire recte fieri, differentes.

SECTIO I.

An censura per solam absolutionem tolli possit.

VM censura per modum cuiusdam accidētis sit in eo, quia ipsa ligatus est, ut supra declarauimus, ad modum etiā aliorum accidētium destrui seu tolli posse intelligendū est. Aſſignant autem
Philippi

Philosophi variis modis, quibus accidentia corrupti possunt, qui ad tres reducuntur, scilicet ad destructionem subiecti; & ex absentiā termini, vel causa, à qua accidens pendebat, vel per actionem contrarij. Videtur ergo eidem modis posse auferri censura. Primo per mortem eius, qui ligatus erat, nam destruēto subiecto, tollitur capacitas censuræ ergo & censura ipsa: neque enim in cadiuere manere potest, cum non sit capax obligationis, aut cognitionis. Nec in anima separata, cum iam sit extra Ecclesiæ forum. Secundo videtur per se tolli ablatā omnino causa censuræ, id est, facta condigna satisfactione, quam Ecclesiæ obedientia postulabat: nam destruēto necessario fundamento, sua sponte corruit, quidquid ædificatum erat. Quod maxime videtur habere locum, quando censura ipsa ad certū terminū erat imposta, ut interdum fieri solet, ut constat ex c. In loco 5. q. 4. nam quod usque ad certū terminū impositum seu præceptum est, finito termino non obligat, cum voluntas ferentis censuram ultra præfixum à se terminum non operetur. Et eadem ratione videtur potest censura lata ab homine tolli per mortem eius, qui illam tulit, tū quia censura videtur similius cuidam præcepto prohibenti, tali persona ab homine imposito: sed præceptum huiusmodi cessat per mortem præceptientis, quia pendet ab eius potestate, & hæc cum vita tollitur. Propter quod superius dicebamus, si censura sit sub conditione lata ab homine, illo mortuo, non incurri, etiam si impleatur conditio: quia per mortem eius cessavit præcepti obligatio: ergo eadem ratione cessabit efficacia, & obligatio censuræ, mortuo ferente. Tertio poterit censura tolli per absolutionem tanquam per actionem contrariantem, quamvis si veri sint alij modi in argumentis propositi, hic ultimus solum habebit locum, quando absolutione data fuerit, antequam omnino tollatur causa censuræ, quia alias iam esset ablatæ censura, & sic nihil operetur absolutionis.

²
Censuram tolli posse per absolutionem offendit.

Nihilominus dicendum est, censuram proprie & perfecte solum tolli per absolutionem. Assertionē hæc duas habet partes; prior est affirmativa; que est certissima, & de fide, scilicet censura posse tolli per absolutionem: constat enim primo ex illis verbis, Quæcumque ligaueritis, vel solueritis: si enim ex illis reēte colligimus potestatem ligandi per censuras, multo magis soluēti ab illis: nam quod formam verborum, est æqualitas; quod materiam vero solutio est per se, ac proprie intenta: ligatio vero quasi coacte, ob contumaciam ipsius hominis, & ad illam comprimendam. Si autem in Ecclesiæ est hæc potestas, erit etiam efficacitas in ipso actu aliqui imperitens, & insufficiens, vel potius nulla esset potestas. Potest ergo censura per absolutionem tolli. Et hoc confirmat vsus Ecclesiæ, & innumera decretā, quæ nunc superfluum est referre, ea enim necessario in sequentibus attingemus. Ratio vero est, quia absolutione hæc actus est iurisdictionis, ut sumitur ex capite vñco de Maior. & obediēt, in & c. Venerabilibus, s. Porro, fere in omnibus aliis, de Sent. excommunic. in 6. Et per se videtur matifestum, cum sit, vel sententia quedam, vel reuocatio pœnae, & obligationis imposta ab habente iurisdictione, quæ sine æquali vel superiori iurisdictione fieri non potest: iurisdictione autem, ut perfecta sit, non deber esse ad ligandum tantum, sed etiam soluendum: aliqui non esset in aedificationem, sed potius in destructionem. Quod maxime verum est in præsente materia, cum censura per se considerata documentum inferat, enāspirituale. De hac igitur parte nulla est difficultas.

³
Censuram non nisi per absolutionem tolli.

Censuram non nisi per absolutionem tolli per mor.

A Ltera pars negativa seu exclusiva probanda est, discurrendo breuiter per alios modos insi-

A nuatos, quibus censura tolli posse videbatur. ^{tem illâ lig.} ^{12.} ^{mus erat de morte ipsius subiecti effecti censura. In quo Palud. in 4. d. 18. q. 1. art. 1. nu. 8. absolute dicit mortuum iam non esse ligatum, si in charitate decessit, etiam si ante absolutionem à censura, mortuus fuerit. Videtur autem intelligere, non esse ligatum censura: nam de culpa per se notum erat: & quia inde in se, posse fieri participem orationum, & suffragiorum secluso scandalo. Iura tamen canonica docēt illum indigere absolutione, ut pater ex capit. Anobis, 2. & c. Sacu, de Sent. excomm. & in cap. Is. 11. cod. tit. in 6. Et similem canonem refert ex Concilio Epaunensi Burchardus lib. 11. sui Decr. ca. 15. Sed longe diuersum est quod in illo Concilio traditur c. 23. ut postea videbimus. ^{Con Epaun.} ^{11.} ^{Contra vero iura citata videtur supponere hominem huiusmodi post mortem manere ligatum censura, nam absolutio non habet locum, nisi ubi vinculum durat.}}

Nihilominus Nauart. in Summ. ca. 27. nu. 27. 1. ait mortuum non proprie absoluī, sed denunciari, & declarari Ecclesiæ, decessisse, absolum coram proprio Deo, ut pro eo orari posse: & dicit esse sententiam abolutum: & communem in dicto cap. Anobis: & censura, sed declarari censuram, idem sentit Castro libr. 2. de Iusta hæret. punit. in fine: & Couarr. c. Alma, 1. p. 8. n. nu. 8. Nihilominus tandem additibidem Couarruias, Ecclesiæ soluere mortuos, non quoad ipsos, sed quoad actus, & effectus per viuos agendos erga mortuos. Et Nauarr. c. 26. nu. 32. citans Summam Rofellam, verb. Abolitione, 1. 5. 1. dicit simpliciter, huiusmodi mortuū posse, & debere absoluī. Et, cum iura ita loquantur, merito possumus ita loqui. Nam, licet censura non feratur proprie in hominem iam mortuū, tamē, quæ lata fuit, manere aliquo modo in eo potest, vel potius respectu illius, quatenus ratione talis censura excommunicationis, v. g. & corpus eius adhuc est inabile ad sepulturam Ecclesiasticam, & anima, ut sit particeps communium orationum, & suffragiorum Ecclesiæ, quæ inhabilitas solum permaneat in prohibitione, quæ respectu viuorum durat: & ideo dicitur talis absolutione fieri quoad actus viuorum. Quod hoc tamē non est tantum declaratio, seu denunciatio vinculi, ablati, sed est vera ablatio, & relaxatio talis vinculi prout aliquo modo durat: quia non solum propter scandalum, sed etiā propter Ecclesiæ prohibitionem, non licet huiusmodi excommunicationis ante absolutionem sepelire in loco sacro, vel participem facere communium Suffragiorum: Sic igitur verum est, etiā huiusmodi censuram per absolutionem, & non per solum mortem.

Aduerendum est tamen cum prædictis doctoribus (ne ad hanc absolutionem iterum nobis redire necesse sit) quacunque ratione homo sit absolutus à censura in articulo mortis, etiam non à proprio iudice, vel parochio, vel alio habente iurisdictionem extra illum articulum, sed à simplice sacerdote absoluētus, postea non indigere nouæ absolutione. Quod notauit Glossa in dicto cap. A nobis, verb. Non poterit. Et merito, quia illa absolutione vera fuit, & ex iurisdictione veluti delegata ipso iure omnibus sacerdotibus pro illo articulo, ut colligitur exca. Et noscitur, & ca. Non dubium, cum aliis de Sent. excom. & signi figuratur in Concilio Tridentino sess. 14. ca. 7. & superius, tractando de casuum reseruatione, dicendum à nobis est. Quod Glossa prædicta, quam aliqui Canonistæ sequuntur, extēdit ad absolutionem censuræ laicorum. Sed immerito, ut in fratre dam: nam absolutione data à laico nulla est: data vero à sacerdote est valida, & ideo non est cur iteretur, ut sumitur ex c. vñco de sepult. & c. In h. 1. 1. 1. de R. & prorib.

Tenebuntur autem hæredes ad impletandam satisfactionem, quam defunctus promisit, & debebat. ⁶ ^{12.} ^{Hæredes ta-} ^{quantū per viuum exterratum facultatum impleri} ^{men tenet} ^{peruerit: nā ad alias actiones, seu obligations per-} ^{implet} ^{sonales}

Sect. I. An censura per solam absolutionem tolli possit. 121

sonales non tenentur, ut constat. Et ita intelligentium est dictum capit. A nobis, 2. vers. *Hæredes*, & sumitur ex cap. vltimo de sepultur. Si vero ipsi etiam sint in mora, poterunt per alias censuras compelli; illa vero, quæ in defuncto fuit, in eos redundare non potest.

7
Defunctus
ante mortem
non ab solu-
tione a quo
potest posse
mutari ab
solu-
tione. Veruntamen, si defunctus non fuit absolutus ante mortem, ut postea absolui possit, necesse est in primis, ut ante mortem saltem præbuerit signa contritionis, quibus ostenderit se a contumacia recessisse, et ad obedientiam Ecclesiæ redisse: alioqui & ipse indignus erit ab solutione, et haec sine fructu illi concederetur: et ita supponitur in dicto cap. *A nobis.* Deinde etiam tunc non poterit absolui a quouis sacerdote, sed ab illo tantum, a quo viuens absolutio-

cerdotis, ied ab his tantum, a quo viuidis aboliui potuistis, vt recte Nauarrus notat, quia iam celavit necessitas articuli mortis in quo datur facultas cui liber sacerdoti, vt possit absoluere a peccatis, & consequenter, vt possit absoluere a censura, quia haec absolutione necessario præcedere debet. Cum ergo post mortem iam non possit absoluiri a peccatis, iam etiam non initia necessitas absoluendi eum a censuris: & ideo ab habente ordinariam potestatem, vel delegatam, procuranda est illa absolutione, vt in eod.c. A nobis, traditur. Vbi etiam in finiatur, ad ea procurandam hæreditem teneri, vel eum, qui curam gerit animæ defuncti: ad cuius spirituale commendum, atque etiam ad decentem honorem conferri potest huic inodi absolutione. Addit vero Nauarr. si censura occulta sit, ideoque defunctus iam sit in loco sacro sepultus, dissimulandum potius esse, quam abolutionem procurandam: quia iam fere nullius est utilitatis: nam, si non decepit in gratia, nihil proderit absolutione a censura: si vero in gratia decepsit, apud Deum est absolutus, & coram Ecclesia habetur ut absolutus, quia non iudicatur de occultis. Et maxime, quia post extrauagantem, Ad uitanda, huiusmodi excommunicatus occultus, cum denunciatus non sit, non est exclusus ab excommunicatione fidei, ex parte ipsorum. Alioquin vero manifestare illam occultam, posset generare aliquam infamiam, vel scandalum: & ideo tacendum potius est. Quæ opinio Nauarri satis probabilis mihi videtur. Neq; existimo eum, qui bona fide & sine culpa excommunicatus moritur occulta censura: si aliqui deedit in gratia, priuari fructu communium suffragiorum Ecclesie, ex intentione eiusdem Ecclesie. Nihilominus tamen, si occulta etiam posset absoluiri, & absque illa infamia, aliqui periculi seu nocimenti, optimè esset illam absolutionem procurare; & aliquid utilitatis asserre posset, si fortasse verius est, absque absolutione non frui Ecclesie suffragiis, de quo postea suo loco differemus.

8 In secunda difficultate tria puncta tanguntur, ex quibus primum nullam habet difficultatem. Nam certum est, censuram semel contractam non tolli ipso facto propter remendationem solam, vel quamcunque satisfactionem peccatoris: quamvis enim contumacia praecedere necessario debeat ad censuram ferendam, non tamen necessario durare debet, vt censura duret. Quia illa causa non est ita fundamentum censuræ, vt in illa quasi hitatur, vt relatio in suo fundamento, neque ita ut sit causa, à qua ille effectus pendeat in conferuari; sed in fieri tantum: E sicut culpa est causa poenæ, et tamen poena durat poena post transactam, immo & post remissam culpam. Itaque, licet post exhibitam condignam satisfactionem abolitio à censura tribuenda sit, ex capit. Qua fronte de Appellat. tamen hoc ipsum ostendit censuram nec esse ablatam donec per absolutionem tollatur: quod plane colligitur ex ca. *Canis consideres*, de Sentent. excommunic. Quod ita fieri merito institutum est, tum, ut quod iuridica, & publica potestate ligatum erat, eadem dissoluatur; tum etiam, quia licet quad tollendum contumaciam, & obediendum

Fr. Suarez, Tom. 5.

A Ecclesiæ, satisfactu fit, non tamen est sufficiens penitentia acta pro culpa commissa. Et hæc sepe imponenda est, cum absolutio conceditur, ut inferius dicemus. Ab hac vero generali regula aliqui excipiendam putant illam censuram, quæ fertur sub hac conditione & forma, Donec satisficeris. Sed non opinor limitationem esse necessariam, de quo statim dicam.

9
Sicut definī-
ta pro definī-
to tempore
ferri non po-
sset, ita neg-
ad certum
tempus dif-
feri non pos-
sunt ab
solui.
Altera pars illius difficultatis erat de censura, que
fuerit pro definito tempore. Ad quam breuiter di-
citur, supponere falsum loquendo proprie de cen-
sura, quatenus veram rationem censura habet: nam
proprius eius terminus solum esse debet quantum
contumacia durauerit: nec fieri potest ut censura vs-
que ad præfixum terminum ita ponatur, ut, eo elab-
orato, cesseret, etiam si contumacia duret. Efectus enim hoc
contra finem censuræ, qui est comprimere contu-
maciæ; & contra rectitudinem iustitiae: nam dare-
tur occasio peccatori permanendi in sua contumia-
cia, dum scit, elapsu tali tempore, cestaurâ censu-
ram, & prius non esse tollendam, etiam si resipiscat.
Quod etiam est contra omnia iura, quæ dicunt, ex-
hibita satis factio, concedendam esse absolutio-
nem, ut in dicto cap. *Qua fronte, & in ca. Ex literis, de*
Constit. &c. Cum contingat, de Officio deleg. & aliis,
qua ibi à doctoribus citantur, qui in hac doctrina
consentient. Cum ergo resipiscientia peccatoris nō
habeat terminum definitum, repugnat plane fini, &
natura censuræ, ut pro definito tempore impona-
tur; id eoque per solum lapsum tempore nunquam
tolletur. Quapropter etiam in superioribus anno-
tauimus, quætoruscunque priuatio aliqua commu-
nionis Eucharistæ vel alia similis suspensio, pro cer-
to tempore absolute, & sine illa conditione ponit-
tur, illam non esse censuram, sed pœnam quādā al-
terius rationis, quæ non pro contumacia reprimē-
da, sed ut pœna pro delicto cōmiso pure imponitur.

An censura sub conditione lata, Donec satisficeris satisfactione exhibita, ipso factō tollatur.

Sed hic insurgit difficultas, nam, licet censura non imponatur ad tempus præfixum, potest tamen indefinite poni sub illa conditione, Donec satiferetur: ergo potest hoc sensu ferri, ut dures usque ad illud tempus, in quo exhibita fuerit satisfactio, quodcunque illud fuerit, & non amplius: tunc ergo in ipso facto absque alia absolutione tolletur censura: est autem viratus hic modus censuram ferendi: ergo ex hoc capite non procedet generaliter conclusio posita, sed tantum in censura, qua absolute & fine tali conditione fertur.

Circa hoc punctum controversonsia est inter do-
cētores, & magna diversitas opinionum, quam late
tractat Cotaurriuus in cap. Alma. i. p. 8. i. numer. 5.
& seq. Multi enim alertunt, non obstante illa condi-
tione, necessariam esse nouam solutionem à cen-
sura: & consequenter conditionem illam nihil ope-
rari, sed explicare causam, & rationem censuræ. Ita
Glossa in Clem. i. de Decimis, verb. Donec, & Abbas
in cap. i. de iudic. notab. 6. cum aliis multis, qui hoc
non de omni censura, sed de excommunicatione
affirmant: nam de suspitione oppositum docent,
qui idem sententie de interdicto, vno, vel altero ex-
cepto: quæ omnia refert ibi Couarruias: quam ve-
ro constanter loquantur, statim dicemus. Funda-
mentum huius sententiae est generale principiū po-
situm, quod vera censura non nisi per solutionem
tollitur, quod in iure canonico & ratione funda-
mentū est, ut vidimus. Responderi potest, cum etiam
non tolli censuram absque solutione, sed solutionem
similiter cum ipsa censura, tamen sub con-
ditione de futuro: & ideo à principio cum censura
infertur, non operari solutionem, quia non est
Couarr.
Opinio;
Glossa.
Abb.
Fundamē-
tum.
Eusio.

Replica.

2 Opinio.

Conarr.

Alciatus.

Gloss.
Abbess.3 Dubiis refro-
lution.

posita conditio: posita vero conditione, scilicet satisfactione sufficiente, statim operari. Atq; ita fine noua absolutione tollitur censura, non tamen omnino fine absolutione, nec ex vi, solius satisfactionis, sed ex vi absolutionis conditionatae prius concessae, quae, posita conditione, transit in absolutam. Contra hanc vero responcionem obiiciunt predicti autores: quia absolutio non potest esse conditionata: quia, vt de Reg. iur. in 6. dicitur, *Actus legitimus conditionem non recipiunt*: absolutio autem actus legitimus est; & alia, quae sectione 3. tractabimus.

Nihilominus alij censent, quando ferrur censura illo modo, non esse necessariam nouam absolutionem, post exhibitam satisfactionem. Ita tenet Co- uarruus citato loco, retractans, quod dixerat in epitome 4. libr. Decretal. 2. p. cap. 6. nu. 16. & sequens Alciatus, qui in hoc recensit à communis opinione Canonistarum, quantum ad excommunicationem pertinet, nam de suspensione, & interdicto idem alij sentiunt. De suspensione etiam Glossa in dicta Clement. i. de Decim. verb. *Donec*, quam Abbas, & alij sequuntur. De interdicto vero Glossa in capit. *Non est vobis*, verb. *Donec*, de sponsalib, quam alij etiam sequuntur. Hinc vero sumit Alciatus argumentum, nam si in suspensione, & interdicto hoc habet locum: ergo non repugnat censura, & sic tolli absque noua absolutione impleta satisfactione: ergo neque etiam est cōtra rationem excommunicationis, vt sic: nam sub eadem forma ferri solet, & nihil habet vel in iure, vel ex aliqua alia ratione, ob quod ei specialiter hoc repugnet. Dicitur fortasse, suspensionem & interdictum aliquando ferri per modum penae tantum, & non per modum censuræ: excommunicationem vero non ita ferri, & hinc posse oriri differentiam illam. Sed, quidquid sit de antecedente, non recte hic applicatur: nam, quando interdictum v.g. infertur, donec fiat satisfactio, illa pena medicinalis est, & ad comprehendendam contumaciam directe inficta: ergo imponitur sub propria ratione censura: quid enim aliud desiderari potest ad rationem censuræ? Præterea fundatum prioris sententie non videatur solidum, quia non repugnat absolutionem sub conditione ferri, vt ex opinione Na- uarri, & aliorum videbimus sc̄t. i. ergo recte intelligimus in illa forma ferendi censuram includi absolutionem conditionatam in futurum, & ex vi illius postea tolli censuram expleta conditio.

Cum igitur hac controversia ex hoc fundamento pendeat, non potest plene definiri, donec illud examinemus, quod in quartam sectionem differimus, nē ordinem perueramus. Nūc solum duo dicimus; vnum est, quidquid in illa controversia dicatur, non recedit à generali regula à nobis posita: quia etiam sentiamus in eo casu non requiri nouam absolutionem, nihilominus non tollitur censura fine absolutione, quia antiqua absolutione sub conditione lata, postea operatur, expleta conditione. Secundum est, aliud est loqui de potestate ferendi censuram, vel excommunicationem sub ea forma, & sensu. De qua potestate maxime videntur disputare doctores prædicti. Aliud vero est disputare de ipso actu supposito potestate. Et in hoc est valde considerandum, an verba legis, aut sententia in eo sensu proferantur: nam, quandocumq; feruntur negatiue sub hac forma, *À qua non liberentur, aut absolu- n- tur, donec satifaciant*, fine dubio non conceditur absolutione in futurū, sed prohibetur iudicibus, ne ante censuras relaxent. Exemplum optimum est in ca. *Quanquam*, de Censib. in 6. ibi. Nec ab excommunicatione huiusmodi absolutionem, vel interdictis relaxationem obtineant, donec, &c. Vbi obiter aduertenda est diversitas illorum verborum, *Absolutio*, & *Relaxatio*: nam significari ibi videtur, interdictum non tolli absolutione, sed relaxatione: quod etiam repugnat cōclusioni posita. Sed ideo Pontifex ita distinxit, quia

A loquebatur de interdicto locali; absolutione autem in rigore sumpta videatur referri ad personas: & ideo, quando tollitur interdictum à loco, relaxari potius dicitur, quam absolu: nos vero maxime locuti sumus de absolutione in ordine ad personas, & latius loquendo, sub illa etiam relaxationem comprehendimus. Idem censeo, quoties lex, vel sententia verbis vritur quasi promissoris, vel imperariuis, vt *Si satis- fecerit, absoluatur, vel absolvetur, & similibus*: quia hec non continent absolutionem ipso facto: sicut in humili superioris dicebamus, quando lex dicit, *Excom- munitetur, vel Excommunicabitur, non continere cen- suram ipso facto*. Oportebit ergo, vt lex vel senten- tia dicat. *Ex quo satisfecerit absolu: us sit, vel aliquid æ- quivalens, vt à paritate rationis facile probari potest ex his, quæ diximus de censura, quando ipsa le- ge, vel sententia generali ferrur pro futuris culpis ipso facto incurru: ita enim hæc absolutio dicitur ferrari ipso facto obtinenda posita satisfactione. An vero ita ferrari possit, vel interdum ferratur, dicto lo- co examinabimus.*

In ultimo puncto superiorius racto nulla est difficultas, nam certum est, censuram non extingui propter mortem ferent, sive à lege, sive ab homine lata sit, *qui per mis- eritatem suam*, vt aperte probatur in capit. *Si Episcopalius ante, in qua- tum fer- ratur, vbi statutur, mortuo excommunicante, absolutione ad succe- dorem pertinere: supponitur ergo excommunicationem durare. Idem habetur ex capit. *Pastoralis*, §. *Præ- terea*, de Offic. ord. Et ratio est, quia penitentia im- posita non cessat per mortem imponens: transi- enim in rem iudicatam. Item, quia censura ab insi- tutione potius, quam ab executori, vel iudice illas applicat, habent suam naturam permanentem, & stabilem, ita vero institutione sunt, vt non pendeant in conferuari à vita, vel iurisdictione ferentis, sed tan- tum in fieri, vt etiam probat v̄sus Ecclesiæ. Neq; in hoc alia occurrit difficultas, præter nonnullas, quæ ad singulas censuras in particuli pertinent.*

SECTIÖ II.

Quis possit à censuris ab homine latis abfoluere.

Praetermittenda hoc loco sunt genera- ralia fundamenta, & communia fere ad totam iurisdictionem Ecclesiastici- can fori contentiosi: & supponendū hanc potestatem abfoluendū à censu- ra ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinere: ac proinde illam esse in pastoribus, primo in Pontifice, deinde in Episcopis, vel Episcopalem iurisdictionem participantibus. Rursus posse interdum esse ordinariam, aliquando vero delegatam. Præterea, vt persona sit capax huius potestatis, supponendæ sunt communes conditiones, vt quod sit membrum Ecclesiæ militantis, & similes, de quibus supra diximus circa potestatem ferendi censuram: est enim eadem ratio fere in omnibus, vna, vel altera exce- pta, vñi sequentibus videbimus. His ergo omissionis, speciatim dicendum est, quinam possint abfoluere à censuris, assignando regulas seu principia, quæ fa- cile possint ad singulas censuras in particuli applicari. Loquor autem de absolutione abolute & simpliciter, vt excludam eam, quæ ad particularem actum fieri solet, quæ solum est secundum quid, de qua dicam in aliis infra. Distinguendum item in primis est inter censuram latam ab homine, & à le- ge: sub priori comprehendendo omnem censuram latam per sententiam, tam generalem, quam spe- cialeam: sub posteriori vero omnem illam, quæ fer- tur per legem, sive sit ius commune, sive statutum particolare. Que rursus interdum fertur cum rese- ratione: s̄p̄ius vero sine illa.

Dico

Sect. II. Quis possit à censura ab homine absoluere. 123

Dico primo, Censura ab homine lata iure com-
muni & ordinaria ab eo per absolutionem tollen-
da est, à quo lata fuit. Hæc regula supponitur ab o-
mnibus: sumiturque ex cap. Inferior. d. 21. vbi Glosa,
& ca. Verbum, de Posit. d. i. & ca. Prudentiam §. Sexta,
de Offic. deleg. c. Ad reprimendam & cap. Pastorale, §.
Præterea, de Officio ordin. Ratio vero est, quia non
minor requiritur iurisdictio ad absoluendum, quā
ad ligandum, cum ergo censura ab homine lata iu-
risdictiōnem illius requirat, eandem postulabit ab-
solutio: ergo ab illo, & non ab alio præstanda est.
Duo itaque in hac assertione continentur. Primum
est affirmatum, scilicet censuram posse tolli ab
eo, qui illam tulit. Secundum est negatum, scilicet
non posse tolli ab alio.

Et primum quidem vix vila indiget declaratio-
ne, si oportet in eo supponere iurisdictiōnē ean-
dem durare in eo, qui censuram tulit, nam si, qua-
cunque ex causa cessauerit, aut ablata, vel mutata
sit, iam non poterit absoluere, cum non possit actū
iurisdictiōnē exercere, vnde formalius loquemur,
si dixerimus, non eandem personam, sed eūdem in
munere & officio posse auferre censuram, quam
tulit, id est, si Episcopus Comimbricensis excommu-
nicauit alium, ipse absoluat: Episcopus enim non
quam moritur, licet persona Episcopi moriatur. Et
ideo si persona decepit, vel si habet suspensam iuris-
dictiōnem per excommunicationem, vel aliam si-
milem censuram, ad superiorēm recurrentem est,
vel ad succēdērem, nam illud in delegatis iudicibus
locum habet, c. Si is cui, de Offic. deleg. in 6. hoc vero
in ordinariis, nam, vt dicitur in c. Si Episcopus ante,
n. q. 3. succēsor potest absoluere eum, quem mortuus
Episcopus ligauit, & quod de mortuo dicitur, in-
telligendum est de deposito, aut translato, aut qua-
cunque alia ratione priuato Episcopatu: nam ratio
eadem est, & alia diuersitas est valde materialis: vt
per se notum est, & ex dictis constabit.

Quod autem dicitur de Episcopo succēdente, intelligendum est etiam d. Capitulo, quod, dum se-
des vacat, in Episcopali iurisdictiōne succedit, c. i. de
Maior, & obed. in 6. vbi non dicitur Episcopo mor-
tuu sed Sede vacante, vt omnes modi, quibus vacare
potest comprehendantur, inter quos reputatur cap-
titius, vel aliud simile in pedimentū totale, ac diu-
nus, ut constat ex c. Si Episcopus, de suppl. neglig.
prælat. in 6. Et ideo in priori textu non solum dicitur
succēdere in prædicta iurisdictiōne absoluendi,
sed additur, seu is al quem Episcopali iurisdictiōne iunc-
temporis no[n] curat perire, quia scilicet s[ecundu]s contingit
gubernatorem prouidere loco Episcopi, autoritatem
Pontificis, vt insinuat[ur] in dicto capite, Si Episcopus.
Et nunc etiam per V[er]cariū ea iurisdictiōne exercetur,
iuxta Concilium Tridentinum sessione 24. cap. 16.
de Reformatione, de quo eādem erit ratio, vt ex præ-
dicto textu constat. Quæ omnia, præterquam quod
ex positivo iure maxime pendent, per se sunt valde
consentanea rationi: quia, cum hic actus non sit per-
sona sed munus, licet persona mutantur, idem sem-
per esse censetur, qui illum exercet, si in munere E-
sibi succedant. Aliud vero non expedit, vt aliquo
tempore Ecclesia aliqua maneat sine proprio pasto-
re, vel qui eius vices subeat: & ideo non tantum
qui absolute succedit in munere, sed etiam qui ad
tempus substituitur, dum prout sit, hanc suscipit
potestatem:

Ex quo vltius intelligi potest, quod in prædicto
ca. Si Episcopus ante dicitur de Episcopo, cui succedit,
ut & que procedere de quocunque prælato Eccle-
siae, tam superiori, quam inferiori, qui h[ab]et potestā-
tem ferendi Ecclesiasticam censuram participat,
Nam Summio Pontificē mortuo, qui illi succedit, &
Abbate mortuo similiter eius successor idem potest-
erit, & sic de aliis: procedit enim eadem ratio, & di-
uersitas est solum materialis. Quapropter id est,
Fr. Suarez, Tom. 5.

A seruata proportione, de illo, qui ad tempus succe-
dit, seu loco Ordinarij substituitur, quoad ea in
quibus vicem illius gerit, vt, mortuo Pontifice, Sū-
mus Penitentiarius, quatenus eandem retinet po-
testatem, quam viuente Pontifice habebat, iuxta

cum illis po-
testatem
habere cū-
ficiat.

Clem. Ne Romani. §. Eorū, de Elect. Collegiū au-
tem Cardinalium tunc non potest Pontificiam iu-
risdictiōnem exercere, nisi in certis casibus, & ma-
gna ex causa: vnde non nisi ex eadem potest hunc a-
ctum absoluendum exhibere, sicut non potest etiam
excommunicare nisi in raro, & extraordinario ca-
su, qualis proponitur in c. Si quis pecunia, d. 79. vt no-
tauit Hieronym. Alban. lib. de Card. q. 40. Secus est
in Abbate. Verbi gratia, nam Capitulū in eius po-
testate succedit, sicut Episcopo, vt videre licet in
Abbate, cap. H[ab]it[us] de Maior. & obed. & Iacob. de
Graff. lib. 4. Decif. c. 15. n. 15.

Adde etiam non solum in ordinariis pastoribus,
sed etiam in delegatis iudicibus eandem regulam
obseruari, vt successor absoluere possit ligatos à
prædecessore, vt expresse traditur in cap. Pastorale, §.
Prætres, de Offic. ord. & in capit. Si Episcop[us] ante, n. 1.
q. 3. Quod locum habet, quando vel vno delegato
mortuo alter loco illius super eadem causa, & cum
eadem potestate mittitur, vel certe quando delega-
tio non erat facta persona, sed dignitati, v.g. Epis-
copo Comimbricensi, & durante causa contingit
personas variari. Solum est notanda differētia in-
ter ordinariū iudicem, & delegatum, quod Ordinariū
iurisdictiōnē semper durat in eadē, vel sibi suc-
cedentibus personis (sib[us] personis Capitula, scilicet Col-
legia comprehendentes), vt iam supra notauius
iurisdictiōnē autem delegata, solum durat iuxta vo-
luntatem delegantis: & per se loquendo, necesse nō
est, vt delegatus habeat succēdērem. Vnde fieri po-
test, vt excommunicatus à iudice delegato, negat
illo propter lapsum temporis, neque à succēdēre,
quia fortasse illum non habet, absoluī posuit, sed re-
currentēdē erit ad delegantem, cuius autoritate,
& iurisdictiōne delegatus v[er]sus est.

Tempus autem, infra quod delegatus potest ab-
soluere, in primis est illud, quod ad finiendam cau-
sam à delegante præfixum est: nam toto illo tempo-
re durat eius iurisdictiōnē. Additur vero in c. Quæcū, n.
de Officio deleg. quod etiam, postquam suo mune-
re functus fuit, sententiam proferendo, poterit in-
tra annum absoluere eum, quem excommunicari
reliquit, si velit sententia parere, non vero potest
actum annum. Cuius ratio non est alia, nisi volun-
tas Pontificis delegantis, qui hoc ius commune ser-
vare voluit in suis delegatis. Quia vero ille annus iu-
risdictiōnēs delegati ad exequendam
sententiam, vt in illo textu dicitur, recte inde Do-
ctores colligunt, quando delegatus non absolvit
causam, nec sententiam tulit, tunc elatio tempore
delegationis sibi concessa, iam non posse absoluere
à censuris, quas tulit: quia iam neque absolutam iu-
risdictiōnēm haber, neque in ordine ad execu-
tiōnem sententia, cum sententia nullā interfuerit.

Atque hinc vltius colligitur, eum, qui censura
tulit, non solum per se ipsum, sed etiam per alium
posse absolutionē conferre, si tamen ita iurisdictiō-
nem habeat, vt possit eam delegare. Prior pars ma-
nifesta est, quia h[ab]et iurisdictiōnē delegabilis est, vt &
ex dictis constat, & per se est satis clarum. Ut autem
delegetur, non est necesse, vt simul cum potestate
ferendi c[on]sūtrā committatur: neque etiam necesse
est, vt solum detur ad solūendum à solis censuris
lati, seu ferendis ab ipsomet delegato: quia nec ex
se habent h[ab]et necessariam connexionem, aut ordi-
nem, neque ex positivo iure habetur: ergo potest
delegari sola potestas absoluendi à censura ab ordi-
nario lata, vel ab altero delegato. Nam, cum omnes
eundem repræsentent, & eadem iurisdictiōne prin-
cipali, seu radicali v[er]tantur, idem moraliter censetur
esse.

Hiero Al-
ban
Abb
Graff.

Delegatum
potestra
annum a
quo manere
functus est,
excom-
municatum
absoluere
Cap
Quæcū,
de Offic. de-
leg.

Non solum
succēdē-
re potest
Episcopū
sunt alio-
rum, &
sunt vni-
l[et] in sub-
stitutio-
ne, & alio-

esse, qui ligat, & qui absoluunt. Sicut è contrario, etiam potest aliquando committi alicui potestas excommunicandi, vel ferendi censuram absque potestate absoluendi, vt in simplici executori cōtingit. In quo propterea videtur deficere dicta regula, nam ille executor, licet excommunicauerit, non potest absoluere. Tamen, proprie ac formaliter loquendo, non deficit. Tum quia iam diximus subintelligendam esse conditionem, dummodo iurisdictionis in eodem: in illo autem non durat, quia, cum ad solum unum actum fuerit concessa, eo peracto extinguitur. Tum etiam, quia ille executor, idem esse censetur cum ipso iudice, sicut instrumentum cum principali agente: imo ille executor non tam videretur excommunicator, quam denunciator excommunicationis ab alio latet. De quo videri possunt plura in Vgolino supra num. 13.

Posterior vero pars addita est, quia non omnes, qui habent iurisdictionem, possunt illam delegare, sed qui habent illam ordinariam, vel cum potestate subdelegandi. In quo seruanda sunt, & applicanda principia supra posita de potestate ferendi censuram: nam eadem procedunt de potestate absoluendi, nec aliquid speciale aduertendum occurrit.

Qua ratione verum habeat, neminem posse à censura absoluere nisi qui illam tulit.

Superest dicendum de alia parte negativa i.e. exclusiva in proposita regula inclusa, scilicet nullum alium à censura ab homine lata posse absoluere, nisi qui illam tulit. nonnulli enim indigent declarationibus, vt verum sensum reddat, qui ad hancem reducendus est, vt nullus cares iurisdictionis ordinaria, vel specialiter delegata ad hunc effectum, seu ad talem causam, possit absoluere.

Itaque in primis supponendum est sermonem esse per se, & de ordinaria absolutione, quæ extra causum extremæ necessitatis, seu articuli mortis conceditur: nam in illo, si non sit copia recurrendi ad proprium iudicem, alius sacerdos absoluere poterit, sub necessaria, aut debita cautione: iuxta superiorius dicta de ministro confessionis, & casibus referuntur. Tunc autem quilibet sacerdos est quasi delegatus iudex. Deinde non excluditur per illam particularum quilibet alius, cui proprius iudex suam iurisdictionem delegauerit, vel subdelegauerit, quando potest, vt est frequens in iure c. prudentiam, §. vlt. de Ofic. delegati, cap. Pastoralis, §. Præterea, de Oficio ord. cap. Sacro, §. Cœusat, de Sententia excommunicationis, & in cap. Si quis, a proprio 11. quæst. 3. Est ratio clara, quia ille vix censetur esse alius, vt paulo antea dicebamus. Quando vero possit hæc delegatio, vel subdelegatio fieri, videantur dicta supra in simili de censura ferenda.

Deinde non excluditur Prælatus superior, vt notwithstanding Diuus Thomas in quarto, distinctione decima octaua, quæst. 2. artic. 5. & ibi Paludanus quæstionem quænta, & Soto distinctione vigesima secunda, in fine, Ang. verb. Excommunicationis, 4. num. 1. Tabiena num. 8. Armilla verb. Suspensio, num. 22. Nau. c. 27. n. 4 o. Conuarr. in c. Alma, p. 1. §. 12. nu. 2. qui etiam tractant, quo modo hoc loco superior sumendum sit. Breuiter tamen dico, intelligi in primis superiorum non dignitate, sed iurisdictione: quod per se notum apparet, quia ad huc actum per se requiritur iurisdictionis maius autem, vel minor dignitas accidentaria est. Deinde necesse est, vt sit superior iurisdictione, non quo modocunque, sed respectu talis personæ, vt in tali causa versatur, ita vt vterque habeat iurisdictionem in illam, inferiorem tamen, & superiorum. Qui duo respectus in presenti materia intelligi non possunt, nisi per subordinationem, vel dependen-

De quo superiore sit termino.

A tiam aliquam iurisdictionis vnius à iurisdictione alterius. Nam, cū absoluunt sit actus iurisdictionis, necessarium in primis est, vt qui superior dicatur ad absoluendum, iurisdictionem habeat in ea causa, & in personam, vt tali causa subest aliqui in nullo modo poterit absolutionem, quæ actus iurisdictionis est, exercere.

imo necesse est, vt talem iurisdictionem habeat, etiam postquam coram alio talis causa tractari coepit est. Nam contingit aliquando duos habere iurisdictionem, ita vt anticipatione detur locus: postquam vero coepit causa tractari coram uno, alius non posset, aut causam ad se vocare, aut se circa eam intromittere, etiam si alio qui, vel dignitate, vel officio sit superior, vt Episcopus, & alius iudex inferior, in aliquibus causis, vel Legatus à latere, & Prelatus ordinarius. Cum ergo vterque scilicet, qui censuram fert, & absoluunt, debeant habere iurisdictionem: si simil illam habent, & alter operari potest, etiam renuente alio, necesse est, vt inter se habeant subordinationem, alio qui esset magna confusio, & posset esse bellum iustum ex vtrâque parte; nam, si neuter subiacer alteri in ordine ad illud negotium, posset unus excommunicare, quem alius absoluunt, & è conuerso: & vtriusque actio ester valida, quia neuter potest alterum impedire, & quia non est major ratio de actione vnius, quam alterius, & neutra esse valida, quia sunt opposita.

Quotiescumque ergo duæ iurisdictiones similitudine concurrunt, necesse est, vt habeant inter se subordinationem, quæ non potest consistere nisi in aliqua dependentia. Quæ duplicitur haberi potest, primo, quia tota iurisdictione vnius est quasi pendens in fieri & consuari ab alio, & hoc modo comparatur delegatus ad delegantem, ex capit. Pastoralis, S. Præterea, de Oficio ordinari. & Vicarius ad Episcopum suum: & vniuersum quilibet Prælatus particularis, aut Concilium ad Summum Pontificem. Et hinc etiam fit, vt huiusmodi superior non solum posset censuram ab inferiori latam tollere, sed etiam è contrario posset eam sibi, vel alteri referuare, vt sit in capite Graueniæ, de Prebend. & in capite Tuanos, certa scientia de Sententia excommunicationis. & vniuersaliter quod sententia superior ex certa scientia confirmat censuram latam ab inferiori, censetur eius absolutionem sibi referuare, vt Abbas cum Glosa, & aliis notat in cap. Ex frequentibus, de Institutionib. & Nauarr. in c. 27. num. 4o.

Cui tamen sententia videtur obstat textus ille, nam ibi Papa confirmat excommunicationem ab Archiepiscopo latam, & nihilominus supponit illum habere facultatem absoluendi: & mandat, vt non absoluat, nisi alius congrue satisficerit. Respondent predicti autores, potius ex illo textu colligi contrarium, nam Pontifex confirmando sententiam Archiepiscopi, abfutulerit illi potestatem absoluendi, voluit tamen eam concedere non simpliciter, sed sub tali conditione. Sed de hoc textu plura inferioris. Ratio vero est, quia superior confirmans sententiam inferioris facit illam suam æque ac si à principio eam tulisset; quia confirmare non vterque est approbare, sed autoritate sua ratam facere, vt colligatur ex capit. Si Apostolæ, de Prebendis in 6. & notat Abbas in c. 1. de Confr. vtili, vel in uirili, nu. 6. & ideo nullus in inferior potest eam auferre, sicut nemo inferior potest statutum, vel constitutionem auferre, autoritate superioris confirmatam. Sic ergo huiusmodi superior, & potest sibi referuare censuram inferioris, & eam etiam tollere absque illius consensu, vel ipso etiam contradicente.

Alio modo potest hæc subordinationis in hoc consistere, quod superior potest causam ab altero inter se auocare, & vel in ea ius dicere. Quod si quis non dupliciter etiam contingit; primo media legitima duæ inter se appellatio, seu præuocatio. Et hoc modo potest, sicut etiam Superiorum, Archiepiscoporum.

Archiepiscopum absoluere à censura per suffraganeum Episcopum lata, vt colligitur ex capit. *Perthus*, de *Sent. excomm.* & ex *cap. Venerabilibus*, cod. titul. in 6. & non alio modo, nisi forte in aliquo casu speciali, in quo habeat directam iurisdictionem, vt notant *Canonistæ* eisdem locis, & præsertim *Abbas*, ac *Decius* in *c. In literis*, de *Officio* delegati. Imo quando per appellationem defertur censura ad Archiepiscopum, priusquam ipse absoluat, seruare debet formam, & modum præscriptum in *ca. Ad reprimendam de Offic. ordin.* que etiam supponitur in *ca. Prudentium*, § *Sexta*, de *Offic. deleg.* & in *cap. Sacro*, § *Caveant*, de *Sent. excom.* & *cap. Venerabilibus*, § *Sane*, & § *Porro*, eodem titulo, in 6. Quæ omnia iura attente legenda sunt, & ad huius puncti resolutiōem applicanda: in eorum enim explicatione nunc diutius immorari necessarium nobis non est.

Secundo contingit hæc auocatio sine appellatione media, per solam voluntatem habentis in hoc superiori iurisdictionem, vt censetur habere Episcopos respectu aliqui prælati ordinarij inferioris, & sibi subiecti, qui non habet iurisdictionem ab ipso Episcopo, sed ex vi sui beneficij, vt sunt aliqui *Abbes*, *Archidiaconi*, vel *Archipresbiteri*, qui generali nomine *Plebani* dicuntur in *ca.* *Cum ab Ecclesiis*, de *Offic. ord.* Ex quo textu hoc colligitur: nam supponitur, posse Episcopū huiusmodi sententiā ab inferiori latam relaxare præcipitur autem ei, vt non faciat sine præmissa satisfactione, & sine conscientia *Plebani*. Aduerit autem ibidem *Glossa*, si absque his circumstantiis Episcopus absoluat, peccatarum, quidem, contra legem, & contra debitum ordinem, operandi. Nihilominus tamen validam fore absolutionem: quia in illo textu nullum est verbum irritas talis actum. Quæ sententia vera mihi videtur, & eam esse communem testatur, ac sequitur *Sylvest.* verb. *Ab solutio*, 2. in *princip.* *De illa vero dubitat Coquar. capit. Alma*, 1. p. §. 12. num. 3. Vbi consequenter tractat, quando Prælatus inferior Episcopo habeat iurisdictionem hoc modo independentem ab Episcopo, seu maiorem, vel magis exēptam: sed hoc ad nos non spectat: supponimus autem aliquando posse inferiorem prælatum esse hoc modo subordinatum Episcopo: id enim in prædicto textu supponi videtur, & non repugnat.

Obiicit tamen *Couarruias* ex *Paludano* in 4. dist. 18. quæst. 5. art. 2. quia, licet prælatus sit inferior, tamen per causæ præventionem ita fecit illam sibi propriam, vt iam non habeat Episcopum villam iurisdictionem circa illam. Qua ratione absolutecludit *Paludanus*, nos posse Episcopum absoluere à censuris abbatum, *Archidiaconorum*, &c. sibi subditorum, nisi per viam appellationis; & querelæ, quando ad ipsum legitime defertur. Sed, licet hoc verum sit, vt supra diximus, quando illæ iurisdictiones habent inter se quandam æqualitatem in potestate preueniendi, & nō habent aliam subordinacionem: tamen, si nō obstante præventione iure, simul cum eo intercedit subordinatio, ita vt inferior possit quidem incipere, & nihilominus superior possit ad se causam autocare, quando expedire censuerit, etiam si ad se non fuerit prouocatum; tunc etiam posterius absoluere absque interposita appellatione, est enim eadem ratio. Quod autem hic modus subordinationis inueniri possit, nullam ego repugnatiam video. An vero in particulari talis sit, ex præiugis, seu concessionibus Pontificum, vel ex consuetudine sufficienter præscripta colligendum erit. Et, quid sit de secularibus prælatis certe in regularibus videatur freques hic iurisdictionis modus: nam potest *Provincialis* absoluere, quæm inferior Prælatus excommunicauerat, sicut etiæ potest ad se autocare causam coram inferiori Prælato inchoatam: nā hoc modo habet iurisdictionem inter se subordinatam. *Adde*, ad hanc partem huius regulæ pertinere pri-

Fr. *Suarez* tom. 5.

A uilegia, quæ à superiori, & maxime à *Summo Pontifice*, conceduntur ad absoluendū à censuris, etiam ab homine latis, vt sunt aliqua concessa Mendicantibus, & nostra Societati, & per Bullam cruciate fit similis concessio; de quorum priuilegiis interpretatione non est hic dicendi locus: fortasse inferius in singulis censuris nonnulla addemus, quæ ad moralem proximam necessaria videbuntur.

Dubia nonnulla circa datam doctrinam.

*S*ed adhuc supersunt nonnulla dubia circa hanc regulam explicada. Primum est, an, qui excommunicatus a suo Episcopo, domicilium transtulit in aliam diœcēsim, debeat absoluī à priori Episcopo, qui illum excommunicauit, vel à posteriori, cuius iam subditus est. Videtur enim ex dictis sequi hoc posterius, nam quando prior Prælatus amicit iurisdictionem, successor eius debet absoluere: ergo idē dicendum erit, etiā si talis mutatio fiat ex parte subdit: quia respectu talis persona posterior Episcopus dici potest succedere priori in simili iurisdictione. Simile dubium est, de illo, qui dum versaretur in alieno Episcopatu censuram contraxit ab Episcopo illius loci latam, an postea rediens ad proprium Episcopatum possit a suo Episcopo absoluī. Et ratio dubitandi est eadē, quia etiam ibi videtur vius Episcopus succedere in iurisdictione alterius propter ipsius subditū mutationem. Vnde est tertium dubium de illo *Tertium*. excommunicatus ab homine, qui ingreditur religionē, an possit absoluī à prælato religionis, qui videtur succedere in iurisdictione in illum. Quarto itidem *Quartum*. dubitari potest, an post factam & admissam appellationem, possit iudex, à quo appellatum est, absoluere à censuris à se latis, videtur enim non posse, quia per appellationem translata est iurisdictio in alium. Vnde certum est, eum, ad quem appellatum est, posse absoluere, iuxta suprà dicta: alius ergo non poterit. Quinto, dubitatur, an saltē ex partium coiunctione possit quispiam, qui ad petitionem alterius excommunicatus fuerat, ab uno iudice, ex eiusdem partis censu ab altero, vel à quoctinque sacerdote absoluī. Sextum ac precipuum dubium est, an regula proposita locum habeat non solum in censuris latis ab homine per speciale sententiam, sed etiam per generalem. Et, quoniam ex resolutiōne huius postremi dubij multa ex aliis pendent, ab illius resolutione incipiemus.

An censura per generalem sententiam lata, solum à ferente auferri possit.

*D*e priori ergo parte affirmativa regulæ proposita nulla est difficultas, nam, siue per generalem sententiam, siue per speciale censura lata sit, quæ eam tulit, potest eam tollere propter rationes, & testimonia supra adducta, quæ de veraque sententia & que procedunt. Rursus altera pars negativa, quæ censura lata per sententiam pro peccato commissum, difficultatem non habet, nam de ea procedunt, quæ haec tenus diximus, siue illa sententia sit particularis quo ad personam, in quam determinate fertur, siue solum quo ad delictum, & solum confuse fertur in eum, vel eos, qui illud commiserūt: quia quod persona confuse, vel in particulari exprimatur, vel quod delinquens sit unus, sicut plures non variat modum ferendi censuram ab homine per particularē sententiam; quæ multis æquivalit, quando multi sunt delinquentes.

Difficultas ergo solum est de censurā, quæ fertur per generalem sententiam pro peccatis futuris, & de hac sunt diuersa opiniones. Præiugia affirmat de hac censura iudicandum esse eodem modo, quo de censura lata à iure: & ideo nō tantum à ferente, vel eius superiori, sed etiam ab aliis collī per absolutionem

De censura per generalem sententiam pro futuris delictis lata.

L 3 posse,

Nauar.

Couarr.
Vgolin.22
L. opinio.

Glossa.

Vgolin.
Caiet.
Sum. Confessor.23
Inter has
sententias
iudicium
fertur.

posse, iuxta ea, quæ in secunda assertione dicemus. Ita tenent Nauar. in c. Ita quorundam, de Iudicis; nu. 25. cum Felino, Imola, & alii: idem Nauar. in Summa, c. 27. nu. 44. Couarr. cap. Alma, p. 1. s. 12. nu. 4. & Villadiego in tractatu de Irregularitate, quæ 12. qui alios antiquiores referunt. Fundantur præcipue in dicto c. Ex frequentibus, de Insticto. Vbi sermo est de quadam excommunicatione lata per generalem sententiam Archiepiscopi, supponiturque ab Episcopis suffraganeis tolli posse. Ratio vero solum est, quia haec sententia, cum generalis sit, in pluribus æquipollat canonis, & statuto, vt Couarr. ait, afferens, ca. A nobis, i. de Sent. excom. Ex quo potius sumitur magnum discrimen inter sententiam hanc & statutum, scilicet, quod non comprehendit eos, qui non sunt de iurisdictione, etiam si intra territorium peccent, vt supra vidimus.

Secunda sententia est, eandem esse ratione quo ad absolutionem de hac censura lata per generalem sententiam, ac de aliis censuris ab homine. Ita sententia Glossa in dicto capite Ex frequentibus, quatenus dicit, sententiam generalē (de qua in illo textu est sermo) à Summo Pontifice confirmatam, non posse ab inferioribus Episcopis tolli sine speciali cœcione Pontificis. Et hanc sententiam sequuntur Abbas, & alii, quos respert, & sequitur Vgolnus tabul. i. cap. 4. n. 3. Eandem sententia est Caietanus in Summa verb. *Absolutio ab excommunicatione*, & Sum. Confess. lbr. tertio, titul. 33. quæst. 86. Fundamentum huius sententia est debet, quia talis censura est simpliciter ab homine, & non à iure: ergo generalis regula in iure fundata, quod censura ab homine à solo sentente, vel superiori tollatur, in illa etiam locum habet. Et si quid speciale in iure statutum est de censuris latitatis à iure, non est ad huiusmodi generalem sententiam extendendum. Quin potius per argumentum ab exceptione speciali, colligemus id non habere locum in tali censura. Cum ergo in capite *Nuper*, de sententia excommunicationis expresse fiat distinctione inter excommunicationem à iudice, vel à canone, & hanc tantum absolutio ad Episcopum, vel parochum illius vero, ad eum, qui illam tulerit pertinere dicatur, non potest illa concessio ad censuram per sententiam generalē latam extendi. Nec sufficit, quod generalis sententia sit in multis similis statuto, vt Couarruus voluit, nam etiam in multis sunt dissimiles, vt ipse docuit, §. 10. num. 2. & in rigore sententia non est statutum, ergo cum statutum sit proprietati verborum canonis, non potest illa extensio admissi propter solam similitudinem.

Atque haec ratio apud me est valde virgines; propter quam censeo hanc sententiam esse in rigore iuris veram, & in prætutio; licet prior fauorabilior sit, & benignior, & probabilis propter autoritatem tantorum Doctorum; & quia probabilitas responderi posset, sententiam generalē pro futuris culpis non esse proprie sententiam, sed potius præceptum, & ideo non manare à ferente, vt à iudice, sed vt à præcipiente, qui propterea cum autore iuris, seu caponis æquiparari potest. Atque ita, cum in capite *Nuper*, solum distinguantur sententia iudicis, & sententia iuris, & haec generalis non sit proprie & in rigore sententia iudicis, probabilitas sub sententia iuris comprehendetur, maxime cum fauores ampliandi sint. Dices, Ergo, etiam si censura fertur pro delicto commisso, sub conditione satisfactioni, si in generali fertur, poterit ad illam extendi illa concessio dicti capitulo *Nuper*. Patet consequentia, quia etiam illud est quoddam præceptum, potius quam sententia iudicis. Respondeo, negado sequentiam, quidquid alii sentiantur, nam, quando censura fertur pro delicto commisso, proprius est à superiori, vt à iudice puniente delictum, & in rigore est particularis sententia, vt supra dicebam: nam, quod persona sit cognita, vel occulta, non impedit quo-

A minus in eam in particulari feratur sententia. Quia propter, qui voluerit in prætuti sequi hanc opinionem, potest sine scrupulo: prior vero in rigore iuris, vt dixi, mihi magis placet.

Ad capitulum autem, Ex frequentibus, responderet Vgolinus supra, ibi non esse sermonem de excommunicatione per sententiam generalē, sed per statutum, quæ est à iure: & quoniam verba textus non sufficiunt, vtitur solum quibusdam cœcturis, & verba exponit secundum generalē significationem sententia, quæ aliquando ex editur ad censuras iure latas, vt ex dicto ca. *Nuper*, manifeste patet. Sed hinc Euafio. expositioni obstat videtur, quia illa sententia adata est, vt ibi dicitur, tam in illos, qui Ecclesiastica beneficia taliter occupata scienter deinent, quam in eos, qui de cetero occupare præsumperint: ergo illi sunt proprie sententia, & non statutum: nam rna ex differentiis inter statutum, & sententiam est, quod sententia respicit etiam præterita: statutum vero futura: ve notat Palud. in 4. d. 18. q. 5. art. 2. Quod vero Vgolin. ait, Archiepiscopum illum Cantuarensem tulisse illam sententiam pro tota prouincia comprehendentes suffraganeos, quod facere nō potuerit per modum sententia, sed per modum statuti, ex ca. *Romanæ*, de Sent. excom. in 6. non oblat, nam eadem difficultas illi manet, quo modo potuerit Archiepiscopus pro præterita culpis tam generalē sententiam ferre. Et fortasse ideo Archiepiscopus illa confirmationē petuit à Romano Pontifice: quia ita responderet, Nos eandem sententiam ratam habentes, &c. Alius vero modus respondentib; ibi Innoc. Abbas, & alii, defendentes ob alios titulos potuisse, & posse Archiepiscopum in tota prouincia ferre similem sententiam, vel ob delicti notoriætatem, vel ob suffraganorum negligientiam, vel quia generaliter perirebant ad totam prouinciam. Non est ergo illud sufficiens signum, quod illud fuerit statutum, & non sententia, vt verba sonant. Quod si hoc verum est, potius inde sumi potest argumentum in contrarium.

Veruntamen, acc. obiectio facta conuincit, quia non repugnat cœtationem, vel statutum respice. re etiam præterita, non quatenus iam cœmisca iure, vt ea puniat, sed quatenus in eorum duratione aliquid inordinatum est, quod tollere, vel emendare expedit. Quod ibidem Glossa notauit in propositione cati: & constat ex vsu, nam in Concilio Tridentino habentur multa similia statuta, quæ ita prouidet in futurū, vt præcipiant statim remedium adhiberi iis, quæ potius male acta fuerant, vt feli. 2. cap. 17. circa plurimatorem beneficiorum. Quocirca non satis cōstat potest, quale fuerit illud præceptum sub censura ipso facta incurrienda: quodcumq; tamen fuerit, non potest ex illo textu sufficiens argumentum sumi. Et in vitroq; sensu habet aliquam difficultatē. Nam, si fuit statutum, etiam si esset à Papa confirmatum, possent Episcopi ab illo absoluere per capit. *Nuper*, non ergo indigebant illa concessionem Pontificis, quam Glossa ibi tacite factam esse interpretatur: Et ideo supposito eo sensu, magis consequenter dicitur; ibi Pontificem non concessisse potestatem absoluendi Archiepiscopo, vel Episcopis, sed eam supposuisse, & mandasse, ne illa vterentur nisi post congruam satisfactionem. Vnde idem respondebunt, qui æquiparant quoad absolutionem sententiam generalē cum statuto, etiam si admittant ibi esse sermonem de generali sententia. At vero iuxta alterā opinionem dicēdum erit, illos Episcopos non fusse habituos potestatem ad absoluendū ab illa sententia generali (ita textum illum intelligendo post confirmationem Pontificis, nisi ipse mer Pontifex facultatem dederit. Ex illo ergo textu pro neutra opinione argumentum sumitur.

Iam ad extera dubia breuiter respondendū est: Ad primum distinguendum est de excommunicato à suo Episcopo, vel per generalem sententiam, vel per

per speciale: nam si fit priori modo poterit absoluere ab alio Episcopo, ad cuius diocesum domicilium transfluit iuxta probabilem opinionem modo translatam: quam diximus esse in praxi securam. At vero si fuerit excommunicatus per particularem sententiam: non potest absoluere ab alio iudice, etiam si alio domicilium transfluerit, quia iam causa cogita fuit coram alio iudice, qui proinde quasi permanentem iurisdictionem acquisivit in tali causa, & in ijs, quae ad illam spectant, inter quae sunt censura, & absolutione ab illa. Iurisdictione autem sic confirmata non auctorit proprie translationem domicilij, vt constat ex c. *Propofisti*, de Foro comp. vbi Glossa ultima refert plura iura. Et ex illo textu B potest colligi quædam differentia inter sententiam particularem: & generalem, nam illa fertur ad petitionem, partis coram proprio iudice, & ita procedit propria citatio rei, vel in particulari, vel confusa per monitionem, vt intra certum terminum satisficiat, & ideo necesse est, vt talis causa inchoata sub uno iudice, coram illo terminetur, ne detur occasio fraudibus, & tergiuferationibus: quæ omnia in sententia generali non eodem modo procedunt, vt per se conitatur.

27 In secundo dubio minor est ratio dubitandi, nā qui versatur in extraneo Episcopatu, non incurrit censuram ab Episcopo illius loci latam, per generalem sententiam, ut supra vñsum est, & ita in eo non habet locum quæstio, quoad absolutionem ab hac censura. Oportet ergo, vt fit lata per statutū, si pro futuris cuiuslibet lata est, & ab homine peregrino incurri supponitur: & tunc de absolutione illius iudicandum est, sicut de censura lata à iure, & nō ab homine, quare non est dubium: quin à proprio etiam Episcopo possit absoluere nisi fuerit reservata, iuxta infra dicenda. Ut autem huiusmodi iuris per sententiam partcularem ab homine latam ligari possit ab Episcopo alterius dioecesis, necesse est vt in eo supponatur legitima iurisdictione, sive ratione delicti, sive alio titulo acquisita fuerit: & tunc dicendum est, non posse absoluere à proprio Episcopo, sed fernandam in eo esse regulam superius posuit ut ab eo absoluatur, a quo excommunicatus est, quia in tali causa ille solus est eius iudex. Et his consentanea sunt, quæ tradit *Abbas in ca. Gratianum*, de *Præbend. num. 14.*

18 Ad tertium dubium, *Vgoli. supra. num. 10.* refert Lapam alleg. 47. num. 6. absolutionem afferentem, propter ingressum religionis posse quemcumque absoluere à superiori talis religionis, à censura lata per Episcopum, vel alium iudicem, ne detur religioso occasio vagandi. Quæ ratio est bona congruentia, vt detur iurisdictione, oportet tamen ostendere vbi data fit. Et ideo *Vgolius* contrarium simpliciter affirmit, quia solum id probat, quia per mortem naturalem non fit, vt possit quis absoluere ab alio, quam ab excommunicatore, ut supra dictum est: ergo negat per mortem ciuilem id fit. Quæ ratio mihi non placet, quia per mortem naturalem non transferetur homo in alium statum Ecclesiæ militantis, neque sub novo iudice, & iurisdictione constituitur, quod secus fit per mortem ciuilem, quæ evenire censetur in ingressu religionis.

29 Quo circa in primis est vt dñm distinctione data de sententia generali, vel speciali, nam, si censura per priorem inducta est, poterit ab illa absoluere, qui ingressus est religionem, à suo superiori, iuxta supra dictam opinionem, quia ille tunc est ordinarius eius, & idem à fortiori est, si censura lata fuit per statutum, nam illa non est ab homine, sed à iure. Si vero censura fuit lata per sententiam propriam, & specialem, tunc iuxta commune ius fernanda erit regula proposita, tum quia ratione iuris, seu causa inchoatae iurisdictione permanet apud priorem iudicem: tum etiam quia nulla sufficiet ratione, aut iu-

re confortat talem iurisdictionem translatam esse in aliud Praetatum.

Nihilominus tamen consulenda sunt specialia à priuilegia singularium religionum, & secundum illa erit plenum iudicium ferendum de potestate absoluendi à tali censura. Nam Mendicantium superiores ordinarii priuilegium habent ad absoluendum ab omni censura ab homine lata, & contracta ante ingressum religionis, dummodo talis censura generaliter lata sit. Quod priuilegium à Clemente III. datum est Minoribus, & postea ab aliis Pontificibus confirmatum, vel de novo aliis religionibus concessum. Et Martinus V. in gratiam ordinis S. Benedicti Provinciæ Castellæ, priuilegium concessit Abbatii Valisoleano, qui est Generalis in illo Regno, vt possit absoluere subditos ab omni sententia excommunicationis, quæcumque reservata, quo priuilegio per viam excommunicationis multæ alii religiones videntur: & intelligendum cense de sententia generali: nam illa, quæ in particulari fertur, præsertim nominatim in causa ad forum contentiose dedueta nūquam comprehenditur sub his priuilegiis, quæ semper loquuntur, vel in generalibus sententia, vel in casibus occultis.

At vero si sententia est lata pro particuli de-
lictio, occulto tamen quoad personas, in quas confusa tantum, & subratione delinquentium lata sit, talis censura tolli poterit per prædicta priuilegia post satisfactionem exhibitam partit, prout possit: quia verba priuilegij sunt generalia de censura, à iure, & ab homine generaliter lata, & illa censura, licet aliqua ex parte specialis sit: tamen aliunde est generalis, & interdum ita vocatur propter modum & formam sub qua fertur: & priuilegia amplianda sunt: præsertim cum hoc sit contentaneum huius priuilegij, quæ sit favor honor, & clausura religionis. Propter quod, per huiusmodi priuilegium non solum post professionem, sed etiam ante absoluere poterunt, vt idem Pontifices declararunt, vt infra terum attingimus.

Ad quartum dubium dicendum in primis est, post appellationem eum iudicem, ad quem appellatum est, posse absoluere à censura lata ab inferiori, vt patet ex c. *Per se*, de *Sent. excom.* & in c. *Venerabilibus*, §. *Postmodum*, cod. in 6. Hanc enim iurisdictionem per appellationem acquisitum, cum iam causa in eum translata sit, & accessoriū sequatur principale. Dico autem posse, quia iurisdictionem habet, quasi vatur, factum tenebit iuxta dictum c. *Venerabilibus*, §. *Sane*. Ut autem ea potestate legitimè vatur, seruare debet modum à iure præscriptum, qui colligi potest ex dictis iuribus, & ex ca. *Ad reprimendam*, de *Officio ordinarij*. Et summa eius est, vt non absoluat, nisi prius consiliterit priorem censuram fusisse iniquam datam: alioqui remittere potius debet absolutionem ad iudicem, qui illam tulit, nisi vel sit periculum in mora, vel ille nolit absolutionem impendere, vel latius *Canonistæ* citatis locis, & *Abbas in c. Cum ab excommunicato*, de *Rescrip. num. 14.*

Ex quo intelligitur in eo casu etiam posse iudicem, quo appellatum est, absolutionem censuræ præstare, quia, quamvis per appellationem sit in alio causa translatum, vt sumitur ex multis iuribus titulo de Appellationibus: nihilominus ille, à quo appellatum est, non omnino amittit iurisdictionem ordinariam, quam habebat: sed solum habet illa quasi impedimentum post admissionem appellationis, ne quipiam agere posset, quod effectum, vel fructum appellationis possit impeditire. Conferre autem absolutionem non impedit effectum appellationis, sed potius est id, quod per eam intenditur, vel quod iurare potest ad illam melius prosequendam ergo &c. Estque hæc sententia conformis textui in cap. *Cum affiance*, & c. *Cum teneamur*, de *Appellat.* & *clarus in c. Si a iudice eo. tit. in 6.* Qui bus locis videri possunt

32 Nū post op
pellatio. si
dex quic
saram tunc
post ab illa
ab soluere.

Doctores, & præsertim Abbas in cap. *Quæstionis*, nu. 7. de Appell. Qui excipit iudicem delegatum, quia per appellationem admisum priuatus manet iurisdictione, & eam transferri in superiorum, ex ea. *Cum appellationibus*, de Appellat. in 6. Ipsemet tamen dicit, Doctores alios hoc extenderent etiam ad iudicem delegatum in fauorem censuræ in cap. *Qua fronte*, de Appell. Et mihi certe eorum sententia magis placet, propter rationem supra adductam, & superiora iura, & quia in dicto cap. *Cum appellationibus*, non videtur sermonem esse specialiter de iudice delegato, sed absolute de quolibet iudice inferiori, à quo appellatum est. Vnde si ille textus quidam probaret, de omnibus concluderet. Cum ergo ibi dicitur, quod *index appellationi defers, à se iurisdictionem abdicavit*, intelligendum opinor, iuxta alia verba cap. *Si à iudice, infra eodem tit. & lib. scilicet, Cum appellationem si suspensa ipsius iurisdictionis*. Quod statim restringitur. *Nisi ad revocandum grauamen, quod perinde procedit in absolutione ut dictum est.*

³⁴ *An ex consensu partis possit quis à quolibet sacerdote ab solvi.* Quinti dubij resolutio facilissima est: consensus enim partium in hoc nihil potest operari, nisi superiorem ad eam, quia ipsæ non possunt iurisdictionem conferre. Id quod, & per se notum est, & colligitur etiam ex capite, *De causis*, de Officio Delegat. & plura de hoc dicimus infra agendo de absolutione ad cautelam haec tenus de absoluientibus à censuris ab homine lati.

SECTIO III.

Quis posuit à censura Iuris absoluere.

VONIAM de ipsamet persona legislatoris eadem ratio quadam hoc est, quæ de iudice ferente censuram, ideo de potestate illius nihil dicere oportet: quia certum est ipsum legis latorem posse absoluere, sicut excommunicare potuit, si eadem iurisdictione in eo persevereret, alioquin eius successor, vel eius superior idem poterit eodem profus modo, quo de iudice diximus, & eisdem rationibus, ac fundamens. Quod adeo Verum est, vt, etiam si extraneus censuram incurrat proper transgressionem iuris huic Episcopatus proprii, absolu posuit ab hoc Episcopo, etiam in absentia seu postquam ad proprium domicilium rediit, quia semper absolutione illa directe & per se pertinet ad legislatorum modum, si resuata fuerit, ad illum solum pertinet cum limitationibus infra afferendis. Solum ergo explicandum est, quando posuit censura à iure lata tolli ab alio, vel inferiori, vel faltem non superiori: nec successore ipsius legislatoris, sed alioquin habente eodismodi iurisdictionem. Potest autem hoc ius, quo lata est talis censura, esse vel commune, sub quo comprehendimus omnia Pontificum decretum, & Conciliorum Generalium, & omnia alia, quæ Pontificis auctoritate confirmata sunt: vel potest esse ius particularare aliquius prouinciae vel Episcopatus, vel quod simile. Et quoniam de hoc posteriori iudicandum est ad instar prioris, ideo de illo primum agemus.

A censuris iure communis ligata, si resuata non sit, potest Episcopus vel Parochus absoluere. Sit ergo in hac materia generalis regula. A censuris latis à iure, si Pontifex eorum absolutionem expressè sibi non resuauit, ex via iudicem communis iuris, seu concessionis in eo declarata, absolu uniusquisque potest à proprio Episcopo, seu Episcopalem iurisdictionem habente, in eo etiam à proprio parochio, vel qui eius vices gerit. Hanc regulam elicio ex c. *Nuper*, de *Sent. excom.* cuius haec sunt verba: *In secundo vero casu à suo Episcopo, vel à proprio sacerdote potest absolutionem beneficium obtinere: quamvis enim & tunc non iudicis, sed iuris sententia excommunicato communicans sit ligatus: quia tamen conditor canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessus: si vide-*

A *jur alii facultatem relaxandi.* In quo textu primaria est obseruandum, sermonem esse in particulari de excommunicatione: & ita de alia principaliter est intelligenda regula posita: tamen ratio textus communis est: ceteris censuris: & ideo ad illas etiam regulariter extenditur, nisi vbi aliqua alia specialis ratio occurrit, quod infra in particulari de illis tractando admonebimus. Tamen ut dixi, & obseruari facile potest ex multis iuribus sub titulo de sententia excommunicationis, omnes censurae regulariter in his rebus aequiparantur, licet præcipue in excommunicatione locum habeant: quod fere in tota hac materia præ oculis habendum est.

Secundo obseruandum est, in illo textu sermonem esse de censura lata per ius commune, nam est sermo de illa censura, quam quis contrahit communicando cum excommunicato: & constituitur differentia inter censuram contractam per communicationem cum excommunicato in crimen crimino, & contractam per aliam communicationem in sacris, vel in alia re. Et licet veraq; videatur esse à iure, tamen prior absoluenda ibi dicitur à iudice qui alterum excommunicauit: nam, quia illa excommunicatione in delicto est quædam participatio in contumacia & in ipsis iudicis Ecclesiastici offenditione specialiter cedit, voluit Pontifex, ut illa censura, quam per extensionem censetur ab eodem homine lata, qui alterum excommunicauit. Posterior vero, quia est à iure, & non resuata censetur commissa aliis quoad absolutionem, ut ibidem dicitur. Et quāvis illa censura in particulari sit ibi sermo, tamē, quia ibi non conditur speciale ius, aut conceditur primum legium peculiare, & quia ratio Pontificis generalis est, ideo inde colligitur ab omnibus Doctribus regula generalis pro omnibus censuris latis à iure communi, & non resuatis, scilicet, non tantum à legislatore, sed etiam ab aliis dissolui posse.

Tertio obseruandum est, cum ibi dicitur talen censuram per Episcopum tolli posse, respectu intelligi de Episcopo vniuersiisque, qui in suo ordine est pastor ordinarius eius: hæc enim vnde habet illud relatiuum suo. Vnde, cum inferius dicitur, cum legislator non resuatur, eo ipso concedere alii facultatem relaxandi, non intelligitur de quibuscumque aliis: non enim quilibet sacerdos potest de tali censura absoluere, vt dicemus, sed de aliis pastoribus, vel habentibus potestate ligandi, & soluendi circa talen personam, seu, quod idem est, de aliis iudicibus, qui alias circa talen personam iudicium ferre possunt. Quod, & per se clarum appetat, quia lex illa non præbet nouam iurisdictionem non habentis, sed declarat, dum per resertationem non afferatur, eam, quæ ante erat, extendi ad censuras ipso iure lata, tunc etiam, quia illa particula, alii, respondet præcedentibus, scilicet, à suo Episcopo, vel proprio sacerdote, & per illas limitatur. Denique, quia (ut Iurista dicit) illa dictio, *Alius similitudinis est nota ex Glossa in I. Sifugium, C. de Seru. fugit.* quam vero similitudinem ibi dicatur, infra videbimus, nūc satis est, ut nimur, debere dicere, similitudinem in potestate ligandi, & absoluendi, proportionata ad talen actum, respectu talis personæ: nam hæc est per se necessaria ad actum absoluendi, de quo sermo est.

Ex his ergo talis probata relinquit prima pars assertionis, scilicet vnumquemque posse absoluere ab omnibus censuris iure communis lati, & non resuatis a suo Episcopo. Quis autem sit vniuersiisque proprius Episcopus, questio est simili illi, quæ de proprio sacerdote tractata est supra, de ministro sacramenti penitentia disputando: & eadem habet dubitationes, quæ eodem proportionali modo finiendas sunt. Generatim enim loquendo, Episcopus alicuius dicitur, Episcopus illius diœsis, in qua talis persona habet suum domicilium, quia domicilium est quasi fundamentum fori, seu iurisdictionis, vreli.

Se^t. III. Quis possit à censura Iuris absoluere.

129

¶ est veriusque iuris principium, lege vltim. ff. de
Iurisdict. omn. iud. cap. vlt de Constit. in 6. & cap.
A proposito E. *ad nobis*, de Sentent. excom. vbi Abbas, & latius est
potest capit. prim. de For. comp. numer. 23, vnde non est
quoniam absoluere dubium, quin vnuquisque absolu posfit a prædi-
ca censura ab Episcopo illius dioecesis, in qua ha-
bent suum domicilium, non solum, si delictum in
eadem dioecesi commisit, sed vbiunque delique-
rit, & censuram contraxerit: nam, licet ratione de-
lieti acquiratur forum in ordine ad accusationem,
vel penam, quae per hominis sententiam in alieno
territorio ferri potest, tamen & haec poena, de qua
nunc agimus, non imponitur ab alio particulari
Episcopo, sed a Summo Pontifice, & proprius etiam
Episcopus nunquam amittit illo suum, quo minus
eius subditus posfit coram illo conueniri, etiam si
alibi deliquerit. Et eadem ratione non amittit po-
testatem absoluendi illum. Ex quo vltierius fit, ut il-
le subditus posfit absolu a proprio Episcopo etiam
dum in alieno Episcopatu peregrinatur, quia cen-
sura ferri potest in absente, etiam si existat in alieno
Episcopatu, ut supra ostensum est, ergo multo
magis absoluere, quia fauorabilior est, & in reliquis
est par ratio, nam etiam absolutio sine strepitu iu-
dicii ferri potest, & habet suum effectum, seu ex-
eutionem, quasi spirituali, seu inuincibili modo.
Cum ergo absentia, seu existentia in alieno territo-
rio non obstat, & alioquin sit potestas, poterit hic a
suo Episcopo absolu.

6 Quari tamen potest, an ab illo suo possit absoluui, vel etiam ab illo suo Episcopo, in cuius diocesi vagatur. Videatur enim ab illo non posse, quia illa reuera pon est suis Episcopis. Quod regulariter ita est, nimirum quando existentia in illo loco est ad breue tempus; & quasi in via, seu peregrinatione: quia tunc conuinicit ratio facta. Et probat etiam c. Romana, s. Ne*c* etiam, de For. com. in 6. &c. Excommunicatio de Oficio leg. vbi dicitur, Legatum Pontificis non posse absoluere, etiam intra suam prouinciam, eos qui in clericos manus violentias iniecerunt, a*li*undis illuc accedentes scilicet, quia non sunt subditi illius prouinciae: idem ergo erit in nostro casu. Sed intelligendum hoc est, vt ibi notar Abbas n. 7. quod talis persona non commisit delictum, nec contraxit censuram in e loco, & diocesi, in qua versatur: nam si ibi deliquit ratione delicti fit aliquo modo subditus in ordine ad illud, ita vt possit conueniri & puniri: ergo etiam vt possit absolutus quadrum forum contentiosum, ad quod pertinet censura: nam de absoluzione sacramentali quoad culpam alia estratio. Ne*c* censio inconveniens, quod ille possit absolutus in eo casu a duobus Episcopis, quia diuersis titulis potest vtric*s* subici*s*, alteri simpli*c*iter, alteri quoad vnum effectum.

At vero quando mora in aliena diocesi est diu-
turna; ita ut, licet non sit per translationem domi-
cili; sit per quandam permanentem habitationem;
tunc valde probabile est posse absoluiri ab Episcopo
loco, siue censuram in eo loco contrarierint, siue a-
libi, & licet commoren tur ibi cum licentia sui E-
piscopi, siue non. Quod aliqui fundant in praesumpta
voluntate & consensu alterius Episcopi proprii.
Hoc tamen, vt in superioribus dixi, in materia iu-
risdictionis, & ad valorem actus, qui ab illa pendet,
non sufficit, quia nisi ad sit voluntas, eius praesum-
ptio non conferit iurisdicti onem. Dicendum ergo
est, illam diuturnam inhabitationem, in moraliter
tenseri, & consuetudinem receptam esse per mo-
dum cuiusdam domicili pro eo tempore, quo du-
rat, & ideo illum Episcopum reputari vt propriu m
quoad hunc actum absoluendi a censura, quidquid
sit de alis. De quibus videri potest Abbas in dicto
cap. Excommunicatus, de Officio legati. num. 7. & cap.
Quod clerici de For. comp. n. 4. & ca. Ex parte R. nu. 8.
eodem tit.

Addendum est præterea, eos, qui semper vagantur, & nullibi habent fixum domicilium, posse sine dubio absolvi ab Episcopo loci, in quo actu versatur, etiam si per breve tempus ibi sint commoraturi: quia illi non habent alium Episcopum, & non debent carere pastore, ut in simili latius dixi in materia de Confessione: est enim eadem ratio & proportionis.

9
Quid de Religiosis.
Solet etiam specialiter de religiosis dubitari, an possint absoluui ab Episcopo loci, in quo domicili- um habent: sed res est facili. Nam si religiosi con- siderentur solum ratione status, & non fint exem- pti ab Episcopis, clarum est posse ab eis absoluui, nam & ligari ab eis poterunt. Si enim exempti non sunt, sunt subditi, quia iure communii omnes habentes domiciliu in tali dioecesi, subiecti sunt Episcopo illius: ergo potest Episcopus actus iurisdictionis in illos exercere. Vnde in ca. Religioso, de Sent. excom. in 6. si religiosus incidat in excommunicationem canonis, si quis *faudente*, percutiendo clericum secu- larem, eius absoluutio Episcopo dioecesano comi- titur: & in ca. Monachi, de Sent. excom. quando per- cussio est inter ipsos religiosos, absoluutio commit- titur superiori ex speciali concessione, non tamen omnino excluditur Episcopus: nam si maior fuerit necessaria prouidentia, ad illum dicitur esse recur- rendum: vnde supponitur, etiam illum esse superio- rem sistendo in communii iure. Vnde similis ab- solutio in vtroque casu respectu Monialibus Episco- po commititur in ca. De Monialibus, de Sent. excom: At vero religiosi exempti per priuilegia Pontificia non possunt absoluui ab Episcopo, cum in eos non habeat iurisdictionem: neq; ipsi possunt quoad hoc se illi subiungere, quia & hoc est in detrimentu reli- gionis, & ipsi non possunt Episcopo iurisdictionem conferre, quam non haber, de quo videri possun- plura in Vgolin. tab. i.c. 10. §. 1.

Rursus vero dubitari potest, an nomine Episcopi intelligentius sit sotus ille, qui propriè, & in rigore Episcopalem dignitatem habet, vel quilibet, qui iurisdictionē habeat Episcopalem. Circa quod videri potest simile dubium supra tractatum aendo de ministrio confessionis, & de Episcopo, à quo debet exponi, iuxta nouium ius Concilij Tridentini. Et primo certum est Vicarum Episcopi, cui ipse vi-ces suas generaliter committit, posse absoluere ab huiusmodi censuris: quia quando huiusmodi causas Episcopis committuntur, & non exprimitur, vt per se ipsos tantum id facere possunt, per Vicarios suos id possunt præstare. Quod licet colligere inter alia iura ex ea vlt. de Officio Ordin. vbi dicitur, eos, qui ex officio possunt absoluere in certis casibus, posse huiusmodi absolutionem alius committere;

um viderint expedire, & sumitur etiam ex l. More
avorum, scilicet de Iurisdictiōne omn. iudi. Dicitur autem ex
officio hoc posse, qui cum i. p. officio statim acci-
pit hanc facultatem: cuiusmodi est Episcopus: ergo
per Vicarium id facere potest, scilicet cōmittit vices su-
as. Quod etiam recte confirmatur ex Concilio Tri-
dentino fess. 24. c. 6. de Reform. vbi cum cōmicitur
Episcopis potestas absoluenda a casibus reteruendis
Papaz, additur, per se ipsos, aut per Vicarium ad spes-
cialiter deputandum. Et quod peccatum haerens occul-
tū statim excluditur Vicarius: Ergo signum est, vbi
confessio sit absolute Episcopo, non excludi Vicar-
ium: & similiter, quando ius non requirit Vicari-
um specialiter deputandum, generalem sufficere:
Denique vacante Sede Episcopali, Capitulum Vi-
carium constituit, qui hoc ipso censetur habere iur-
isdictionem Episcopalem, & posse absoluere ab his
ensuris: ergo multo magis id dicendum est de Vi-
cario Episcopi, quoties ipsemet Episcopus aliquid
specialiter sibi non referuar.

Dices, ergo quando absolutio à censura, quæ re-
veruata erat Papæ, specialiter conceditur Episcopos;
non

non poterit ille talern absolutionem alteri com-mittere, sed tantum per se ipsum illam exercere: vt in casibus v.g. de quibus loquitur Concilium Tri-identinum dicta sess. 24. cap. 6. de reformat. Conse-quentis autem est fallum & contra omnes, imo contra illudmet decretum Concilij Tridentini, vt pau-lo ante expendebamus. Sequela probatur, quia tunc Episcopus non habet potestatem ordinariam, sed delegatam, seu speciali beneficio concessam, huiusmodi autem iurisdictio sublegari non potest, vt cōstat ex cap. vlt. §. de Offic. deleg. & ex l. 1. ff. de Ec cui mandata est iurisdictio. Nec satis est respōdere hoc esse specialē in potestate absoluendi ab excommu-nicatione, quia cōceditur in fauore animæ, vt respondet Couarruia lib. 3. Variar. cap. 20. num. 5. Tum quia §. vltim. de Offic. deleg. loquitur in spe-cie de potestate absoluendi concessa in fauorem animæ: tum etiam quia ca. vltim. de Offic. ordin. aperte sentit absolutionem in his casibus cōuenire Episcopo ex officio, & ideo posse eam aliis com-mittere. Vbi Abbas & alij idem sentiunt, liceratio-nem non satis declarant. Ea vero esse videtur, quia absoluere ab excommunicatione per se, & ex officio conuenit Episcopo iuxta capit. Nuper, de Sentent. excommun. per reseruationem autem extrahitur censura reseruata ab illa iurisdictione: & ideo ab-lata reseruatione quasi in naturalem statum re-ducitur, atq; ita manet sub ordinaria iurisdictione Episcopi sicut fuisse, si à principio reseruat. nō est.

12
Nomine E-piscopi, com-prehenditur Capitulum Sede vacante. Et Vicarius ab eo confor-matus. Vgolini.

13
Vicarius à Capitulo ele-ctus ab illo habet iuris-dictionem dependē-tam in fieri & confor-mari.

A nem, neque aliam, vel aliter dari voluit, quam per Capitulum dari posset, quia neque in illo decreto est illum verbum, vnde hoc colligi posse, neque ex solo illo praecepto colligitur. Sicut, si Concilium praecepisset Episcopis, vt haberent Vicarios, non propterea tales Vicarij aliter haberent hanc iuris-dictionem quam nunc habeant: nullum ergo fun-damentum habet illa sententia in Conc. Trid. Vnde, cum alioqui Vicarius ex vi officij sui pendaet iurisdictione, & vsl ab eo cuius Vicarius est, iuxta c. 1. de Offic. Vicarij in 6. idem censeo quoad hoc di-cēdū de Vicario Capituli, quod de Vicario Episcopi. Sed quid dicendum erit, si ob negligientiam Capituli Metro politanus, aut vicinus Episcopus hu-iusmodi Vicarium constitutus, nunc quid suspenso Archiepiscopo erit suspensus Vicarius ille? Videtur enim sequi, quia tunc iurisdictio apparet deuoluta ad Archiepiscopum; atq; ita ab illo penderet, & con-sequeretur de tali Vicario verum erit, quod, licet Capitulum suspendatur, eius iurisdictio maneat ex-pedita, quia non habet illam a Capitulo, sed ab Ar-chiepiscopo. Nihilominus tamen oppositum cen-seo verum, quia verum non est iurisdictio Capituli in eo casu deuoluti ad Archiepiscopum, neq; enim ipse posset ibi excommunicare, aut absoluere autoritatem ordinaria: sed solum ei committitur de-putatio seu electio talis personæ in Vicarium: qua-facta, ille Vicarius habet iurisdictio Capituli, independentem, quidem à voluntate eius, quam supplet auctoritas & efficacia Concil. Trident. pē-dentem: tamen nihilominus à potestate, & iurisdictio-ne, qua resedit in ipso Capitulo, quia Concil. solum nouum modum iurisdictio instituere, ve ostensum est, sed solum obligare, & cogere Capitulo, vt suam iurisdictio Vicario cōmunicaret. Hoc ergo modo capitulo, Sede vacante, & eius Vicarius sub nomine Episcopi in illa regula comprehen-duntur.

Præterea etiam Abbates, qui iurisdictio nō ha-bent Episcopalem, sub illa voce continentur, quia iuxta subiectam materiam intelligēda est, cum au-tem illi actus ab soluendi, de quo est sermo ad iurisdictio-nem pertinent, quando Episcopus ibi nomi-natur, non tam propter dignitatem ordinis, quam propter iurisdictio nō nominari merito intelligi-mus: ergo recte comprehendimus sub illa vocē omnes, qui similem iurisdictio nō habent. Notanter autem dico similem, & non aqualem, quia sufficit, vt habeant iurisdictio fori contentiois ad ferendas, & tollendas censuras, quia haec est, quae per se spectat ad hunc actum, etiam si alioqui aequalis non sit. Et confirmatur, quia interdum hi Abbates sunt ita exempli, & nullus Episcopus habeat immedia-tam iurisdictio nō in eorum subditis, præter Ro-manum Pont. non debent autem illi subditi carere Episcopo, à quo possint ab solu: ergo nomine Episcopi comprehenditur huiusmodi Abbatis. Et con-sequeretur etiam Vicarius eius, & Capitulo eius Ecclesiæ tempore, quo vacat: nam de his eadem ratione, & proportione loquendum est.

Addo vero, quando huiusmodi inferiores Prælati non obstante dicta iurisdictio, habent ordi-narii Episcopum sibi superiorē, ita vt, vel possit cauila ad se aduocare, vel saltet cum eis habeatur iurisdictio nō, tunc etiam Episcopum posse absoluere subditos inferioris Prælati, à censuris iurisdictio nō maliatis: quia etiam si intercedat inferioris Præla-tus verbi gratia Archipresbyter, nihilominus eius Episcopus est proprius & p̄scopis omnibus subdi-torium eius. Item quia regula supra posita in vniuersū vera est, quidquid in hoc genere potest in inferiori posse superiorē, si prædicto modo superior sit, vt supra declarauimus. Et hac etiam ratione Legatus Pontificis in sua prouincia sub nomine Episcopi quoad hunc actum comprehenditur, quia iurisdictio nō habet Episcopo-

14
An si ob ne-
ligentiam a
Capituli
Metropolita
nus Vicariū
oret, de illi
iurisdictio
nē à se depl-
dens in
conseruari.

15
Nomine Epi
scopi compre
henditur
Abbas ex
empti, & Ca
pitulu eius
Ecclesiæ non
corum vi
carij.

16
Compre
hendunt eti
alioqui in
superiorē pr
iore habent
Episcopum.

Sect. III. Quis possit à censura Iuris absoluere.

131

Episcopalem, & immediatā, ad eum modum quo
habet Pontifex, cuius vicem gerit, vt constat ex ca-
p. 1. & alius, de Offic. leg. & in particulari hæc potest
aperte colligitur ex cap. In excommunicatis, & capit.
Quod translationem, de Offic. leg. vbi videri potest
Abbas & Villadiago tract. de irreg. q. 13, delegatus
autem in hoc id poterit, quod ei fuerit commissum
ab eo qui ordinariam circa hunc actum iurisdictio-
nem habet.

¹⁷ Ex his vero colligo vñterius, etiam prælatos re-
ligionum ex vi huius iuris communis habere potes-
tatem ad absoluendos suos subditos ab huiusmodi
censuris iuris communis. Dico autem ex vi huius iu-
ris, nā quod ex vi suorum prærogativorum illam ha-
beant manifestum est. Quia vero in suos subditos
iurisdictionem habent, quodam modo similem E-
piscopali, in quantum iurisdictionem habent fori
contentiosi, & eos possunt excommunicare, ideo
opinor etiam ex vi illius c. Nuper, & ex vi particula
Episcopū, sub proposita regula comprehendē.

⁸ Obiici vero potest Clem. 1. de Priu. vbi excom-
municantur religiosi, qui absoluunt excommunicati
a canonē, nī in casib⁹ a iure expressis. Vbi
Glossa hoc intelligi de omni canonē, & de omni
censura à qua possit Episcopus absoluere per capit.
Nuper, & infra in verb. *Quenquam*, hoc extendit eti-
am ad religiosos eiusdem religionis, & sibi subditos:

quam interpretationem sequitur Sylvestr. ver.
Excommunicatio, 7. num. 31. sed milite videtur inter-
pretatio falsa, præfertum quoad posteriorem partē.
Prim⁹ quidem, quia ille textus ita incipit, *Religiosi*,
qui clerici, aut laici sacramentum, &c. & sub eodem
contextu ait, *An quia excommunicatis a canonē*, &c. ergo
nō loquitur de absoluitione eorum subditorum,
sed extraneorum qui ad illos non pertinent. Adde,
cum subdat, *Nisi in casibus a iure expressis*, respectu
subditorum, hunc casum, de quo agimus, satis esse
in iure expressum in d.c. Nuper, non solum in d.v. E-
piscopū, vt nunc dicimus, sed clariss ex vi partic.
Proprii Sacerdos, vt infra dicam. Vnde cum postea
concluditur in dicta Cleri. *Absoluere quenquam præ-
sumperint*, partic. *quenquam* plane referenda est ad
initium textus scilicet, *tertium vel latum*.

¹⁹ Quanquam sub nomine clerici comprehendē-
dos censeo etiam extraneos religiosos non sibi sub-
ditos, tum quia intentio illius canonis est punire
religiosos vñtrantes iurisdictionem quam nō ha-
bent in huiusmodi actibus, quid vitium tam circa
alienos religiosos, quam circa alios committit
tum etiam, quia nomine clerici interdum cō-
prehendit quælibet Ecclesiastica persona. Quod
si dicas iuxta hunc sensum etiam subditum com-
prehendi: respondeo, quantum ad casus iure non ex-
pressos vel per prærogativa sedis Apostolice cōcessos,
verum id esse, ita vt prælatus religionis absoluens
subditum in casu reseruato per canonem, & sibi nō
concesso per prærogativum, illam penam incurrat:
securus vero si absoluat in casu nō reseruato, quia hoc
ipso est in iure concessus iuxta dictum c. Nuper. Ha-
bent ergo ex vi illius iuris communis hanc potesta-
tem, quamvis per prærogativa habeant illam magis
expressam, & quamvis magis propriam & exemptam à
iurisdictione Episcoporum. Et hæc videntur suffi-
cientia ad expositionem illius particulae, A suo Episcopo.

*Quis possit absoluere à censura per statutum alio-
ius prouinciae vel Episcopatus lata*

²⁰ *S*upereft vt aliam particularam illius textus, scilicet, *Canonis seu iurius explicemus*, videlicet an sō-
lum commune ius, vel Pontificium intelligendum
sit, anvero comprehendantur etiam statuta parti-
cularia quorūcunque Episcoporum, aut Conc.
Proverb. hinc enim penderet resolutio alterius dubij,

A scilicet, an à censuris latis per hæc statuta possint
absoluere omnes, qui iure communi absoluere
possint à censuris iure Pontificio latis. Ratio autē
dubitandi est, quia in dict. capit. Nuper, vt vidimus <sup>Ratio dubi-
tandi</sup>
solum est sermo de censura iuris communis: ergo

non debet extendi ad alia statuta. Addo non esse
eandem rationem in ceteris, quia cum ipse Ponti-
fex sit auctor iuris communis, & ad ipsum per se
pertinet tollere censuras in illo lata, potuit ipse
ordinario iure vices suas quoad hoc alii commit-
tere, & ita suam voluntatem interpretari, vt, quoniam
censuram sibi non reseruauerit, censeatur con-
cedere Episcopo potestatem absoluendi. At vero
hæc ratio non habet locum in statutis particulari-
bus, quia neque ab illis voluntate procedunt ne-
que ad eum pertinet, tanquam ad propriam cau-
sam, ab illis absoluere: nam licet absolute hoc possit
tanquam vniuersalis causa, regulariter tamen id
non facit, sed relinquit proprios pastores suis iuris-
dictionibus vti.

²¹ Sed nihilominus dicendum est, verba illa gene-
raliter esse intelligenda de omni censura à iure pro-
ut conditum gatur à censura ab homine, atq; ita in
eis comprehendit, quælibet statuta, vel constitutio-
nes particulares, quibus censura feruntur, non re-
seruata. Ita intelligunt communiter Doctores. Ab-
bas numero quinto, Couarruias, cap. Alma, prima
part. §. 12, numer. 4. Sylvestr. verb. *Absolutio*, primo,
num. 7. Soletque ad confirmandum citari capit. Ex
frequemib⁹, de Institut. in quo supponi videtur suff-
raganeos Archiepiscopi posse absoluere à censura
lata per statutum Archiepiscopi. Qui textus non

multum probat, quia illud statutum confirmatum
erat à Pontifice, & ita poterat vt Pontificium reputari. Ratio ergo præcipua sumenda est ex verbis, &
ratione eiusdem textus. Nam absolute loquitur de
sentientia iuris, que locutio in rigore omnia iura
comprehendit. Deinde in ratione subdit, *Quia con-
sidero canonū &c. vbi consulto videtur tam generali
verbo vñs, vt quemcunque canonem, à quo cun-
que conditus sit comprehendat. Quocirca licet ca-
sus illius textus sit de quadam particulari censura
conéra speciale canonem iuris communis, tamē
ex illo casu sumptus occasionem Pontifex tradendi
regulam generalē, quæ proinde sicut non limita-
tur ad solam illam censuram, ita neque solum cō-
mune ius.*

²² Et quanvis verum sit censuras (vt sic dicam) Epi-
scopales proprio, & particulari iure ad eos perti-
ne, ad Summum tamen Pontificem spectat præscri-
bere modum, & formam seruandam in censuris fe-
rendis per quæcunque statuta: quæ properea iuxta
commune ius semper interpretanda sunt, vt collig-
itur ex capite, ex literis, de Constitutionib⁹, & ca-
pite, *Cum dilectus*, de consuetudine. Atq; ita iure cō-
muni ordinatum est, vt in censura absque reserua-
tione lata per quemcunque canonem, huc genera-
lem, sive particularē, hoc ipso censeatur eius ab-
solutio aliis concessa. In quo nihil derogatur iuris-
dictioni Episcoporum, vel aliorum inferiorū Prä-
latorum, nam si volunt censuram sibi reseruare,
semper possunt in statuto id exprimere.

Num Parochus à censura iuris absoluere queat.

²³ *V*ltimo explicanda superest postrema pars re-
gulae propositæ per quam illam extendimus
ad Parochos: quantum est ex vi eiusdem cap. Nuper:
ibi enim expresse sub desinuntione dicitur, *In secun-
do casu ab Episcopo, vel a proprio sacerdoti*, &c. Constat
autem nomine proprii sacerdotis Parochium sō-
lum in iure significari, capit. *Omnis virtusque sexus vera sent.*
9. quæstione tertia, & de Pœnit. distinction. sexta:
Atque

Thom.
Bonau.
Maior.
Soto.
Syluest.
Angel.
Armill.
Innoc.

24
Secunda sen-
tentia.
Couarr.

Vgolin.
Caiet.
Tabien.
Viterren.

Durand.
Palud.

25

26
Obiectio cō-
tra posse
rem senten-
tiam.

Solutio.

Atque ita intellexerunt textum illum communiter A Theologi in quarto, dist. 18. Diti Thoma questione prima, articulo quinto, Diuus Bonaventura parte secunda, quæstione sexta, Maior dist. 18. quæstione secunda, dubium tertium, Soto dist. 22. quæstione tercetia, articulo secundo, Syluester verb. *Absolutio*, primo, numero quarto, & verb. *Catus*, primo numero tertio. Angel. verb. *Absolutio*, numero secundo, Armill. eodem verb. numero 36. & verb. *Catus*, num. 5. Idem tenuit Innocent. dist. cap. *Nuper*, & Nauarrus in Summa cap. 27. nu. 39. & Summ. Confessorum li. 3. tit. 36. quæ. 85. vt Couarruias refert.

Nihilominus Couarruias in cap. *Alma*, 1. p. §. 16. num. 5. contrariam sententiam, vt veriorem am- plecti videtur, & eam dicit communis præceptum, licet opinio Theologorum in rigore disputationis defendi possit. Refertq; plures iuris Pontificij pro- fessores negantes, posse Parochos absoluere à censi- ra, seu maiori excommunicatione iure lata, & plu- res refert Vgolinus in disto capitulo 16. §. quinto, & ex Theologis Caietanum verb. *Absolutio ab excommu- nicatione*, vbi tacitè id inuit, & Tabien. verb. *Dis- pensatio*, num. 16. & verb. *Absolutio*, 2. nu. 4. & idem te- nuit quidam Viterren. in opere de Excommunicatione & interdicto. quem referunt, & sequuntur Durandus distict. 18. quæst. quarta, Paludanus quæst. quinta. Quamvis Paludanus hoc limitat ad censuras iuris Pontificij, nam à censuris lati per statutum Episcopi concedit Parochum posse absoluere, in quo nō loquitur consequenter.

Citat Couarruias in fauorem huius sententia textum optimum (vt ipse ait) in Clement. 1. de Priuilegiis in principio, & extraaug. 1. §. *Obseruent. eodem titul. in communib; vbi nulla fit mentio de Parochis, sed de religiosis, qui prohibentur ab soluere extraneos, ut suprà videntur, ex qua prohibitione non video quod argumentum sumi posset ad Parochos. Praesertim, cum ibi dicatur, n̄ in casib; à iure expressis: & nos credamus hunc casum satis esse in iure expressum in dicto capitulo *Nuper*, tam de Parochis respectu suarum ouium, quam etiam pro- portionaliter de prelatis localibus religionum re- spectu suorum subditorum, quorum ipsi sunt pro- prii sacerdotes. Quo circa in iure nihil inuenio, quo posset hæc sententia probari, ratio tamen videtur vrgere, quia absoluere à censura requirit iurisdi- ctionem fori contentiose: sed Parochus non habet huiusmodi iurisdictionem: ergo non potest à censi- ra absoluere. Et confirmatur, nam qui non potest li- gare, non potest soluere: sed Parochus non potest per censuras ligare: ergo nec à censura soluere. Itē argu- mentabatur Viterrensis, vt Paludanus refert, quia plus est excommunicatione, quam interdictum, sed nullus inferior Episcopo potest relaxare interdictum iuris: ergo nec excommunicationem iuris tollere.*

Dices, His argumentis probaretur, Parochum non posse absoluere etiam à minori excommunicatione, quod nullus dicit. Sequela probatur, quia etiam ab solutio ab hac censura, quantumvis minima videatur, requirit potestatem iurisdictionis fori con- tentiose, sed hanc non habent Parochi: ergo. Item ipsi possunt ligare, etiam hac censura: ergo neq; ab- soluere. Respondent, argumenta concludere, Parochos non habere hanc potestatem ex vi sui ordinarij munieris, habere tamen illam veluti ipso iure delegatam per illud capit. *Nuper*. Cum enim sibi sub diuunctione dicitur, Episcopum, vel proprium sacerdotem posse absoluere, sermo est de minori excommunicatione, qua contrahit communica- cando cum excommunicato. Ex quo corroboratur fundamentum predictæ sententiae, nam Parochus nihil ex proprio munere in hoc negotio potest, nisi quod iure illi conceditur: sed in dicto textu solum ei conceditur absolutio à minori censura: ergo.

Sed contra hoc obiicio primò, quia, si hæc re- sponsio vera esset, sequeretur etiam Episcopum non posse absoluere, nisi ab excommunicatione minori non verò à maiori lati iure Pontificio, vel ab alio E- piscopo. Patet sequela, quia Episcopus iure ordinatio sua potestatis non potest mutare Pontificis pre- ceptum: ergo nec soluere quod ipse ligavit: solum ergo id potest quod ei conceditur ipsomet iure: ergo, cum in eo textu quoad hoc equaliter numeren- tur, & sub eadem diuunctione Episcopus, & Paro- chus, sive ex vi illius textus conceditur tantum po- testas absoluendi à censura minori, etiam alteri ea sola concedetur. Vnde quod Episcopus ex vi sui muneris habeat iurisdictionem in foro contentio- nis, sed habet in proposito quasi materialiter, ideo- que nihil refert ad discrimen constituentium, nam Episcopus quoad hoc non virit sua propria, & quæ intrinseca iurisdictione, sed sibi virtualiter concessa per actorem iuris, vt in prædicto cap. *Nuper*, planè significatur: ergo quoad hoc eadem ratio est de Parochio. Nam licet ex se non habeat iuris- dictionem ordinariam in foro contentioso, ha- bet tamen aptitudinem, vt ei committit possit, & ex vi illius textus æquæ illi committitur respecti- ue id intelligendo per comparationem ad suos sub- ditos.

Secundo principaliter obstat ratio qua in illo capite subditur: scilicet, *Quia tamen conditor canonis eius ab solutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso conces- sione videatur facultatem alii relaxandi.* Quæ ratio non limitatur ad excommunicationem minori, nēq; inde sumit causam prioris assertiois, sed ex forma ferendi censuam absque reservatione, quæ coheret in implicitam concessionem facultatis absoluendi: & in hoc solo fundatur omnia, quæ hæc huius di- ximus de potestate Episcopi ad soluendum ab omni censura iuris non reservata: ergo idem dicendum est de proprio sacerdote. Nam, quod multi Cano- nista aiunt, illam particulam alii, referre tantum alios Episcopos, seu alios conditores canonum, hoc (inquam) non habet fundamentum in illo textu, vt Panormitanus etiam notauit: imo repugnat textui: nam supra dixerat, Episcopum & sacerdotem pro- prium posse absoluere: si ergo particula, alii, non referatur ad utrumque, ratio non erit adæquata af- fissioni: cur ergo proprius sacerdos poterit absoluere, si conditor canonis non concessit facultatem? igitur necesse est rationem illam etiam ad sa- cerdotem proprium referre, & consequenter, sicut in Episcopis extenditur ad excommunicationem maiorem ita & in Parochis, nam vis contextus, & rationis id necessario concludit. Vnde, vt supra di- cebam, licet casus illius textus fierit de peculiari censura & minori, tamen regula, quam per illam occasionem Pontifex tradit, generalis est de omni excommunicatione iure lata, & non reservata: & proprium sacerdotem simul cum Episcopo sub di- iunctione complectitur.

Ex quo facile soluunt rationes contraria sen- tentia: sicutem enim Parochum ex proprio munere non habere iurisdictionem ad hanc solutionem præstandam, tam ex concessione iuris haberi quæ si delegatam: hoc enim non repugnat: & quod fa- cium fit, constat ex illo capite: cur autem ita factum fit, statim explicabo. Et propter eandem causam non repugnat habere potestatem ad absoluendum, & non ad excommunicandum: quia cum potestas delegata sit, potest committit ad unum actum, & nō ad alium, & generalius committitur ad eum actum, qui fauorabilior est. Quod vero Viterrensis arin- gebar de potestate relaxandi interdictum, infra træ- ctabitur, nam in aliquibus est ibi specialis ratio pro- pter alia iura specialia, quæ aliter circa illam censi- ram disponunt.

Vltimo vero, circa hanc partem aduertendum est,

qua

quæ hactenus diximus, solum procedere quantum est ex vi dicti cap. *Nuper*, Quia vero ius in illo contentum humanum est, mutari potest & abrogari. Atque ita *Vgolinius* supra censet, concessionem illam per contrariam consuetudinem abrogatam, esse, eo quod *Couarr.* dicit contrariam consuetudinem communis praxi esse receptam, & maxime quia in *Extrauag.* t. de *Priuile.* §. *VI* autem, dicitur religiosos in audiendis confessionibus, & penitentibus in iungendis non plus habere debere, quam *Parochiales* sacerdotes non curant habere: sicut (additur) de *casibus*, *Episcopis*, & *superioribus* quos in *inferius* annotamus, at *Sedis Apostolica* referuata seniliter intromittant. Et tamen statim in s. sequenti, *Obseruet ergo*, &c. incipit Pontifex numerare predictos casus, & inter alia inquit, *Modo eodem excommunicatos respuant*, id est, eos a peccatis non absoluant. Et rationem infra subdit, quia non possunt eos ab ea excommunicatione absoluere. Et declarat se maxime loqui de excommunicatione iuris. Ergo, cum per aequiparationem religiosorum ad *Parochos*, textus ille concludat religiosos non posse absoluere ab excommunicatione, pro comperto supponit *Parochos* id non posse. Et quo ad hoc ibi non condit nouum ius, sed supponere videtur *vsum* & consuetudinem *Ecclesie*, ut significant illa verba; *Quam Parochiales sacerdotes non sunt habere.*

Respondeo tamen in primis ad consuetudinem de illa mihi non satis constare. Imo video apud religiosos (quibus *Parochi* tam in illa *Extrauaganti*, quam in *Clementina Dudum*, aequiparantur) contrariam consuetudinem obseruari. Verum est, post illa iura plurimum aucta fuisse religiosorum priuilegia, & ideo ex illis, & consuetudine, quam nunc habent, non posse argumentum sumi ad *Parochorum* consuetudinem eliciendam. Et ideo ipsi consulunt consuetudinem in unoquoque *Episcopatu* receptam & illam obseruent: nam consuetudo sicut dare potest iurisdictionem, ita & auferre. Nec possum negare, quin in predicta *Extrauaganti* talis *vslus*, seu consuetudo insinuerit, qua fortasse potuit esse recepta in vrbe, quamvis non esset in orbe.

Præter hæc vero responderi potest dupliciter. Prima textum illum esse accommodate intelligendum de excommunicationibus iuris, à quibus *Parochi* non possunt absoluere. Et hoc insinuat *Glossa* ibi solum afferens exemplum de excommunicatione referuata. Secundo responderi potest, licet Pontifex dicat se non intendere ut religiosi plus habeant in audiendis confessionibus, quam *Parochi*: non tamen dicere se velle ut habeant omnia, quæ habent *Parochi*. Et ita, licet religiosis potestatē illam non conceferit, non latius infertur *Parochos* eam non habere. Est autem *Extrauagans* illa reuocata per *Clementinam*, *Dudum*, de priuilegiis. Itaq; vbi de contraria consuetudine non constiterit predicto communi iure standum censeo.

SECTIO III.

Cur censura iuris non referuata possit ab inferioribus tolli.

I*lus du
blandi* **N** prædictam *Doctrinam*, eiusque rationem & illud capit. *Nuper*, magis, explicemus, liber expéderere efficiaciam illius rationis, quæ in illo textu redditur, scilicet, quia auctor canonis non referuans, videtur facultatē concedere. Vnde enim sequitur hæc consequentia? Neque enim est formalis, cum ex negatione prohibitionis non sequitur positiva cōcessio, maxime in materia iurisdictionis. Et ideo nec ratione materiae tenere videtur; nam quando iudex condemnat reum ad aliquam poenam, licet possit ipse eam relaxare, & si-

Fr. Suarez, tom. 5.

bi expresse non referuere, non propterea censetur committere alteri iudicii inferiori, ut eam possit relaxare, ergo idem erit, licet ius poenam imponat. Præterea ex illa ratione sequitur, quoties lex fertur à Summo Pontifice absq; expresa prohibitione, ne inferior prælatus, in ea dispenset, posse omnes Episcopos in ea dispensare, quod consequens admittit *Glossa*, ibi in verb. *Non resiuit*, & citat textum in c. *Cum apud*, de *sponsalibus*, propter illa verba, *Vi quicūque non prohibetur*, per consequentiam admittatur. Quæ non sunt ad rem, quia ibi non est sermo de materia iurisdictionis: sed de libertate, quam vñusquisq; iurenatur habet ad contrahendum matrimonium si aliunde nō prohibeatur. Sicut etiam in c. *Sunt nō nulli*, 16. q. i. quod citat, sermo est de religionis sacerdotibus, qui ex se apti sunt ad sacerdotia munera obeundia, nisi aliunde prohibeantur. Nihil ergo illa iura ad rem præsentem faciunt: nam aliud est posse vi potestate propria, & qualis innata ex vi naturæ, vel consecrationis, aut munieris, aliud vero nouam potestatem recipere: nam de priori vslu verum est, quod dum non prohibetur, conceditur, vel potius permittitur: De posteriori autem potestate, vel vslu illius non videtur posse vniuersaliter concedi.

Quod specialiter probatur in exemplo adducto de potestate dispensandi; alias sequitur posse Episcopos dispensare in omnibus gradibus prohibitiis, v. g. hoc ipso quod non est eis expresse prohibita dispensatio. Item posset dispensare in temporibus ordinationum: *Extra tempora*, quæ vocant, conferendo, aut extra præscripta tempora ordinando, quod est contra *vsum Ecclesie*, & contra plura capita tituli. De temporibus ordin. c. *Cum quidam*, cap. *Litteras*, c. *Vel non est* & in c. *lectus*, expresse dicitur, *Archiepiscopum* non potuisse cum *Episcopo* dispensare, vt eodem die tres sacros ordines conferret. Et redditur ratio, quia illi huiusmodi dispensatio, à *canone minime est permissa*, vbi *Glos.* aduertit ex eo textu col. i, *Episcopos* non posse dispensare in communia iure nisi in *casibus* sibi permisiss. Neque enim potest commode exponi, *minime permisiss*, id est prohibita, quia s̄epe nulla est positiva prohibitio, vt in cau illius sit textus, ante illud Pontificis responsum non erat talis expresa prohibitio, & nihilominus respondet Pontifex, *Archiepiscopum* illum non potuisse dispensare: ergo non loquitur de prohibitione positiva, sed de non concessione: ergo, sicut ad concedendam potestatem dispensandi non satis est non prohiberi, nisi per positum aet. concedatur potestas, ita etiam neque ad potestatem absoluendi.

De hac difficultate multa disputant Doctores iuris Pontificij in citatis locis, & in capit. *At sceleriis*, In sola dis-
persatione
à conjura
locum hab-
ere prædi-
cam illam *de iudicio*, vbi *Abbas* §. *De adulteriis*, n. 4. varia referunt opiniones, quas nunc examinare prolixum est, & alienum à nostro instituto. Aliis ergo omisiss, quo ad propostam difficultatem, & intelligentiam dicti *Nuper*, concedendum est, quod ratio facta connicuit, per se ac formaliter loquendo, in actibus *Abb.*

E ad iurisdictionem pertinentibus non recte inferri, *Talis actus non prohibetur specialiter*: ergo facultas ad id cum conceditur: nam hæc duo sunt valde diuersa, & posterior non continetur in priori, sed est aliquid maius. Quo sit, vt ratio illa c. *Nuper*, non sit extendenda ad omnem actum iurisdictionis Ecclesiasticæ, vt sunt dispensationes legum, irregularitatum, & c. quia tota illa ratio fundatur in illa cōsecutione. Si ergo illa non tenet ex proprietate, ac formalitate verborum, non potest ex illa sumi argumentum ad omnes materias. Vnde abutuntur plancillo textu Doctores, qui ex illo colligunt *Episcopum* cum suis subditis posse dispensare in toto iure Pontificio, nisi dispensatio expresse sit referuata Pontifici, tum propter rationem dictam, tum etiam quia est longe diuersa ratio de absolutione censuræ, & de dis-

M *pensatio-*

pensatione, ut statim dicetur tum denique, quia alias possit similiter inferri; Parochum possit dispensare in iure Pontificio, quia textus ille, & ratio eius, quo ad facultatem ab soluendi, ex quo procedit de Parochio, ergo si ex illa licet colligere facultatem dispensandi, tribuenda erit Parochio.

4 *Etiam re-
spectu Epi-
scoporum.*
Addo, sententiam illam etiam quo ad Episcopos non solum non colligi ex illo textu, sed etiam falsam esse, ut probant iura adducta, & quæ supra tertius disp. præced. tractando de dispensatione in censuris, & præterea, quia ex natura rei inferior non potest dispensare in legibus superioris. Proprietary enim Papa non potest, per se loquendo, dispensare in iure diuino, neque Parochus in lege Episcopi: ergo neque Episcopus in lege Papa, neque eum minor est subordinatio inter eos, nec peioris conditionis est Papa comparatione Episcopi, quam Episcopus comparatione Parochi sibi subditi. Si ergo ex natura rei non est hæc potestas in inferiori, ut illam habeat, non satis est, ut non prohibeatur, sed neesse est, ut concedatur. Vt, si Papa potest dispensare in aliquo particulari iure diuino positivo, neesse est, ut aliqua speciali ratione, vel traditione constet, Christum specialiter dedisse talem potestam. Et idem manifestum est in exemplo Parochi respectu legis Episcopalis: ergo idem erit de Episcopo respectu iuris Pontificij. Quod maxime procedit, si verum est, ut fortasse est, Episcopos habere totam suam iurisdictionem à Summo Pontifice: nam tunc clarum est non habere iurisdictionem ad dispensandum in eius legibus, nisi ab ipso concedatur. Sed tamen idem dicendum censere, etiam si iure diuino haberent suam potestatem, nam quæ à Deo sunt, ordinata sunt: cum ergo potestas Pontificis ipso iure diuino superior fit, & suprema, etiam si eodem iure sub illo instituti essent alii Pastores, haberent ex eo proportionatam potestatem: quæ talis non est, si facultatem ex se haberent ad dispensandum in legibus sui Superioris: hoc enim monstrum esset.

5 *Axioma
exponitur.*
Quapropter axioma illud, quod à multis Doctribus admittitur: *Quidquid potest Papa in tota Ecclesia, potest Episcopus in sua diocesis nisi prohibetur: absoluere loquendo, verum non est: quia nec ratione fundari potest, nec inductione probari.* Quia potestus exemplis adductis de dispensationibus fallit ostenditur. Addicte possunt alia exempla de legibus irritantibus. Potuit enim Papa irritare clandestinae macrimonia: quod sine dubio non potuisse Episcopus in suo Episcopatu. Potuit item Pontifex personas reddere inhabiles ad matrimonium, vel ratione talis Voti, vel talis delicti; quod nullus concedet Episcopus in suis diocesibus. Addi posset exemplum de institutione censurarum, quam supra dictimus esse ita propriam Pontificis, ut ab Episcopis in suis diocesibus propria autoritate fieri non possit, non quia sit illi prohibitum (nulli enim talis prohibitio inuenitur) sed quia non est concessum. Ergo axioma illud vel admittendum non est, vel limitandum est, ut intelligatur de his solum quæ ad ordinariam, & communem animalium gubernationem pertinent, ac moraliter necessaria sunt: ad quæ ordinem per se non spectant mutationes, aut dispensationes legum, quæ à Superioribus latæ sunt.

Necessitatem igitur, ut omnis potestas dispensandi, vel mutuandi legem Superioris ab ipso Superiori manet, & quantum ad hoc idem credimus de potestate absoluendi à censura ob easdem rationes. Addimus vero necessarium non esse, ut hæc concessio specialiter fiat in unaquaque lege, vel præcepto: potest enim generali concessione dari, ut per se constat, de qua concessione constate potest, aut per decretum aliquod vniuersale, aut per receptam confititudinem, seu traditionem explicantem ali-

A quod munus, vel officium cum tali potestate esse institutum. Atque ita credimus contingere in potestate absoluendi à censuris, quod de potestate dispensandi ita ampla dici non potest, neque aliquo iure, vel ratione ostendit: sed de hoc alias illud vero nobis constat ex dicto cap. *Nuper.* Existimo autem hocius, seu hanc facultatem non incepisse ab illo decreto, sed antea fuisse, & in illo fundatam esse illa rationem Pontificis: *Quia auctor canonis sibi absolutionem non retinuit, alias concessit.* Nam sive ius illud antiquus scriptum esset, sive confutidine, & traditione receptum; semper tamen credimus pertinuisse ad munus Pastorum animalium, sive sunt principales, ut Episcopi; sive proximi, ut parochi, possilicatos soluere, præsertim à censura excommunicationis. Ex hacque suppositione restat colligitur, quoties absoluere eis specialiter non prohibetur, eorum potestati committi.

Ratio autem, ob quam non solum munus Episcopi, sed etiam Parochi, cum hac potestate dari creditur, colligi potest primo ex natura ipsius censuræ, præsertim excommunicationis, quia talis est pena, ut ex intentione Ecclesie auferenda fit, quoties reus fuerit dispositus, & satisfactionem obtulerit: cap. *Quafronc de Appellat & sape alias. Ex ideo facilius, absoluendi ac generalius conceditur potestas absoluendi à censura, quam dispensandi, ut si etiam potest ex cap. Cum illorum, de Sententia excommunic. vbi maiorum censetur esse potestas dispensandi, quam absoluendi. Et præsertim, quia hæc potestas absoluendi præcipue respicit bonum eorum, qui absoluendi sunt, non autoritatem, vel dignitatem eorum, qui absoluere debent. Et quia bonum illud est interdum, & proxime pertinens ad bonum animæ; ideo potestas hæc fuit multo magis necessaria, quam generalis potestas dispensandi. Vnde potest altera ratio sumi ex illis Verbi Benedicti XI. in Extravag. de Prio. & Obseruent: Inconueriens ex similius, ut a peccato absoluatur, quæ excommunicationem, quæ infligitur maxime à iure, remouere non potest. Quia ergo non solum Episcopus, sed etiam Parochus ordinariam haberet facultatem absoluendi à peccatis: ideo Ecclesia conueniens iudicauit, ut si etiam haberet potestatam ad tollendas censuras iure latus, quoties reseruata non sunt. Et hoc sensu accipienda est similis ratio, quæ nonnulli Theologi vntunt, ex potestate Parochorum absoluendi à peccatis colligendo potestatam absoluendi ab hac excommunicatione iuris: nō est enim ratio per se efficax, sed est congruenter declarans, cur Ecclesia talem potestatem Parochis concederet.*

Anomnes, qui à mortalibus possunt absoluere, possint etiam à censuris canonis.

Hinc vero statim emergit dubium, an hæc potestas extendenda sit ad omnes Sacerdotes, qui ex priuilegio, vel peculiari delegatione nunc possunt subire vicem proprii. Sacerdotis in Sacramento preuentice ministrando. Et est ratio dubia, quia in illis procedit ratio facta; & quia illi comprehenduntur nomine proprii Sacerdotis in cap. *Omnis priuilegium sexus: ut supra vistum est: ergo etiam in presenti.*

Ad hoc dubium dicendum est, omnem Sacerdotem, qui potestatam iurisdictionis habet absoluendi ab huicmodi excommunicatione non referuata. Ita docent Soto, & Nauarrus supra; & hæc est *Soto.* mens antiquorum Theologorum. Et hoc probat *Nauarrus*, etiam sufficienter ratio dubitadi proposita, quia appellatio proprii Sacerdotis extenditur ad omnem illum, qui iurisdictionem habet absoluendi à peccatis mortalibus; quia quatenus illud munus exercet, subit vicem, & modum Sacerdotis proprii: ergo cum

cum absolutio haec ipsis iure committatur Sacerdoti proprio, recte intelligitur committit non solum illi Sacerdoti, qui est proprius ordinarius ratione beneficij, sed etiam illi, qui per delegationem efficitur quasi proprius, quo ad hoc minus absoluendi a peccatis, cum etiam haec absolutio sit actus delegabilis, & moraliter necessarius ad actum absolutionis sacramentalis.

10 Dices primo: Ergo quoties alicui committitur
Prima ob- potestas absoluendi à peccatis mortisbalis, con-
tra resolu- ceditur facultas absoluendi ab omni excommunicati-
tionem: ergo eadem proportione, si alicui con-
ceditur facultas absoluendi à peccatis referuatis
eadem ratione intelligitur concessa facultas absolu-
endi à censuris referuatis. Consequens autem est
fallum: ergo & illud prius. Secundo, quia licet is, qui
habet iurisdictionem ordinariam, possit illam de-
legare: tamen qui habet delegatam, regulariter lo-
quendo, non potest subdelegare: sed propriis Paro-
chus solum habet hanc potestatem absoluendi à cे-
suriis ut delegatam: ergo quando committit alteri
Sacerdoti simplici, vt subditorum confessiones au-
diat, non potest illi hanc iurisdictionem subdelega-
re. Tertio, quia cum proportione argumentando,
Tertia, sequitur, quemlibet simplicem Sacerdotem posse
absoluere à censura, seu excommunicatione mino-
ri: quia potest absoluere à peccatis venialibus: &
referuatis eadem proportio.

Satisfit obiectionibus supra factis.

Respondetur ad primum, negando in rigore pri-
mam sequelam: tamen quia consequens multa
includit: ideo dicendum est, in casibus reservatis
Pontifici verum esse illud consequens, non ex vi il-
latis illationis, sed ex eo, quod nullus casus est de fa-
cto referatus Pontifici, nisi qui habet censuram
referatum annexam, ut supra dictum est tractando
de Sacramento penitentiae: cum ergo a peccatis
nemo absoluiri possit, nisi prius absoluatur a censura
illis annexa, qui concedit potestatem absoluendi a
peccatis referatis; necesse est, ut potestatem con-
cedat absoluendi a censuris illis annexis. Tum quia
principali concessio, conceditur id, quod accessio-
rium est, ac necessario consequitur. Tum eriam quia
alias inutilis esset talis concessio. Tum denique,
quia cum Pontifex non referat peccata; nisi refer-
uando censuras, non aliter tollit reservationem
peccatorum, quam tollendo reservationem censu-
rarium: & ita in hac parte nulla est difficultas, nec
controversia inter authores.

At vero de censuris reseruatis ab Episcopo, non
videtur eadem ratio, quia Episcopi habent casus re-
seruatos absque censura annexa: & ideo, quamvis
Episcopus coheredat omnes casus reseruatos, non
ideo censetur potestatem absoluendi à censuris sic
reseruatis concedere: quia hac duo distincta sunt a
padipsum. Atque ita tradidit Nauarrius in Summ.
cap. 27. num. 261. qui adit: Etiamsi Episcopus con-
cedat omnem suam facultatem, & autoritatem
ad audiendam confessionem alicuius, & absoluendu-
m illum, in confessione, non censeri dare facul-
tatem ad absoluendum à censuris reseruatis sibi.
Quia supposita sententia, neganda est priori ratio:
& ratio differentia est; quia potestas absoluendi à
censuris non reseruatis iure communis, ex vi eiusdem
communis iuris, comitatur potestatem absoluendi
à peccatis mortalibus, & non ex peculiari concessio-
ne, aut voluntate illius, qui iurisdictionem absoluē-
dià peccatis concedit. Potestas autem absoluendi à
censuris reseruatis alicui manare debet ex propria
concessione, & voluntate eius. Et quia haec concep-
tio, & voluntas non satis exprimitur, concedendo ca-
sus reseruatos, nisi exprimantur censuræ, cum haec
sint diversa, & conditincta: ideo quo ad hoc non est
similis ratio.

Fr. Suarez. tom. 5.

A Quæ responsio satisfacit (vt opinor) quantum ad vim illationis; nihilominus tamen de ipsa assertione plurimum dubito: nā si Episcopus absolute, & fine distinctione concedit omnes casus sibi reseruatos, etiam si inter illos quidam habeant censuram annexam; alij non habent: non video cur non omnes sub illa generali clausula comprehendendi sint: cum concessio generaliter, & indistincte fiat; & fauores ampliandi sint. Maxime cum recepto & visitato more loquendi nomine casuum reseruatorū etiam illi veniant intelligendi, qui censuram habēt annexā. Quod si sub illa generalitate vtrique causas comprehenduntur, etiam censuras illis annexas comprehendendi necesse est, propter rationes prius factas, quod alias inutilis esset concessio. & quod principali concessio, censetur concedi accessorium, sine quo illud exerceri non posset. Et eadem ratione idem censeo, quando Superior concedit totam suā autoritatem, & potestatem ad audiendum, & absoluendum aliquos in confessione, quia nisi illa facultas se extenderat ad omnes causas reseruatos: absolute non est verum, quod concedat totam suam facultatem necessariam ad absoluendum. Item quia iuxta communem ysum illa concessio sub illis verbis non fit nisi propter causas reseruatos. Vide Vgolines.

Atque haec quidem vera mihi videntur, quando omnes ipsi causis sunt reservati: si vero continget censuram esse reservatam Episcopo, & non peccatum propter quod imponitur, vt Nauarrius supponit: tunc concessis causibus reservatis, non concederetur censura: procedit enim tunc ratio contrariae sententiae, scilicet illa duos esse diversa, & tunc non esse inter se connexa. Non adducit autem Nauarrius causam; in quo censura sit reservata, & non peccatum: quamquam enim saepe peccatum non reservetur, nisi prout subsit censura reservata: ita ut ablatâ censurâ, vel referuntione eius, statim censetur ablatâ reservatio culpa: tamen moraliter numquam fit, vt censura reservetur, & non culpa propter quam imponitur, praesertim loquendo de censura excommunicationis, de qua nunc maxime agimus. Nam si suspicio interdum reservatur, non reservata culpa: tunc autem potius habet rationem purgacionis, quam censura: vt infra suo loco dicemus.

Ad secundam obiectiōē sumendā est responsio ex dictis in praecedenti: nā hāc iurisdictiōē ab solēndū ab excommunicatione iuris non delegatur à Parocho, vel ab Episcopo, sed ab iure, seu eius authore. Et ideo quando Parochus committit aliui iurisdictionē absoluēndi à pēccatis, ipso iure illam aliis recipit facultatem absoluēndi à censuris iuris, & non reservatis. In quo eadem est ratio de Episcopo: nam etiam ipse habet hanc potestatē, non vt propriam, sed vt delegatam, & commissam à Summo Pontifice, vt ostēnsum est: & ideo iuratio facta in Parocho est effīcax, erām probaret, Episcopum non posse committere hanc iurisdictionē: An, quādo Paro-
chus iuris-
dictiōē
ad absoluēndū
à pēccatis de-
legat, et
iam facul-
tatem ab-
soluēndi à
censuris
concedat

quod tamen est plane fallit, & contra Ecclesias
vsum. Dicendum ergo est, connexionem illam, &
se loquar, potestatis absoluendi à peccatis mortali-
bus, & à censuris iuris communis, factam esse iure
communi: & ideo delegata priori potestate à quo-
libet ordinario ex vi ipsius iuris statim delegari al-
teram facultatem. Dici etiam posset, licet potestas
hęc sit in Parocho, & etiam in Episcopo, ex commis-
sione Pontificis: tamen quia iam communi iure
illis commissa est, tanquam ordinariam reputari:
ideoque ab ipsis delegari posse, & communis vni-
& consuetudine ita receptam esse. Quam responsi-
onem existimo etiam esse veram, & applicandam
ad plures casus, qui cum ex se Pontificij sint, in iure
vel antiquo, vel novo Concilij Tridentini Episco-
pis committuntur: quos tamen ipsi possunt, & fo-
lent, non tantum per se, sed etiam per alios expedi-

Glossa.
Nauarrus.
Lignano.

re: quando in ipsa commissione non sit expressa restrictione, ut supra dictum est, & sumitur ex cap. vi. de Officio ordinarij, ubi id notat Glossa, & Nauarrus in Sum. cap. 27. num. 45. & Ioannes de Lignano tract. de Censur. Eccles. §. 26. n. 3. Reputatur enim illa iurisdictio ut ordinaria, quia ratione dignitatis, aut officii competit, seu (quod idem est) quia stabili lege iam est perpetuo coniuncta cum ordinaria iurisdictione.

16
Num sim-
plex sacer-
dos posse à
minor ex-
communicatione ab-
soluer.

D.Thom.

Ad tertiam obiectiōem Nauarrus in Sum. cap. 27. num. 25. & in cap. Placuit, de Penitentia. dist. 6. admittit illud consequens, docens contra Caietanum, omnem Sacerdotem simpliciter posse absoluere ab excommunicatione minori, sicut potest absoluere à peccatis venialibus; quia etiam ad absoluendum à venialibus requiritur iurisdictio: ergo si omnes Sacerdotes possunt à venialibus absoluere, omnes habent aliquam iurisdictionem: ergo pariratione omnes poterunt absoluere ab excommunicatione minori. Faut huic sententiae diuinus Thomas in 4. dist. 18. quest. 2. art. 5. quæst. 1. dum ait: *A minori excommunicatione quilibet potest absoluere, qui potest absoluere à peccatis particularibus.* Nihilominus hæc sententia mihi non probatur: nam fundatum eius in aquiuoco laborat; vel si loquamus dialectice, procedit ex puris particularibus. Concedimus ad absoluendum sacramentaliter à culpis venialibus necessariam esse iurisdictionem illius sori, in quo merito reprehenditur vel Caietanus, vel quicunque alias hoc negauerit, ut supra tuo loco visum est. Hinc vero quomodo infertur, eosdem Sacerdotes habere iurisdictionem ad absoluendum à censura minori? Nam hæc iurisdictio sunt diversarum rationum, illa est fori sacramentalis, hæc fori contentio; illa fortasse datur ex diuino iure simul cum charæctere sacerdotali, quantum ad venialia peccata; vel si non diuino iure, perpetuo concessu Pastorum Ecclesiæ, immemoriali consuetudine, & traditione, explicato, concessa est: hæc vero neque diuino iure datur, cum tota ipsa originem habeat ab institutione humana, neque etiam de concessione illius per Ecclesiam habemus ius aliquod, nec consuetudinem, nec traditionem de qua constet.

17
Vera refo-
lutor.
Caietanus.
Couarru-
nus.
Vgolinius.

Quapropter probabilius censeo, solum Episcopum, & Sacerdotem proprium, vel qui eius vicem gerit, posse absoluere etiam ab excommunicatione minori: quod tenuit Caietanus tom. 1. Opus. 7. ad 2. & in Sum. verbo *Absoluto ab excommunicatione.* Et in hanc sententiam magis inclinat Couarruuias. cap. 1. part. §. 12. num. 6. Et eam tenet Vgolinius referens alios, tab. 3. c. 4. §. 5. numero secundo. Et præter rationem factam videtur aperte hæc sententia colligere dicto cap. Nuper, vbi particularis ille causus, de quo Pontifex fuerat interrogatus, erat de minori quadam excommunicatione, & tamen ipse responderet: *In secundo vero casu à suo Episcopo, vel proprio Sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere: ergo non indicabit Pontifex quemlibet Sacerdotem indoneum ad absoluendum ab illa censura.* Addo quod licet excommunicatione minor posset proper solum veniale peccatum aliquando incurri, tamen aliquando etiam incurrit propter mortale, ut colligitur ex cap. 5. art. de iis, quæ vi, &c. ergo concessa absolutione ad absoluendum à culpa veniali, non est consequens, ut concedatur facultas absoluendi ab hac minori censura.

18
Satisfu-
tia obie-
ctionis.

Ad obiectiōem ergo negatur sequela, tum quia non est in omnibus similiis proportio, tum maxime quia nullum est ius, ratione cuius hæc iurisdictio absoluendi à minori excommunicatione sit coniuncta, & an ex ea iurisdictioni absoluendi à venialibus est autem ius concedens aliam iurisdictionem, ut declaratum est. Et hucus etiam diversitas potest congrua ratio reddi, quia confessio venialium non

est per se necessaria: possunt enim aliis modis remitti: confessio autem mortalium est per se necessaria, ad eorum remissionem: quia ergo ad hanc absolutionem necessario præmitti debet absolutio à censura; ideo conueniens fuit, ut cui prior absolutio committitur, committatur etiam hæc posterior: respectu autem venialium id necessarium non fuit.

Aliud dubium est, an absolutio data ex vi huius 19
decreti & potestatis intelligatur tantum in foro interiore, vel etiam in exteriori. Et ratio dubitandi culpa absolvitur, quia hæc potestas solum videtur concessa in ordine ad absolutionem à peccatis: sed hoc tantum soluendu[m] à censura in illo valebit huiusmodi absolutio. Ad hanc dubitationem Nauarrus sentit, hanc potestatem proprij Sacerdotis ad absoluendum à censura communis iuris solum esse concessam pro foro interiore, non tam pro exteriori. Quod nulla ratione probat, sed solum ad conciliandas opiniones supra positas id dixisse videtur. Ut etiam cum Pontifex absoluere loquatur, & fauores sicut potius ampliandi, quam restringendi; non est cur hunc ita restringamus. Præsertim quia de cœta iuris Canonici præcipue respondere solent, quod huiusmodi casus in ordine ad forum iudiciale. Addo quod non est maior ratio admittendi illam distinctionem in Sacerdote proprio, quam in Episcopo, cum textus ille a quo, & in distincte vtrique loquatur. Non est ergo necessaria illa distinctione: nam licet potestas hæc concessa sit præcipue propter forum internum, cum tamen non limitetur, ad vtrumque extenditur, quantum est ex vi illius iuris. Quod bene notauit Vgolinius cap. 10. §. 5.

An capitulum Nuper, concedens Episcopis, & Parochis facultatem ad absoluendum à censura iuris, revocatum sit.

Vltimo vero circa hanc partem aduertendum est, quæ haecens diximus, solum procedere quantum est ex vi dicti cap. Nuper. Quia vero ius in illo contentum humanum est, mutari potest, & abrogari. Atque ita Vgolinius supra censet, concessionem illam per contrariam consuetudinem abrogatam esse, eo quod Couarruuias dicat, contrariam consuetudinem communis præcepti receptam. Et maxime quia in Extranaq. 1. de Prio. §. vt autem dicitur, Religiosos in audiendis confessionibus, & cap. 1. de penitentiis iniungendis non plus habere debere, quæ Parochiales Sacerdotes non cuntrahere possunt; siveque (ad dictum) de casibus Episcopis, & Superioribus, quos inferius annotamus, ac de apostolica referuatis, se nullatenus intrahant. Et tamen statim in §. sequenti, Observent ergo, &c. incipit Pontifex numerare predictos casus, & inter alia, inquit: *Modo eodem excommunicatos respon-ant, id est, eos à peccatis non absoluunt.* Extrationem infra subdit: quia non possunt eos ab excommunicatione absoluere. Et declarat se maxime loqui de excommunicatione iuris. Ergo cum per equiparationem Religiosorum ad Parochos textus ille concludat, Religiosos non posse absoluere ab excommunicatione; pro comperte supponit, Parochos id non posse: & quod hoc ibi non condit nouum ius, sed supponere videtur vsum, & consuetudinem Ecclesiæ, ut significant illa verba: *Quam Parochiales Sacerdotes non cuntrahere possunt habere.*

Respondeo tamen in primis ad consuetudinem, de illa mihi non satis constare. Imo video apud Religiosos (quibus Parochi tam in illa Extranaq. quam in Clementina Duditum, & equiparantur) contrariam consuetudinem obseruari. Verum est, post illa iura plurimum antea fuisse Religiosorum prærogativa; & ideo ex illis, & ex consuetudine, quam nunc

An hac
soluendu[m] à censura in
foro interno, an ei
iam in ex-
terno.

nunquam habent, non posse argumentum sumi ad Parochorum consuetudinem eliciendam. Et ideo ipsi consulant consuetudinem in unoquoque Episcopatu receptam, & illam obseruentur: nam consuetudo sicut dare potest iurisdictionem, ita & auferre. Nec possum negare, quin in praedicta Extrauagantia talis censura consuetudo insinuatur: quia foras potuit esse recepta in urbe, quamvis non esset in orbe.

Præter hæc vero responderi posset dupliciter: primo textum illum esse accommodate intelligentiam excommunicationibus iuris, à quibus Parochi non possunt absoluere: & hoc insinuavit Glossa ibi, solum afferens exemplum excommunicatione reseruata. Secundo responderi potest, licet Pontifex dicat, se non intendere, ut Religiosi plus habeant in audiendis confessionibus, quam Parochi: non tamen dicere, se velle, vt habeant omnia, quæ habent Parochi. Et ita, licet Religiosi potestatem illam non concederent, non satis inferri Parochos eam non habere. Est autem Extrauagans illa reuocata per Clementinam Duditum, de priuilegiis. Itaque ubi de contraria consuetudine non constituit, praedicto communii iure standum censco.

SECTIO V.

Quis possit absoluere à censura per canonem reseruata.

Vltima regula in hac materia sit: A censuris per canonem reseruatis solus author canonis, vel eius Superior, vel qui ab eis potestatem habuerit delegatam, potest absoluere. Hæc est manifesta. Sumiturque ex dicto cap. Nuper, fere quoad omnes partes, quas includit. Vna et negantur, scilicet: quod alij non possint. Et hæc patet: nam ut ibi dicitur, tunc concedetur: ceterus author canonis facultatem, quando nō reseruat: ergo per reservationem tollit facultatem absoluendi. Quod etiam facile ostendit potest ex dictis supra de reservatione casuum in foro penitentia: est enim eadem proportionalis ratio: nam utraque absolutio est actus iurisdictionis, quam ordinarius iudex, seu Pastor potest sibi reseruare. Pars autem affirmativa quoad ipsum authorem canonis, per se nota est: quia eius est solvere, cuius fuit ligare. Atque eadem ratione manifestum idem est, quod Superiori: debetur hæc particula eodem modo intelligi, quo eadem declarauimus in censuris ab homine latis: est enim in huiusmodi censuris à iure eadem ratio, & proportio. Atque idem fere est de eadem parte, quoad potestatem delegatam: nam sicut in aliis casibus, ita & in his partibus hæc delegari potest, ut constat etiam ex vñi Ecclesiæ, & ex communione iurisdictionis, quæ delegabilis est. Nihil est autem in his casibus peculiare, quod hanc delegationem impedit. Item ex dicto cap. Nuper, in quo author canonis non reseruans censuram, facultatem absoluendi aliis concedere censetur: ergo supponitur in eius potestate, & arbitrio esse dare huiusmodi facultatem, etiam in eis casibus, quos sibi reseruat. Addet etiam ex superiorius dictis, potestatem delegandi hanc iurisdictionem esse in omnibus illis, qui ordinario iure, seu ex officio possunt ab aliis censuris absoluere: nam quoad hoc etiam eadem est ratio de iis casibus, & de aliis omnibus proportione reseruata.

Quædam pro delegatione censura reseruata notantur.

In hac ergo assertione, & in omnibus partibus eius, quantum ad rem spectat, nulla noua difficultas occurrit. Solum circa modum, & verba, quibus hæc delegatio fieri solet, oportet nonnulla aduerte-

Fr. Suarez, tom. 3.

A re, quæ ad practica dubia expedienda conferre potestas. Potest ergo hæc delegatio fieri solum pro casu extrema necessitatis, seu articuli mortis: & hoc modo facta est, communii iure, & perpetua consuetudine, omnibus Sacerdotibus, & pro omnibus censuris reseruatis, ratione cuiuscunque culpæ, sine exceptione, neque ex parte Sacerdotum, neque ex parte culparum, iuxta doctrinam Concilij Tridentini sess. 14. cap. 7. De quare multa possent dici, & dubitari: tamen coincidunt cum illis, quæ in simili punto diximus circa absolutionem peccatorum in foro sacramentali: & eandem resolutionem hic habent: ergo videri possunt. An vero hæc potestas, quoad absolutionem à censuris, extendatur ad non Sacerdotes, pro illo articulo mortis dicemus inferioris.

Secundo delegatur hæc potestas communii iure in aliquibus casibus, vt in cap. Muliere, de Sententia excommunicat. committitur Episcopis, vt absolvant certas personas à sententia canonis, Siquis suadente. Et similis concessio habetur in cap. de Monialibus, & cap. vñi, eodem tit. & de Legatis Papæ in cap. Quod translationes, &c. Excommunicatis, de offici. Legati. Sic enim in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 6. committitur Episcopo potestas absoluendi subditos ab omnibus casibus occultis Sedi Apostolicae reseruatis: de quo decreto multa dicta sunt loco supra citato de Sacramento penitentia, quæ in absolutione à censuris eodem modo procedunt. De hac ergo concessione iuris nihil dicendum occurrit; sed solum consideranda esse verba canonis, & iuxta illa de huiusmodi facultate iudicandum esse. Et quidem, si concessio sit particularis ad determinatam censuram, reserit facilior, quia verba etiam erunt determinata, & particularia. Quando vero concessio est generalis, & per vñiuersalia verba, poterit esse in eius interpretatione nonnulla maior difficultas: ad eius tamen intelligentiam conferre poterunt, quæ statim de aliis concessionibus annontiavimus: nam quoad hoc est in omnibus eadem ratio.

Alio ergo modo potest hæc delegatio, seu concessio fieri ab homine, vt ita dicam, & interdum sit solum verbo, determinata personæ, vel in particulari casu, vel in generali. Aliquando vero sit per priuilegia perpetua, vt sunt illa, quæ conceduntur Religiosis: quomodo do nostris Confessoribus concessa est à Pontificibus facultas absoluendi ab omnibus censuris reseruatis etiam Summo pontifici, exceptis illis, quæ continentur in Bulla Cœna Domini. Et aliae Religiones, præfertim Mendicantes, alia priuilegia huiusmodi habent, vt vide licet in compendio priuilegiorum, titulo, Absolutio quo ad seculares. De quorum interpretatione non est nunc dicendum à nobis: nam sufficiunt supra dicta de casibus reseruatis, præter alia communia, quæ statim addemus: cetera enim confundendo, & attente considerando ipsa priuilegia, facile intelligentur.

Denique aliquando sit hæc concessio generalis, Variis modis Iubilæum in ordinis ad indulgentiam aliquam diu indulgandam, vel per alia diplomata Pontificia, quæ gentia pleadantur, ad certum tempus conceduntur, ob aliquam publicariam causam: qualis est concessio, quæ sit per Bullam Cruciatæ, de cuius expositione multa in Hispania scripta sunt, & de Iubilæo scripta Nauarrus: & quoties tales concessiones sunt per Bullas, seu Iubilæum, nouæ oriuntur dubitationes practicæ, quæ vix possunt sub scientiam cadere: & ideo fere non est necessaria aliam regulam hic constitutre, nisi vt ab omnibus doctis proprietatis verborum consideretur, & iuxta principia iuris, vel alia à Theologis recepta verba explicentur.

Illud vero prætermitti hoc loco non potest, quod ad explicandas vñiuersales clausulas necessarium est, Interdum enim conceditur indulgentia

Hinc vltius eadem proportione, & ratione in-
ferunt scriptores, præterim moderni, in concessio-
ne generali omnium censurarum Papalium, etiam
contentarum in Bulla Cœnæ, non intelligi compre-
hensam excommunicationem propter peccatum
hæresis. Ita docent Nauarrius cap. 27. num. 275. &
Cœnæ in cap. 1. alia, par. 1. §. 11. num. 15. & la-
cubus de Graffis dicto lib. 4. cap. 15. num. 25. & Vgo-
linus lib. 1. cap. 3. §. 4. num. 10. Ex eisdem fundamé-
tis, quod specialis casus non comprehenditur sub
generali clausula, & præterim in mandatis & com-
missionibus, iuxta cap. Quia ad agendum de Procurat-
oribus, in hæc autem casus iuxta vsum, & morem
Ecclesiæ valde specialis consideratur. Vnde quando
Papa illum concedere vult, eum exprimit, etiam
post viuieralem concessionem casuum Bullæ Cœnæ,
ut anno 1589. fecit Sixtus V. in quodam lubi-
læo. Et post similem facultatem concessit Cle-
mens VIII. in alio lubilæo anni 1594. Et à simili ci-
tati solet cap. Frater noster, 19. quæst. 1. ab: In casu fidei,
vel criminis. Nihilominus tamen addit Graffis supra,
aliter haberet in præxi de hæretico occulto incidente
in excommunicationis censuram. Idem citatur ex
Nauarro confil. 15. de Sententia excommunicat.
vbi nihil reperio. Fundari tamen potest illa præxi
in vulgari regula, quod præiugium Principis la-
tissime est interpretandum, iuxta cap. Quamvis ple-
nissima de Præbend. in 6. Quæ regula maxime pro-
cedit in his beneficiis, quæ bonum continet anima-
rum, qualis est facultas absoluendi à reseruatis. Ne-
que obstat quod hæresis habeat specialem grauitatem,
quia licet hoc sit verum in ratione culpi, non
tamen in ratione reseruationis, quæ sit v. g. per
Bullam Cœnæ: nam eisdem verbis, & eodem modo
reseruantur reliqua crimina. Sicut inter percus-
siones clerici valde specialis est percusio Sacerdotis,
& nihilominus sub facultate generali absoluendi
à percussonibus clericorum comprehenditur: quia
quoad reseruationem, omnes inferiores ordines
æquarentur. Sic ergo in præsenti. Atque hoc si-
gnificant Pontifices, quando concedendo hanc fac-
ultatem generali absoluendi à reseruatis, excipiunt
casum hæresis. Sed de præxi mihi non constat,
Et cætera facile solui possum: nam fator fidei, fa-
tor est animarum: in hæc censetur maior, quam
præiugum commodum vniuersus, vel alterius, & spe-
cialitas hæresis non constituitur in grauitate deli-
cti, sed etiam in reseruatione, iuxta mentem Ponti-
ficis, vsum, & verbis declaratam: licet interdum
propter collendas opiniones expresse addatur exce-
ptio. Quapropter discendum non censeo à priori
sententia, quamvis non negem hanc posteriorē
esse probabilem, & nulla ratione calumniari, aut
censura notari posse.

Vltius vero inquiri solet, an cum Pontifex con-
cedit generali clausula censuras sibi reseruatas, cen-
suras fit concedere etiam censuras, quas inferio-
res Episcopi sibi specialiter reseruant. Videri enim
potest non concedere, tum quia illa reseruatio di-
stincta est, tum etiam quia Pontifex id, quod ad se
pertinet, specialiter concedens, non videtur in
aliquo welle derogare proprio iuri Episcoporum:
sicut quando Pontifex fert legem generalem, non
intelligitur derogare propriis consuetudinibus,
vel statutis particularium prouinciarum, cap. 1.
de Constitut. in 6. ergo similiiter, &c. Propter hæ-
c quidam censem in ea clausula generali non con-
tineri censuras Episcopis reseruatas. Cui senten-
tia fætus Nauarrius in cap. Ita quorundam, de lu-
datis, notab. 11. num. 71. & in Summa cap. 27. num.
261. quatenus dicit cum Hoftiensi, & aliis, si in i-
dem peccatum concurrent simul reseruatio Papæ,
& Episcopi, ablatam reseruatione Pontificia, non in-
telligi ablatam Episcopalem de rigore iuris: nam
concurrentibus duobus impedimentis, uno subla-

A to non intelligitur alterum auferri, cap. Ex tuarum
de Authorit. & vñi pällij. Atque ita etiam sensit in
prædicta dubitatione Iacobus de Graffis dicto libr.
4. c. 15. num. 28. stando in rigore iuris. Additque de-
cretum Concilij Tridentini, fess. 25. cap. 18. de Refor-
mat. vbi statuit, ut Ecclesiæ canones indistincte ser-
uentur: ex quibus vñus est ut Episcopi possint suos
casus reseruare.

Addunt nihilominus hi authores, vñi receptum
esse, vt per illam clausulam hæc etiam potestas con-
cessa intelligatur. Et mihi videtur hæc intelligentia
iuridica, & verisimilis. Primo quidem, quia consue-
tudo est optima legum, vel præiugiorum interpres
vnde cum ipa Episcopi hunc vsum videant, & non
B reclament, signum est eos intelligere in prædicto
sensu Pontificis concessionem. Secundo, in lubilæo
est specialis ratio, quam considerauit Vglinus fu-
pra, quia finis illius cœssioneis est, vt pœnitens pos-
sit disponi ad lucrandam indulgentiam media ab-
solutione Confessoris à se electi: sed ad illum finem
necessaria est ablatio reseruationis, non tantum
Pontificis, sed etiam Episcopalis: ergo vt conces-
sio sit ad eam intentione concedentis, exten-
da est ad censuras etiam Episcopo reseruatas. Quæ
ratio est optima conjectura, ex qua vltius collig-
endum est Pontificem intellectu illam clausulam
vnuieralem fuisse sufficientem ad explicandam il-
lam suam voluntatem, & generalem cœssionem.

Propter quæcumque finem, sed propter fauorem, vel præiugium alii Religionis, vel alium similem finem, semper esse cum eadem amplitudine declarandum; quia verba semper habent eandem significationem, & præterea materia semper est fauorabilis, & am-
plianda.

Tandem magis ex propriis potest hocita expli-
cari: nam sine dubio Pontifex potest absoluere à
censuris reseruatis Episcopis tanquam illis su-
perior. Neque enim potest inferior reseruare censu-
ram respectu sui Superioris, sed solum respectu eo-
rum, qui ab ipso pendent, vt constat ex dictis supra
de casum reseruatione; & est per se notum ex ordi-
ne iurisdictionum. Potest ergo Papa etiam delegare
hanc potestatem absoluendi à censuris Episcoporum,
non obstante reseruatione eorum: in quo eti-
am non est dubium, tum ex supra potestate Pô-
tificis: tum etiam quia delegatus Papæ, vt sic, non
pendet in sua iurisdictione, ab Episcopo, tunc vltius
Papa per prædicta verba concedit potestatem
absoluendi ab omnibus censuris, à quibus ipse po-
test absoluere: ergo concedit potestatem absoluendi
etiam à casibus Episcopo reseruatis. Quocirca ibi
proprie non interueniunt duo impedimenta, quia
non sunt duæ censuræ, vel duæ reseruationes, quæ
possint impedire iurisdictionem dætam à Superio-
re, quia reseruatio ab Episcopo facta non potest li-
mitare iurisdictionem à Papa concessam: de quo
plura in superioribus dicta sunt.

Maneat absoluens ab omnibus censuris, qui a-
liquam per obliuionem omittit: ita ut pœ-
nitentiam reseruatum non ma-
neat.

Occurrunt tamen nonnulla frequentia dubia
circa huiusmodi concessionem, & vsum eius,
explicanda. Primum est, an, si quis confiteatur
habenti potestatem absoluendi ab omnibus cen-
surs reseruatis, animo obtinendi absolutionem
ab omnibus, quibus se ligatum est cognoscit, si
ob obliuionem aliquam fortassis omittat, ita vt
in particulari eius absolutionem non postulet,
nihilominus ab omnibus maneat absoluens; &

M 4 conse-

Reolutio
priori par-
ti.

consequenter peccata illa obliita, quæ mediante censura reseruata erant, iam reseruata non manent. Responderur, si quis in eo casu solum petat absolutionem illius censurae, quam in se agnoscit, & ab illa tantum in particulari absoluatur; alias, quærum non recordatur, non tolli: quia licet in absoluente si potestas, tamen in eo casu ille non vtitur ad omnes censuras tollendas, sed ad vnam tantum, quæ ipsi proponitur. At vero si non obstante particulari propositione, seu declaratione vnius censuræ Iudex generaliter absoluat ab omnibus censuris, omnes tollit, quæ sub eius cadunt potestatem, ob rationem contrariae, quia potestatem habet de se efficacem, & ea vtitur cum intentione conferendi effectum. Neque est aliquid, quod talem effectum possit impediens, quia ad absoluendum à censura non est necessaria ex parte absoluente scientia talis censuræ in particulari: nam quotidie datur absolutionis generalis absque hac particulari notitia; imo sepe datur absolutionis conditionata, Absolutio te si indiges, quæ nullam cognitionem supponit alicuius censuræ, quæ tali persona insit, sed solum quod potest inesse. Vnde multo minus requiritur scientia ex parte eius, qui absoluitur, vt per se notum est. Præterim quia vt supra vidimus, potest quis censura ligari ignorans: ergo & absolu. Pater consequentia, cum quia hi duo actus ligandi, & absoluendi proportionem inter se feruant; tum etiam quia alias qui ignorat, vel obliitus est censuræ, quam incurrat, absque remedio absolutionis procurandæ relinqueretur.

Differentia
prima in-
ter absolu-
tionem à
peccata &
censuram.

Imo in hoc est notanda differentia inter peccata obliita, & censuras: quod peccata obliita, & ideo non confessa non tolluntur per se per absolutionem sacramentalem, sed tantum per accidens, & concomitantem; propter quod semper manent obnoxia finali iudicio, ita vt necesse sit eorum absolutionem petere, si in memoriam veniant; censuræ vero erit obliita per se tolluntur per absolutionem generali, ita vt necessaria non sit alia absolutionis eorum, etiam in memoriam redeant. Ratio differentiae est quia iudicium sacramentale, in quo datur absolutionis peccatorum, per se requirit integrum causæ cognitionem, eo quod ad internam salutem, & curacionem animæ, & ad satisfactionem diuinæ offenditionis ordinatur: & ideo per se est diuino institutum, vt omnia peccata mortalia clauibus subiiciantur; non est autem tale præceptum Ecclesiasticum de censuris impositum, quia absolutionis à censura per se non habet aliun effectum, neque ad alium finem intrinsece ordinatur, nisi ad tollendum illud Ecclesiasticum impedimentum: & ideo quæcumque ratione auferatur ab eo, qui sufficientem habet potestatem, non manet alia obligatio.

Secunda
differentia.

18 Sicut etiam ex eadem radice est alia differentia inter absolutionem à culpa, vel à censura, quod absolutionis à culpa non potest dari, nisi supposita accusatione, seu confessione alicuius culpi: vnde qui nullo modo confessus est; non potest generaliter absoluiri à peccatis, sub ea conditione tacita, velle expressa. Si dages absolutionis vero à censuris potest hoc modo dari, v. constat ex v. Ratio vero est, quia absolutionis sacramentalis supponit aliquam cognitionem vinculi absoluendi, & requirit materiam tanquam partem essentiali illius Sacramenti, & iudicij; quæ materia posita est in actibus penitentis, præterim in confessione, quæ aliquo modo contritionem indicit: at vero absolutionis à censura neque habet illam peculiarem rationem, neque semper feruat perfectam iudicij formam: & ideo datur de censuris etiam omnino ignotis iudicii, solumque requirit, vt i. qui absoluitur, moraliter censatur capax talis absolutionis, si illa indiger. Item est alia differentia, quod à culpa nemo absoluiri tur, nisi voluntarius, quia requirit sacramentalis

A absolutionis voluntariam accusationem: à censura vero potest quis absoluiri etiam iniurias. Item illa tantum potest ferri in presentem, hæc etiam in absentem: & alia possunt facile excoxitari.

Hac ergo ratione censura obliata, etiam si reseruata sint per se, ac directe tolluntur per absolutionem generali censurarum, data ab eo, qui potestate habet, vel ex se, vel per priuilegium, vel virtute libitari, & consequenter etiam tollit culpam reseruatio. Atque ita sentiunt communiter scriptores, vt refert, & sequitur Couarruas in Cœurna, cap. Alma, part. 1. §. 11. num. 12. vbi citat Paludanum, Gabriel, Adrianum, Angelum, Siluestrum, & Nauarum. Idem Nauarrus in Summa, cap. 26. nu. 23. vbi alios refert.

Dices: Ergo per se loquendo, & absque obliuione possit quis petere absolutionem à censura, non declarando se illam habere in particulari, sed vel in generali, vel etiam hoc dissimulando, solumque petitendo, vt absoluatur, si forte indiget. Responderur, si absoluens sit ordinarius Iudex, & velit ita absoluere, erit sine dubio valida absolutionis, tamen regulariter loquendo, non recte vtitur sua potestate, quia vt prudenter operetur, necesse est, vt in particulari cognoscat causam censuræ, & an satisfactionis Ecclesiæ, & in alia poena inponenda sit. Quando vero aliquis habet hanc potestatem tantum delegatam, si potest ea vt extra Sacramentum Confessionis, idem erit de illo dicendum, nisi in forma delegationis aliud expresse continetur: si vero solum data sit potestas in ordine ad Sacramentum Confessionis, tunc per se loquendo, requiritur notitia causa seu culpi, ob quam censura incursa est: debet ergo in particulari peti absolutionis à tali censura per talem culpam contracta, alioqui si ex instituto hoc tractatur, nihil fit. Secus vero erit, si ex obliuione: tunc enim etiam per se, & directe tollit censura: per absolutionem generali, vt dictum est.

Num absolutionis à censuris per priuilegia, aut Iubilæa data, habeat locum tantum in foro interiori anetiam in exteriori.

A Iudicium dubium est, an hæc absolutionis à censuris, quæ datur per hæc generalia priuilegia, vel Bullas libitorum, effectum habeat tantum in foro conscientie, vel etiam in foro exteriori. Qui avero hoc pendet ex forma priuilegij, suppono primo, si priuilegium nihil limitet nec explicite, nec implicite, seu ex circumstantiis, sed absolute concedat facultatem absoluendi à censuris; tunc in veroque foro dari, quia cum verba sint absoluta, & gratiam continant, amplianda sunt potissimum, quam restringenda, nisi ex materia subiecta, vel aliis circumstantiis constet aliam fuisse mentem concedentis. Confirmatur: nam quod talis concessio valeat in foro interno, per se notum est, quod autem extendatur etiam ad exteriorum, pater: quia non est hæc extensio adeo specialis, & extraordinaria, vt non possit, ac debet sub generali clausula comprehendendi. Declarauit autem Pius V. in Jubilæo concessio anno 1568. tales concessiones, vel eo usque datas, vel in futurum dandas non suffragari in foro exteriori, nisi satisfacta parte: cum hac autem conditione supponit etiam ad illud forum extendi. Quid autem importet illa conditio, infra in proprio dubio declarabitur. Ex quo à fortiori constat, si priuilegium explicet clare facultatem dari propter foro, validam esse concessionem, quia potestas non debet in Pontifice ad delegandam hoc modo hanc facultatem: ergo si accedit voluntas, illaque sufficienter explicetur, nihil amplius desiderari potest.

At vero

At vero quando priuilegium datur cum restri-
fione illa, videlicet, in foro conscientia, clarum
eriam est non amplius valere: quia Pontifex suo
arbitrio potest non plus concedere: & ideo si priu-
ilegium restringat, non plus valet quam sonat. Quod
non solum procedit, quando restrictio illa expresse
additur, sed etiam quando ex materia subiecta, &
ex modo concessionis, vel ex antecedentibus, &
consequentibus sufficenter colligi potest hanc esse
menteni concedentis: quia ex illa pender tota facul-
tas: unde quacunque ratione expicitur, satis est. Ex-
emplum commune est, si facultas haec concedatur
solum in ordine ad sacramentalem confessionem:
nam tunc est solum concedi in foro conscientia.

Quia doctrina communis est, ut intelligi potest ex
Covarruvia libr. 2. variar. cap. 10. num. 3. & cap.
Alma, part. 1. § 11. num. 56. Nauarro in Summa c. 27.
num. 178. Gutierrez, in Qazilio, canon. libr. 1. c. 2.
Ledesma 2. part. 4. quæst. 26. articulo ultimo, circa
fine m.

Difficultas vero est, quid sit absolutionem dari,
& valere in foro interiori tantum. Et ratio difficul-
tatis est, quia si facultas reuera est ad absoluendum,
absolutio per illam data est valida, ut si de illa suffi-
cienter constet, in quocunque foro suum effectum
habeat: quia illa absolutio absolute, & in re ipsa tol-
lit censuram: ergo quacunque ratione Ecclesia con-
stet sufficenter de tali absolutione, habere debet ta-
lē hominēm ut immunitam censura, in quocun-
que foro de illo iudicet: ergo per se non potest dari
absolutio in foro interiori, quæ non sit valida in
exteriori: sed ad summum poterit per accidens non re-
putari, seu indicari vt talis; quia de illa non constat
publice, seu in tali foro.

Propter hoc dixerunt aliqui, facultatem hanc ad
absoluendum in foro conscientia tantum non esse
ad dandum absolutionem permanentem, ut sic dic-
am, & absolutam; sed solum ad absoluendum ad
aliquem effectum, qui in foro conscientia teneat, &
illo peracto, statim in censuram reincidentur, & sit
necessaria noua absolutio ad licite exercendos actus
quibus censura priuare solet. Ut v. g. si detur facul-
tas absoluendi à censura referuata in foro Confes-
sionis, solum est ad absoluendum à censura ad hunc
effectum, ut posset quis valide absoluere sacramen-
tari à peccatis: quo effectu consecuto, statim reddit
censura, quæ noua eget absolutione, quam solum
potest dare is, cui referuata est. Sed hoc falso est, &
contra viuē verborum, & communem intelligenti-
am, & consuetudinem, quæ est optima legum, &
privilegiorum interpres. Absolutio enim ad reinci-
dientiam non est absolutio simpliciter, sed secun-
dum quid, unde in iure non intelligitur, nisi exprimatur
illa limitatio; imo in ipsam absolutione
exprimitur solet, dicendo, ad hunc effectum dum-
taxat: at hæc priuilegia nihil tale continent, sed
absolute concedunt facultatem tollendi censuras:
ergo non ad reincidentiam tantum, sed absolute
tolunt.

Quocirca post talem absolutionem ab excom-
municatione v. g. libere, ac permanenter potest quis
se gerere, vt non excommunicatus non solum in
foro conscientia, sed etiam in foro exteriori, dum-
modo & in illo sufficenter de absolutione constet,
& debitus ordo seruetur. Vnde si excommunicatio
era occulta, & non deducta ad forum contentio-
sum, ex vi illius absolutionis potest homo se gerere
in omnibus actionibus siue occultis, siue publicis,
vt omnino carens censura. Quod si post absolu-
tionem contingat casum illum deduciat forum con-
tentiosum, & in eo constare illam censuram esse in-
censuram, oportebit vt in eodem foro constet de ab-
solutione tum ut illa audiatur in iudicio tanquam
iam absoluens, & non cogatur ad aliam absolu-
tionem petendam: tum etiam vt excusetur ab alijs pœ-
nitentiis.

A nis, quæ illi imputari possent propter illos actus, si
eos post censuram contraciam absque absolutione
exercuerit.

Quid autem necessarium sit, ut talis absolutio
nota sit in exteriori foro, sunt opiniones. Quidam
existimant sufficere, vt is, qui absolvit, de ea re fidem
faciat, ad quam fidem augendam, & personam qualis
est, ac conditio, & alia coniectura, & circumstan-
tia, ut de
tatione
hac absolu-
tionis
conferre possunt: & si necesse sit, possit illius
juramentum postulari, plura vero testimonia foro exte-
rigere alienum videtur ab omninatione, cum talis
actus natura sua ita sit occultus, ut coram testibus
non haec. Ut autem ipsem absoluens posset huius-
modi fidem facere, necesse est, si absolutio data fue-
rit intra Sacramentum penitentia, ut ex facultate
ipsius personæ absoluta, extra illud forum, ad hunc
effectum extendatur. Et hanc sententiam teneat Nau-
uar. in Summa, c. 27. n. 42: quānus prius significet ne-
cessarium esse, ut talis absolutio possit testibus pro-
bari. Addit vero idem Nauarrus lib. 5. Consilior. in
26 de Sententia excommunicat. quando Confessor
fidem hanc præbet per scriptum, debere tale scriptū
dare penitenti coram testibus, & tabellione, qui in
altera Scripturæ facie fidem faciat, illud scriptum
esse talis Sacerdotis, &c. Ex qua sententia Nauari
constat, testimonium Confessoris, esse sufficiens, &
alia testimonia solum requiri ab ipso, ut iuridice
constet illud esse testimonium talis Confessoris.
Quapropter si ipsem Confessor personaliter adit,
& coram Iudice, id testificetur, multo magis suffici-
et. Ac deinde quando solum in scriptis testimoniis
præbet, est quidem optima illa forma Nauari:
C non tamen videtur ita necessaria, quin si alia via
sufficienter constet, illam esse Confessoris subscripti-
onem eandem habeat auctoritatem.

Nihilominus oppositum tenuit Penna in Dire-
ctorio Inquisitor. 2. part. in scholis ad Concilium
Tarraconen. comment. 25. vbi refert de hac re in du-
obus Conciliorum fuisse dubitatum, prius in Tarraco-
nen, in quo statutum fuit in huiusmodi casu fidem
esse dandam Confessori: & in Narbonensi, quod in
contrariam partem inclinavit: non est tamen au-
sum id definire: sed Domini Pape (inquit) responso
expeditetur, vt ille refert, hæc enim Concilia non ha-
bentur in tomis Conciliorum. Dictus tamen author
securius esse existimat, asserere cum Concilio Nar-
bonensi, satis videtur quod credi non debat Conf. s. t.
D Quam etiam sententiam amplexus est Salcedo in
Practica crimin. canon. cap. 409.

Sed placet prior opinio: nec testimonium illud
Concilij Narbonensis mouere nos debet, cum quia
nihil determinat, sed sub dubitatione loquitur: cum
eriam, quia prouinciale est: præterea nobis non
constat quo sensu fuerit locutum. Nam fortasse sen-
tit, testimonium Confessoris non sufficere ad excusandum
reum à poena externa, vel ut credatur illi
dici: alium non delinquisse, aut iam factis est:
nam in ordine ad hos, aut similes effectus, qui pen-
det ex testimonio ipsiusmet delinquentis, & posuit
alijs vii certius scrii: clarum est non sufficere testi-
monium Confessoris: tamen quantum a Conclu-
sionum actum absolutions data, oppositum censere verius,
vt dixi. Vnde hoc facit erit, vt prælatus c. 1 dat ali-
quem non fuisse mortuum impenitentem, aut ex-
communicatum, si tam accelerare mortuus est, ut
non potuerit maiorem satisfactionem Ecclesia ex-
hibere. Ad quod confirmandum plura assert Penna
supra satis probabilia.

Atque eadem proportione loquendum est,
quando censura fuit publica, si non fuerit iuridice
denunciata: nam tunc etiam absolutio omnino
tollit illam: tamen ut posset quis publice absolu-
tionem vti, necesse est, vt de illa publice constet, non
propter censuram veram, sed propter putatam,
& propter scandalum. Vt autem publice constare
cense-

28
Prior opinio
preferitur.
posterioris
que funda-
mentum
soluitur.

29
Quid au-
tem si cen-
sura fuit
publica.

censeatur, satis erit, quod publice constet illum fuisse confessum, vel tempore lubilai, vel habenti potestatem absoluendi ex priuilegio aliquo, dummodo satisfactio, quæ necessaria fuerit, publice sit etiā exhibita: quamdiu enim hoc non sit, non potest Ecclesia constare hominem recessisse à sua contumacia, & ad obedientiam Ecclesie rediisse. Ac deinde eadem, seu proportionali ratione, si iam facta fuerat iuridica denunciatio censuræ, necessarium erit, ut coram Iudice absoluotum etiam probetur, ut per eum absolutus declaretur; quia alias non potest se gerere publice ut absolutus, sed tantum coram eis, quibus sufficenter de absolutione constat, ut Narratus in citato loco notatur.

³⁰ Cum ergo potestas absoluendi dari dicitur tantum in foro conscientiæ, illa limitatio hæc operatur. Primum, ut non obstante tali absolutione, & penitentia imposta in foro penitentia, posse Ecclesiasticus Iudex de delicto illo cognoscere, & satisfactionem accommodatam foro publico, & contentioso imponere. Deinde quia necesse est, ut illa absolutio, licet non iteretur, saltem declaretur, & comprobetur in foro exteriori iuxta modum, & exigentiam censuræ, ut dictum est.

Quid dicendum de illo, qui vi tute lubilai à censura referuata absolvitur, & postea indulgentiæ non lucratur.

³¹ **A**liud practicum dubium potest hic tractari de absolutione à censuris referuatis data virtute Iubilai postulantis varia opera, seu plures diligentias ad lucrandum indulgentiam Iubilæi, quædo ante expleta illa opera quis absolvitur à censuris, & postea neque perfecte huiusmodi opera, nec indulgentiam lucratur; an prior absolutio teneat. In quo certum esse videtur, absolutum non fuisse validam, quia non fuit conditionata, sed absoluta, ut constat tum ex potestate concessa, quæ licet ordinetur ad talem finem, v.g. ad digne communicandum, & lucrandam indulgentiam; tamen datur, ut simpliciter fiat absolutio, & non sub conditione in futurum: tum etiam idem constat ex verbis, & intentione absolucionis: tum denique, quia contrarium repugnat, moraliter loquendo, tali concessionis; nam oportet prius lubilari indulgentiam complendo omnia opera ad illam necessaria, quam absolutio illa conditionata transire in absolutam, & consequenter prius quam tolleret censuram: vnde cum unum ex illis operibus soleat esse communio, quæ intra tempus Iubilai ultimo loco accipitur: prius quam in re ipsa ablata esset censura, accederet quis ad communionem nondum à censura abolutus: quod est contra finem talis indulgentiæ, seu concessionis. Sit ergo certum, in eo casu absolvitur, & non conditionate dari absolutionem, & consequenter per illam tolli censuram, si homo i le bona fide, & non ficto animo accedit, id est, cum vero proposito, & animo faciendo omnem diligentiam necessariam ad lucrandum Iubilæum: hoc enim ante omnia supponendum est, ut absolutio valida esse possit. Ex quo vterius sit, censuram priorem non redire, etiam si postea talis homo in re ipsa non exequatur omnia necessaria ad lucrandam indulgentiam: quia iam illa prior censura destrueta fuit.

²² **A**n in illo casu simili censura incurritur. **P**rima o. pinio.

Difficilas ergo solum esse potest, an in eo casu iterum incidatur in similem censuram, ita ut censeatur ille absolu quasi ad reincidentiam ad eum modum, quo virtute priuilegiorum Mendicantum absoluuntur non ita jà censuris referuatis; & tamen si ante professionem habitum deserant, in eas incidunt. In præsenti ergo ita posset aliquis opinari, nā videtur esse eadem, seu proportionalis ratio. Item,

A quia cum hæc absolutione non concedatur, nisi in ordine ad illam indulgentiam; videtur hec esse intentione concedentis. Item, quia in simili casu absolutione à effectu reseruatis, quamvis valida fuerit quo ad effectum tollendi peccata, & ideo illa peccata redire non possunt, etiam si quis indulgentiam postea non luceretur, nihilominus reuiciuntur (ut sic dicam) obligatio comparendi coram Superiore: ergo similiter redibit censura, quando reseruatio in illa fundatur. Et hanc opinionem tandem approbat Vgolinius dicto §. 4. num. 4.

Alius tamen modus dicendi esse potest, dictum sententiam procedere, quando aliquis voluntarie, vel ex aliqua negligentiâ culpabilis, ea omittit, quæ ad indulgentiam consequendam necessaria erant:

³² **B**nam tunc maxime procedunt rationes factæ. Etenim cum illa voluntate sua se reddat inemptum ad indulgentiam obtinendam, & omittat ea, quæ praesumptio sunt ad illum effectum, non est cur tanto priuilegio eiusdem lubilæi fruatur. Alioquin etiam si à principio cum ea intentione confessus fuisset, scilicet, obtinendis absolutionem virtute lubilæi, & nihil amplius praestandi, maneret simpliciter absolvitus: quod sine dubio falsum est. Et sequela patet, quia in utroque casu voluntarie omittuntur opera necessaria ad lubilæum: quod autem illa voluntas antecedat, aut sequatur, non videtur tam substantialis differentia, ut propterea una absolutione sit valida, altera vero rata, & valida. Videlicet ergo secunda propositio, ut sicut quando voluntas antecedit, à principio absolutione est inutilis; ita quando subsequitur, reddat illam ineficacem modo, quo id fieri potest, scilicet, reincidendo in censuram. Secus autem erit, quando sine culpa accidit, ut talis persona aliquod huiusmodi opus omittat, nimirum naturali obliuione, vel ex aliquo impedimento naturali, aut moraliter necessario, ut egritudine, vel alio simili, quia tunc cum illa fuerit simpliciter absolvitus, & postea nec culpa, nec voluntate sua cetera omittat, non est ratione consentaneum, ut iterum incidat in censuram.

¹⁴ **A**lij vero sine distinctione affirmant, in eo casu non reincidi in censuram. Ita tenet disputationis ^{Teria op. no. 5. v. 2.} gratia (ut ipse ait) Vgolinius dicto §. num. 4 qui, licet distinguat, an absolutione data sit simpliciter, vel tantum ad vinum acum; tamen non est necessaria distinctione, quia quando prior tantum modo conceditur potestas absoluendi, scilicet, solum ad effectum lucrandi indulgentiam: tunc etiam si quis omnem diligentiam adhibeat, ac tandem indulgentiam obtineat, nihilominus iterum incidit in censuram, quia similis absolutione non habet maiorem vim, ut infra declarauimus: ergo à fortiori, si indulgentiam non lucretur, etiam incidit: id tamen non erit solum propter omissionem operis necessarij indulgentiæ, sed propter modum absolutionis, & ideo nihil referat præsentem questionem: supponenda est ergo potestas ad præstandam absolutionem puram, & simpliciter, & tunc sine distinctione dicitur, non redire censuram per eam ablatam in prædicto casu. Quam sententiam tenet Corduba in Summa, quæ ^{21.} & mihi videtur probabilior, & sat secura, non solum quando prædicta omissione casu, aut intollerante accidit, quod indubitatum videtur, sed etiam si ex negligentiâ voluntaria contingat.

³⁵ **R**atio est, quia absolutione, quæ pure, & simpliciter datur, nunquam est explicanda ad reincidentiam, nisi vel facultas absoluendi ita expresse concessa sit, vel in casibus, & modo à iure expressis, in cap. Eos de Sententia excommunicat. in 6. Sed hæc absolutione pure, & simpliciter data est, & in concessione nulla est facta mentio de hac reincidentia: ergo non est ita interpretanda, ite, quia licet illa facultas concessa sit in ordine ad consequendam illam indulgentiam, tamen vñus, & effectus eius non penderet ex illo, ^{Cordub.}

fine, ut executioni mandato; sed in intentione concepto. In quo est magna differentia inter eum, qui accedit absque intentione praestandi reliqua necessaria ad libilatum, & eum, qui accedit cum tali intentione, sicut illam mutet: nam in eo deficit aliiquid essentiale ad valorem absolutionis, quando illa datur in hoc autem nihil deficit, & ideo effectum habet, qui non pender ex futuro euentu; ac proinde iam non est unde censura pullulet, aut reuiniscat: quia neque est de novo imposta, nec absolutorio sub ea forma, & declaratione lata est. Atq; ita facile expediuntur rationes in contrarium.

Licetne extra Sacramentum Confessionis uti libertatem ad absoluendum à censura per tubulum concessa.

Tertio dubitari solet de hac facultate absoluendi à censuris reseruatis per huiusmodi libilae, aut Bullas concessa, an licet uti illa extra Sacramentum Confessionis. Respondeatur tamen breuiter, hoc pendere ex verbis, & forma ipsius confessionis: utroque enim modo potest Pontifex illam concedere, ut per se notum est: ergo ex voluntate eius pender: hæc autem voluntas ex verbis confessionis colligenda est. Vnde si potestas absoluendi à censura absolute concedatur, ita ut in foro interiori, & exteriori valeat, signum est non dari dependenter à Sacramento, vel confessione peccatorum: quia absolutio à censura non pender ex absolutione à peccato: nam ab his, qui potestatem habent ordinariam, fine Sacramento conceditur, ut latius Sylvester verbo *Absolute*, 3. idem ergo potest de legatus, si delegante non limitetur. Regulariter autem loquendo, quando hæc concessio fit tantum in foro conscientiæ, & in ordine ad internam & bonam animæ dispositionem, solum datur potestas absoluendi à censura intra sacramentum pœnitentiæ. Atque ita censem multi viri doctri de concessione, quæ sit per Bullam Cruciatæ, in qua habentur illa verba: *Auditis confessionibus eorum, possint eos à quibusvis peccatis, & censura aboluere.* Et Pius V. in Bulla libilæ, millesimi quingentesimi sexagesimi octaui declarauit, huiusmodi absolutiones dandas esse in foro interiori, & pœnitentiæ. Atque ita sentit Nauarrus in Summa, cap. 26. num. 41. & Corduba in Summa, quæst. 19. Vnde fit, per hæc priuilegia non possit aliquem absoluere à censura reseruata, nisi simul à peccato absoluatur: nam licet absolute, & secundum se non repugnet absoluere aliquem à censura reseruata, & non à culpa, immo frequenter ita fiat ad tollendam reseruationem peccati, ut supra dictum est tractando de Confessione; tamen quando concessio non fit ad absoluendum à censura, nisi in sacramento Confessionis, non potest absolutio censuræ ab absolutione culpa separari.

Dices: absolutio à censura necessario antecedere debet absolutionem à culpa, id autem, quod est prius, potest separari à posteriori. Responderi potest, hanc absolutionem à censura fieri eadem forma verborum, quæ sacramentale est, scilicet, *Ego te absoluere*, quæ ex intentione proferentis simul ad culparum, & ad censuram extenduntur, debito tamen ordine, ita ut prius natura censuram, quam culparum tollat: & ideo nunquam posse in re separari vnam ab alia. Sed licet non repugnet, absolutionem à censura fieri modo, non tamen est necessarium, etiam quando conceditur per priuilegium, sed per distincta verba, & ordine temporis primiti potest ante formam sacramentalem immo communius Ecclesiæ ita fieri solet. Et merito, quia ita fieri expedit, tum ne eadem verba forma Sacramenti in dupli sensu, qualis æquiuoco proferantur: tum

eriam, quia illud est duplex iudicium, & duplex sententia procedens ex iurisdictionibus distinctis: tum maxime quia decet, ut antequam incipiant proferri verba sacramentalia, homo sit absolutus, & liber à censura.

Antecedit ergo non tantum natura, sed etiam tempore absolutione à censura absolutionem à culpa. Nihilominus tamen sunt hæc inseparabilia moraliter in praesenti casu, tum quia talis minister non potest licite in intentione sua illas separare, volens absoluere à censura, & non à culpa: tum etiam, quia neque in effectu separare illas debet, quia non debet absoluere à censura antequam habeat materiam (ve sic dicam) præparatam, seu sacramentalem causam auditam, atque ita dispositam, ut post absolutionem à censura possit etiam absoluere à culpa: quia non est aliter concessa potestas dandi absolutionem à censura, nisi per modum dispositionis proxime absolutionis à culpa: quia vero hæc dispositio non est physica, sed moralis, nec fit naturali, sed humano modo: ideo simili eriam fit moraliter, non physice. Quocirca si casu aliquo continget, Sacerdotem, qui rite, & recte coigit absoluere, perficere formant absolutionis à censura, & non ultra progredi ad absolutionem peccatorum, vel quia repente mortuus est, aut taliter amisit, aut (quod difficilius est) quia subito mutata voluntate noluit à peccatis absoluere: in huiusmodi casu existimabo absolutionem censuræ ratam manere, & postea non esse aliam necessariam, & peccata illa iam non manere reseruata, sed à quocunque habente communem iurisdictionem in foro pœnitentiæ posse absoluiri: suppono enim non habuisse aliam reseruationem, nisi mediante illa censura. Ratio est, quia illa absolutio à censura, licet concedatur, & fiat in ordine ad absolutionem à peccatis, non tamen est conditionata, sed absoluta, & pura, ut supra dicebam: & ideo statim habet suum effectum, qui ratus permanet, etiam si aliis effectus, seu finis non obtineantur. Neque ibi habet locum reincidentia, quia non est sub ea conditione, & forma data hæc potestas, ut supra dictum est. Maxime, quia in eo casu absolutione illa data est post auditam confessionem, & in foro sacramentali saltem inchoato, cum intentione, & animo perficiendi illud: ergo habet omnia, quæ requiruntur ex iuri priuilegijs, seu concessione: neque enim ibi petitur, ut iudicium ipsum sacramentale omnino consummatum esse debeat, antequam absolutio à censura effectum habeat, neque id potest conuenienter fieri, aut postulari, ut ex dictis latet patet.

Quomodo utendum sit hac facultate sub hac conditione concessa, satisfacta parte.

Vltimo queri potest hoc loco, quomodo utendum sit hac facultate, quando conceditur sub ea limitatione, atque a parte, vel alia simili. Et difficultas est, an sit de necessitate talis absolutionis, ut illa conditio prius expleta sit. In qua re certum est a prius omnes, per se loquendo, necessarium esse, ut talis non præexistat: quia hoc expresse requiritur per illa verba, satisfacta parte, quæ de præterito sunt, ergo ut quis legitime vtratur potestate sibi concessa, necesse est, ut illam formam, seu conditionem servet. An vero tanta sit hæc necessitas, ut etiam pœnitens ob imponitiam satisfacere non possit in praesenti tempore, vel loco: nihilominus absoluiri non possit à censura virtute talis libilæ, vel concessio-nis, queri solet.

In quo dubio Soto in 4. dist. 22. quæstio. 1. art. 3. negatiue responderet: nam licet ille, qui non est fol- uendo (inquit) quantum ad Deum absolutus sit, nihilomi-

Per se loquendo
conditio
debet absolu-
tione

Sotopinio,

nihilominus ex vi talis priuilegij non potest absolu-
ti à censura; quia facultas non est amplior, quam
verba sonant; verba autem simpliciter requirunt,
ut parsiam sit satisfacta, & non committunt Sacer-
doti arbitrium, an penitens possit soluere, necne;
sed hoc reservat Pontifex ordinario iudici. Item
quia si ille semel absoluens à censura postea est
soluendo, & non satisfaceret, licet quo ad Deum
reincideret in culpam, non tamen reincideret in censu-
ram, quia hęc priuilegia non dant potestatem ab-
soluendi ad reincidentiam, sed simpliciter, ut supra
diximus, ibi docet Soto, hoc autem cederet in de-
trimentum partis læse; ergo non est verisimile, per
hęc priuilegia concedi talen potestatem. Quam o-
pinione sequutus est Gutierrez in libro 1. suarum
quæstionum, cap. 5. num. 29.

⁴¹
Qui solu-
do non est,
per illam
concessio-
nem posse
absoluens
prior opinio.

Nihilominus probabilius censeo oppositum,
nimurum iuxta negotii qualitatem, & conditionem
personæ, & alias occurrentes circumstantias confi-
derandum esse, an penitens possit moraliter prius
cum effectu satisfacere, quām absoluatur à censura,
& tunc id premitendum esse; si vero non possit,
nec etiam absoluere fieri possit, nisi per multum
tempus, vel cum magno detimento; tunc censeo
posse absoluens, si satisfaciat eo modo, quo de praesenti
potest, id est, pristina cautionem vel pignorantia,
si potest; vel iuratoriam, si maiorem non potest, &
exhibendo talia signa penitentie, & propofit, ut
Confessor probabiliter iudicet, absolutionem &
profuturam ipsi penitenti, & non impedituram, C
vel futuram occasionem, quoniam comparata po-
tentia postea satisfaciat. Ita tenet Jacobus de Graffis
libro 4. suarum decisionum, cap. 16. num. 6. citans
Nauarri in Summa cap. 26. num. 7. vbi generatim
loquitur de absoluente ab excommunicatione; &
cap. 27. num. 37. agens de hac potestate delegata, ait,
absolutionem factam ante satisfactionem ab eo, qui
habet facultatem absoluendi, post satisfactionem
validam esse; intelligendus autem videtur hic locus
iuxta priorem. Et eandem sententiam significat
Armilla verbo *Absoluo*, numer. 48. iuncto 5. Ratio
autem huius sententiae est, quia cum Pontifex ait,
satisfacta parte, intelligendus est, quantum penitens
satisfacere potest; quia non est verisimile, Ponti-
ficem postulare conditionem impossibilem. Item, D
quia saepe in iure conceditur potestas absoluendi
sub conditione simili, & tamen semper intelligitur
modo, ut colligitur ex Clementina Multorum,
& Clementina Nauarri, & notat Nauarri in Summa, cap. 27. num. 47. & 48. vbi in fine
citat opinionem Soti, & de illa nihil dicit.

⁴²
Quid si
penitens
soluendo
fir. & ta-
men ante-
solutionem
absolu-
tur?
Ratio du-
bitandi.

Rejulatio.

Caietanus
Armilla.

Sed quid si penitens possit commode prius sa-
tisfacere, nihilominus Sacerdos eum absoluat ante
exhibitam satisfactionem, contentus eius propo-
fito, promissione, aut iuramento, talis ne absoluatio,
valida erit? Quod enim illus Sacerdos grauit pec-
cet, dubium non est: nam & iniuriam facit parti la-
se, & excedit modum, & limitem facultatis sibi co-
cessæ. Dubitatio ergo solum esse potest, an talis
absoluatio valida sit. Et ratio dubitandi est quia po-
test esse absoluatio iniusta, & nihilominus valida,
cap. *venerabilibus*, §. Vbi autem, de Sententia excom-
municat. in 6. Et in simili forma Iudex ordinarius,
quamvis interdum iniuste absoluat fine satisfactione
partis legi, absoluatio valida est, ut ex citato capi-
tu o' constat. Nihilominus dicendum est, in eo casu
absolutionem irritam esse, quia sine potestate ad sic
absoluendum data est, & in hoc omnes Doctores
citat conuenit. Quod optime declarauit Caietanus
in Summa, verbo *Absoluo*, & ex illo Armilla eo-
dem, verbo 48. Qui distinguunt de absoluione
iniusta, solum quia contra ius persone, vel contra
ius constitutionis, id est canonis, vel cuiuscunque
Bullę, aut priuilegii concedentis potestatē sub tali
forma, & conditione. Prior ergo absoluatio, licet sit

A iniusta, nihilominus valida est: quia in ea nō inter-
venit defectus potestatis, sed ab aliis. Posterior vero
& est iniusta, & invalida: quia constitutio ipsa, seu
concessio limitant potestatem, & noluit illam dare
nisi posita tali conditione.

Quin potius addunt aliqui, quoties potestas hęc
delegatur per huiusmodi Bullas, seu priuilegia, etiā-
An in o-
mibus
facultati-
bus per
Bullas con-
cessio in
cludatur
hac condit
tio, ut ej-
ficiantur.
43

delegatur per huiusmodi Bullas, seu priuilegia, etiā-
An in o-
mibus
facultati-
bus per
Bullas con-
cessio in
cludatur
hac condit
tio, ut ej-
ficiantur.
43

de non exprimatur illa conditio, semper subintelligi
ad iunctā, ita ut absoluere aliter data nulla sit. Quia
Pontifex non vult per huiusmodi concessionem
damnum aliquod infere tertie personę. Ita tenet
Jacobus de Graffis citans Nauarri lib. 5. Confili-
tum, & 8. & confil. 11. num. 1. Sed in eis locis hoc non
docet, & est nimis rigorosum: & ideo oppositum
censeo probabilius, quia quando concessio est ab-
soluta, & peculiarem non habet limitationem, in-
terpretanda est secundum communem ius; sed com-
muni iure, quis simpliciter habet hanc potestatem,
facit actum validum, etiam si iniuste illa vtratur: ergo
idem erit in praesenti casu. Atque ita sentit Nauar-
ri in Manuali cap. 27. num. 37. vbi ait, quod licet
in mandato seu rescripto, Papa, in quo hęc facultas
absoluendi conceditur, exprimatur, ut secundum
formam iuris deitur, quamvis postea deitur absolu-
tio non seruata debita iuris forma, nihilominus ab-
soluto tenet, quia intentio Pontificis non est indu-
cere nouam formam, sed solum admonere cōmis-
sarium id, quod secundum ius facere debet, vel cer-
te, quia ad ipsam iuris formam pertinet, ut talis cen-
sura valida sit, etiam si male concedatur: ergo à for-
tiori, quando in rescripto nihil exprimitur, sed ab-
solute potestas conceditur, absoluere est valida, et
iam si iniusta sit.

Quapropter merito aduerit Caietanus citato
loco, attente esse consideranda verba canonis, vel
Bulle, quibus hęc satisfactione partis postulatur, an
talia sint, ut illam exigant tanquam necessariam
conditionem & limitent potestatem ad talem mo-
dum: nam, quād sunt huiusmodi, irritant absolu-
tionem aliter factam, sicut autem huiusmodi quan-
do expresse negant potestatem, sive active, sive pas-
sive proferantur, ut cum dicitur; *Alier non posse ab-
solvi*, vel, *Alier non posse absoluere*, vel *Alier absolu-
tio non valeat*. Et quāmuis non tam expresse dicatur, si
concessio sit conditionata formaliter, vel equipol-
lenter, ut *Absoluo*, sive *satisfacere*, vel *Satisfactio
parte absoluatur*, eandem vim habet. Atque ita in his,
& similibus casibus absoluere est irrita, si aliter fiat:
secus vero erit quoties potestas conceditur absque
huiusmodi verbis ita limitantibus illam.

Addit ulterius Nauarri dicto libro quinto Cō-
siliorum, titulo de Sententia excommunicationis,
confil. septimo oportere, ut debitum satisfactionis
non sit dubium, sed certum: nam, si dubium sit, tunc
non est necessarium, ut satisfactione partis antecedat
absolutionem, etiam si in ipsa concessione expresse
illa requiratur. Quia debet intelligi quando debitum
certum est, & indubitatum, argumento capitatis
Solet, de Sententia excommunicationis in sexto,
ibi. Nisi enim excommunicationem pro manifesta dicat offend-
sa, & expreſſius id habetur in capite, Ex parte primo,
de Verborum significat. Idem vero Nauarri in
Summa capite 26. numer. 7. declarat distinctionem
hanc de debito dubio, vel certo, habere locum in
foco exteriori, non autem in interiori, in quo con-
fessione ipsius penitentis standum est. Quia vero
in hoc etiam foco contingere potest, ut penitens
habeat conscientiam dubiam, vel certam, ideo etiā
in illo non est omnino præmittenda illa distinc-
tionem, quando penitens in conscientia sua certus est
talem offendit, vel damnum commisit, ac
proinde ad satisfactionem teneri, tunc clarum est ne-
cessarium esse, ut prius satisfaciat, si potest, vel, si nō
potest, ut conuenientem cautionem exhibeat. At
vero si certus non sit, sed dubius, an ipse fuerit causa
damni,

SECTIO VI.

Quae conditiones requirantur ex parte absolu-
uentis, ut absoluere à censura recte se-
ratur.

damni, nec ne, vel an sufficienter iam satisfecerit, A vel an talis fuerit offendio, vt ad satisfactionem ob-
liget, tunc seruanda sunt regule generales de con-
scientia; nam, si tale dubium fuerit speculatum, nihil refert per se consideratum, sed solu iuxta pra-
etium iudicium, quod (illo non obstante) certum
esse potest: & quia hoc iudicium practicū agendi, vel
non agendi semper potest esse certum, non obstante
dubio speculatum, vel opinatiu, ideo ad tale iudi-
cium attendendū est. Nā fieri potest, vt ex aliquo ge-
nerali principio, v.g. quod in dubio melior est con-
ditio possidentis, vel quod in operando licet sequi
opinione probabilem, vel ex alio simili, adiuncto
illo dubio speculatu, former quis hoc iudicium pra-
etū certū, hic, & nunc non tenor satisfacere. Vel è con-
trario etiam fieri potest, vt ex alio principio cū illo
dubio inferatur aliud iudicium practicū, vt v.g. q. in
dubijs pars iniusti laesa, seu offensia melioris est con-
ditionis, vel aliud simile. Arg ita ad certitudinem
practicam de debito satisfactionis attendendum
est: nec possumus hic aliam regulam in particulari
tridre, sed ad scientiam, & conscientiam iudicis,
se confessoris pertinebit de obligatione judicare.

Ex quo tandem sit, si excommunicatio talis sit,
qua nullam satisfactionem partis laesa requirat, tūc
possi per huiusmodi priuilegia tolli absque alia sa-
tisfactione: quia hæc clausula non additur in Bulla,
seu priuilegio ad limitardam potestatim absolu-
di solis illis delictis, qua habent partem laesa sed
solum, vt quando necessaria est talis satisfactio, pre-
mittatur: hæc est enim evidenter intentio Pontif-
icis, & communis omnium interpretatio. Dices, Semper est aliqua pars laesa, saltem Ecclesia, seu pre-
latus, cui per consumaciam iniuria est facta. Respo-
detur, primum huic iniuria satisfactio sufficiens per
penitentiam, & adhibendo cautionem, vel iuramen-
tum de parendo Ecclesiæ mandatis, si res pen-
deat in futurū, & non possit statim executioni man-
dari: nam, si possit, etiam debet prius fieri; Vt v.g. si
concubinarius excommunicetur ab Episcopo, do-
nec cum effectu concubinam eiiciat, non est ab-
soluentus: si tamen illam eiiciat cum proposito,
& promissione non amplius redeundi ad illam, nō
est ab illo exigenda alia satisfactio, nec tenetur v.g.
solvare pœnam, quia istam non debet donec con-
demnetur. Et eadem ratione non est cogendus solu-
ere expensas, v.g. stipendium tabellonis, aut iudi-
cis, &c. etiam in foro exteriori ad hæc omnia sit
compellendus, quia etiam hæc non debentur, nisi
seruato ordine illius fori, iuxta caput Venerabilibus,
§. Porid, de Sent. excom. in 6. Quod recte notauit So-
to, eum sequitur Gutierrez locis citatis.

Qui propterea recte addunt, in illa c. i. a. u. s. u. l. a. Satis-
factio parte, per partem non intelligi prælatum, præ-
cipientem, vel excommunicantem, sed aliquam
aliam personam offendam: nam illa offendio iudicis
generalis est in omni censura, & similiter obedi-
entia, seu cautio parenti Ecclesiæ generaliter requiri-
tur in omni censura; ibi autem aliquid speciale
proponitur pro absolutione ab his censuris, &
delictis, quæ in alicuius iniuriam, vel offendionem fa-
cta fuerint. Vnde illa satisfactio in oportu oīdem
est quod restitutio, siue honoris tue forma, siue
aliorum bonorum. Cuius rei exemplum optimum
est in Concilio Tridentino session. 25. cap. 12. de Re-
formatione, ibi: *Nisi plena restitutio sequitur.* Ultimo
tandem aduertendum est, tanti ponderis esse hanc
satisfactiōem iuxta Pontificis intentionem, vt Pi-
us V. in Lubilæo anni 1568. declarauerit huiusmo-
di absolutionem, que sit, satisfactio parte, etiam in
foro exteriori suffragari, quod notauit Bartholo-
mæus Medina in sua instructione confessorum cap.
12. quod intelligendum puto iuxta superius dicta, &
magis explicabitur infra tractando in particulari
excommunicatione, & eius absolutione.

Fr. Suarez tom. 5.

Hæc tenus explicuimus potestatem, qua est velut fundamentum ad ferendam absolutionem, & consequenter declarauimus quinam possit absoluere. Vnde etiam constat (salm in communis) circa quem possit hæc absolutione exercei. Nam, cum absoluens debeat esse prælatus, seu superior habens iurisdictionem, consequens est, vt is qui absolvitur, debeat esse subditus; nam hæc correlatum sunt. Et præterea necessaria est vt ab solu-
tione indigat, id est, vt sit ligatus, quia solu non po-
test, quod ligatu non est. His ergo positis, videndum
superest, quæ alia conditiones ex parte vtriusq; ex-
tremi requirantur, vt hæc absolutione, & validè, & re-
cte fieri possit.

Et primum ex parte absoluenter necessarium est,
vt sit clericus. In quo ferè eadem regula seruanda
est, qua de ferente censura fuit data; quia potestas
ligandi & soluendi quandam aequalitatem, seu pro-
portionem seruat; ille enim potest soluere, qui po-
tuit ligare, per se loquendo; sicut ergo non ligat, nisi
clericus, ita non absolvit, nisi clericus. Et è conuer-
so, sicut ad ligandum non est necessarius ordo sa-
cerdotalis, sed inferior sufficit, imo & prima tonsu-
ra, ita etiam ad absoluendum, si iurisdictione non de-
sit. Solum est aduertendum, quando hæc potestas
conceditur, seu delegatur per Lubilæa, aut similes
Bullas, vel priuilegia regulariter concedi solis sacer-
dotibus: quia vel solum vel præcipue conceditur in
ordine ad penitentiam & absolutionem sacramen-
talem, quæ à solis sacerdotibus dari potest.

Positne in articulo mortis absoluere à censura per
laicum, vel clericum non sacerdotem
impendi.

Dubitari autem potest, an in aliquo casu possit
laicus absoluere à censura, & præcipue quæriso-
let de articulo mortis, seu necessitatis extremæ. In
quo certum est, quemlibet sacerdotem posse absolu-
ere à quilibet casu reseruato, & cōsequenter à qua-
libet censura, si desit proprius sacerdos, juxta Do-
ctrinam Concilij Tridentini, less. 14. c. 7. supra decla-
ratam, cum de penitentia ageremus. Vnde si adsit
sacerdos, certum est nullum alium posse absoluere à
censura, tum quia absolutione à censura in illo articulo
præcipue conceditur propter absolutionem sa-
cramentalem, tum maximè, quia hæc est intentio
Ecclesiæ, vt constat ex vñ, & traditione, & ex iuri-
bus, quæ de hac materia loquuntur, quale est capi-
tulum vñtiuum de sepulturis, & 25. q. 6. per multa
capita, in quibus generatim de penitentium re-
conciliatione sermo est.

Solum ergo est dubium quando deest sacerdos,
an quilibet etiam laicus possit absoluere. Et ratio
dubitandi est, nam Ecclesia, saltem Summus Ponti-
fex potest hanc potestatem laico cōcedere: ergo cre-
dendum est cōcessisse, & hanc esse eius voluntatem.
Pater consequentia, quia etiam ille non possit ab-
soluere à peccatis, ipsa absolutione à censura per se est
valde utilis, multumq; potest conferre ad salutem
animæ: ergo, cum Ecclesia omnibus modis hanc
procuret fidelibus, & propterea in illo articulo de-
iurisdictionem ad absoluendum à peccatis, omnib;
qui sunt capaces illius; eadem ratione credendum
est dare illam ad absoluendum à censura, omnibus,
qui sunt capaces talis iurisdictionis, cuiusmodi sunt
etiam laici. Et confirmatur, nam, licet cōtingat ho-

Cong. Trid.

*Ratio dubi-
tandi pro
parte affa-
marina.*

N minem

minem existentem in articulo mortis non posse ab-
solui à peccatis, quia nullo modo confessus est, neq;
habet vsum rationis, aut sensuum, vt confiteri pos-
sit. nihilominus à quolibet sacerdote simplici potest
à sola censura absolu: ergo signum est, hanc pot-
estatem non dari solum, seu præcisè propter confes-
sionem sacramentalē, sed etiam per se propter fru-
ctum talis absolutionis: ergo ob eadē causam cō-
cedi debuit hæc potestas cuilibet capac illius: sed vel
maximè quod, si de iure scripto agamus, nullum est
expressum, in quo hæc facultas concedatur sacer-
doti extra sacramentum Pœnitentia: sed ex beni-
gnitate Ecclesiæ colligitur: ergo ex eodem principio
extendi poterit ad laicos.

Gloss.

August.

Sylvest.
Armill.
Tabiena.
Abbas.

6
Paris nega-
tiua prior.
Soto.

Nauarr.

Graff.
Vgolin.

7
Prima con-
sideratione

Conc. Trid.

Aliam afferunt Paludanus & Soto, quia illa abso-
lutio à sola censura non est necessaria corpori ad se-
pulturam Ecclesiasticam, quia quoad hoc dari po-
test talis absolutio post mortem, nec etiam est neces-
saria animæ ad gratiam, quia ad hoc per se non pro-
dest sine absolutione à peccatis. Sed hæc etiam ratio
non omnino satisfacit. Nam, vt Panormitanus no-
tauit, multum referre potest, quod illa absolutio in
vita detur, ne cogatur hæres pro absolutione defun-
cti ad Papam recurrere, vel ad eum, à quo viueat
fuerat absoluendus: nam post mortem iam non po-
terit à quolibet sacerdote absolu: vt supra notaui-
mus. Vnde tam ad effectum sepelendi corpus in lo-
co sacro, quād ad bonum animæ multum proderit
illa absolutio; nā si expectetur absolutione post mor-
tem, sēpe obtinetur non poterit intra multum tem-
pus, ac proinde necessarium erit corpus sepelire, seu
reponere extra locum sacerdotum, ex quo aliquod scan-
dalum, & aliquod genus infamie oriiri solet. Anima
etiam, licet non priuetur gratia gratum faciente,
priuatur tamen suffragijs communib; Ecclesiæ,
eamque ob causam plus temporis in purgatorio de-
tineri poterit, quod paruum detrimentum non est.
Non est ergo dubium, quin illa absolutio in vita ob-
tentia utilissima sit, quā potest dici etiā moralis que-
dam necessitas sufficiens, vt ea de causa Ecclesia pro-
uidere portuerit, veluti debuerit, aliquem facili-
orem modum ad obtinemendam illam.

Ratio ergo, quæ me maxime in hanc sententiam

C adducit, est, quia neque ex iure aliquo, neque ex vñ
habemus, quod Ecclesia hanc potestatem laico cō-
cesserit, etiam pro articulo mortis. Vnde, cum alio-
qui per se sit odio sum, & à iure alienum, quod spiritu-
talia per laicos ministrantur, vt confit ex cap. De-
cetimus, de ludicis, & cap. Si vero, de Sententia ex-
communicationis. & cap. Bene quidem, 96. d. non est
est à recentioribus, tam Theologis, quam Canonis-
tis. Tenerem Paludanus in quoq; dīst. 20. artic. 2.
vbi absolute loquitur de quolibet non sacerdote:
eum sequitur Soto dīst. 18. q. 4. art. 4. vbi loquitur cā-
tum de laico, tamen cum citer, & sequatur Paludan-
num, videtur per laicum ibi intelligere quemlibet
non sacerdotem, maximè cum dicat, ab excommuni-
catione posse absoluere iudicem etiam laicum, q
falsum est, nisi in ea significacione nomine laici v-
teretur. Eandem opinionem de laico tener Nauarr.
de Pœnit. d. 6. c. 1. in princ. n. 83. citans glossam in c.
Prægr. verb. Duci. d. 32. sed ibi nihil aliud dicit, nisi
prohibitum esse prælati Ecclesiasticis, ne huiusmo-
di spirituales iurisditiones laicis cōmittant. Sum-
mum verò Pontificem posse id facere, an vero id
faciat in articulo necessitatibus, nihil dicit. Idem dicit
Nauarr. in Summa, c. 26. n. 26. & c. 27. n. 25. Couar. in
c. Alma; par. 1. s. 11. n. 9. Iacobus de Graffis lib. 4. Deci-
sionum, c. 15. n. 79. & Vgolinus tab. 1. c. 4. s. vlt. n. 7.

Rationes huius sententiae sunt. Primo, quia abso-
lutio à censuris in eo articulo non conceditur, nisi
vt præambula, & quasi dispositio quadam ad absolu-
tionem à peccatis. Sed hoc fundamentum falso est,
quia absolutio à censuris per se conceditur, etiā si
absolutio à peccatis dari non posse, vt probant ar-
gumenta, prius facta. Et Concil. Trid. ses. 14. 6. 7. ab-
solutio dicit, omnes sacerdotes habere in eo articulo
potestatem absoluendi à peccatis, & censuris non
constituent ordinem nec necessariam connexionem
vnus absolutionis cum alia, vt bene notauit
Vgolinus supra num. 4. & 5. vbi ait, non solum posse
absolu: à quolibet sacerdote aliquem à censura in
articulo mortis, etiam si non absoluatur à peccatis,
si contritionis signa exhibuit, sed etiam, si illa non
exhibuerit validam futuram absolutionem, quan-
tum sacerdos peccat illam conferendo. Quod etiam
sent Nauarr. cap. 27. num. 27. Itaque hæc ratio
sumpta ex connexione vtriusque absolutionis soli-
da non est.

Nihilominus tamen Vgolinus supra num. 6. ait,
iudicem Ecclesiasticum, qui potestatem habet ex-
communicandi, & absoluendi: licet sacerdos non
sit, posse in articulo mortis absolu: à censura
quemlibet etiam non subditum, quem extra illum
articulum absoluere non posset, quia est v. g. alte-
rius territorij. Fundatur autem solum, in quadam

Vera abdu-
sionaria.

videatur
hac pri-
mam con-
futum E
num lib
ut exca-
u lib. C

Nauarr.
pia Palud.

pia interpretatione voluntatis Ecclesiae, & in quādam proportione, quia sicut iurisdictio absoluendi à peccatis, quam Parochus ordinarie habet in suos subditos, extenditur ad alienos, & ad quoscumque in articulo mortis, ita iurisdictio, quam iudex Ecclesiasticus habet ad absoluendos subditos in sua diocesi extendi videtur, ex pia Ecclesiae interpretatione, ad non subditos, in necessitatibus articulo. Cui opinio fuit Palud. dict. d. 18. quāst. 5. nu. 10. quatenus ait, in articulo mortis posse aliquem absoluab excommunicatione à quolibet sacerdote, vel ab eo, qui alias potest absoluere ab excommunicatione, licet non ab illa, significans illam iurisdictionem quasi extendi, vel ampliari in illo casu ob necessitatem, etiam si, qui illam habet, sacerdos non sit. Sed, licet hoc probabili coniectura dictum sit; tamen in actibus, qui à iurisdictione pendente, mihi non viderunt fundamentum sufficiens, vt eos validos esse afferamus, præterim cum in his non habeat locum, nec sufficiat ratibilis de futuro, vt supra dixi tractando de ministro confessionis, & notarii Paludan. in 4. d. 17. qu. 3. in fine. Quapropter probabilis censio, ob necessitatibus articuli mortis, solis sacerdotibus concessam esse hanc facultatem.

Adde, quod Diaconus, & à fortiori quilibet inferior non prælatus, neque habens ordinariam iurisdictionem ad excommunicandum, vel absoluendum non censetur habere illam pro articulo mortis, iuxta communem sententiam, quam Vgolinius admittit: ergo, quamvis iurisdictionem habeat circa alias personas, vel circa alios casus, si tamen eam non habet in hanc personam, vel in censuram eius, respectu illius perinde se habet, ac si nullam haberet: ergo non magis illam habet ratione articuli mortis, quam alius: patet consequentia, quia illa iurisdictione quantum ad hunc effectum impertinenter se habet, & illa concessio reuera est noua iurisdictionis, quæ nullo iure habetur, & si coniectura sufficeret, eadem fere habent locum, in Diacono, vel alia persona Ecclesiastica præsertim in dignitate constituta, nullam iurisdictionem habente. Sicut in exemplo illo, quod afferebat de absolutione à peccatis: nam hæc, sicut conceditur Parochi circa alienos subditos in articulo mortis, ita conceditur sacerdoti nullam iurisdictionem habenti circa peccata mortalia; si ergo in hoc non sumitur similitudo, cur accipitur ex alio membro? Itaque necessitas huius absolutionis à censura in articulo mortis non tanta reputata est ab Ecclesia, vt eam ob causam alii, quam sacerdotibus deleganda visa fuerit. Et fortasse occasio fuit, quia præcipue ad absolutionem sacramentalem concessa est, quamvis, postquam semel data est illa potestas, possit sacerdos ea vt ad absoluendum à censura, quando ob circumstantias occurrentes sacramentaliter absoluere non potest.

Absolutionem à censura debere procedere ex libera voluntate, precedente sc̄ientia proportionata

vide circa
hanc pri-
mam condi-
tionem Hen-
rii in libro
de cœlesti-
tate. c. 24. lib. C. **S**ecunda conditio in absoluente requisita esse potest, vt ex certa scientia & libera voluntate absolutionem conferat. Prior enim conditio ad actum primum seu potestatem magis pertinere videtur; hac vero potius ad visum & actionem ipsam, quæ, cum humana sit, requirit consensum & intentionem operantis, sicut supra dictum est de actu excommunicandi, est enim eadem, vel maior ratio. Unde, cum liber consensus supponat cognitionem, necesse est, vt in hoc etiam actu sufficiens cognitione causæ præcedat; iuxta rationem, & modum absoluendi. Nam, vt supra dicebam, non semper necesse est, vt absoluens in particulari cognoscat alium esse ligatum, potest enim, si vult, absoluere ratione dubijs, seu pe-

Fr. Suarez tom. 5.

riculi, sub ea conditione, si indiges, ad quod sufficit illa generalis cognitione, quod potest quis esse ligatus, etiam si ignoret, & quod accedat voluntas tollendi vinculum, si fortasse sit. At vero, quando sacerdos, seu iudex absolvit à censura determinate & in particulari, & non vult absoluere, nisi iuxta merita causa, tunc necesse est, vt præcedat cognitione proportionata. Ex quo fit, vt si intercedat fraus & dolus, seu error in restitutio, ex eo capite possit absolutione reddi nulla. Vt, si reus falsis testimonio probet se satis fecisse partis læsa, cum re vera non satis fecerit, vel si in confessione dicat se non posse, cum tamen possit, vel, si dicat se habere propositum parendi Ecclesiae, cum non habeat, vel, si in foro exteriori apostata profiteatur fidem, & in corde ad Ecclesiam non redeat, absolutione à censura, etiam data per Inquisitores, est nulla; ita scilicet ille postea resipicat interius, (quod est valde notandum) nihilominus peccatum hæresis, vel apostasia à fide prius commissum & que reseruatum maneat, ac erat ante absolutionem: quia permanente eadem censura, perseverat eadem reseruatio; manet autem eadem censura, quia absolutione est nulla, vt dictum est; est autem nulla ex defectu consensu voluntarii ipsius iudicis: nam ignorantia illa, quæ ex deceptione procedit, in voluntarium causat, vt constat ex 12.

Ex quo principio inferunt autores absolutionem extortam per vim, & metum nullam esse ex defectu voluntarii consensu, vt definitur in c. vniuersitatis, de iis, quæ vi. in vbi notanda sunt illa verba *Omnia viribus vacuum; quibus significatur, talem absolutionem natura sua non esse nullam, quia metus non reddit actum absolute in voluntarium, sed tantum secundum quid, de quo alias.* Posset enim in controuersiam hoc adduci, quæ generalis est, sed ad rem præsentem sufficit, talem absolutionem iure positio nullam esse. Sunt autem notanda verba illius canonis, quæ valde generalia sunt. Primum ex parte censura: nam expresse extenditur ad omnem censuram, & ideo in omni genere, & specie censuræ tam maiori quam minori locum habet, vt glossa, & doctores exposuerunt, quia verba textus sunt generalia, & pertinent ad fauorem, vel potius ad iustum de- fensionem Ecclesiastica potestatis; & ideo omnes censuras comprehendunt. Secundum ex parte absolutionis fit expresse in illo textu exenatio etiam ad reuocationem censuræ. Dicitur autem reuocari censura, quando sub tali conditione lata fuit, vel tra certum terminum, & postea, antequam contrahatur, mandatum vel censura reuocatur: tunc etiam, si reuocatio facta sit per vim, & metum, ex vi illius decretireuocatio est nulla, ita enim expresse distinguit, & statuit. Quapropter non obstante illa reuocatione censura contrahetur, si prius præceptum violetur.

vide circa
hanc pri-
mam condi-
tionem Hen-
rii in libro
de cœlesti-
tate. c. 24. lib. C. **T**ertio ex parte vis, & metus etiam verba illius canonis absoluta & generalia sunt. A quoque ergo inferatur idem erit. Oportet tamen, vt vis vel metus grauius sit, ita vt in constantem virum cadat; vt omnes interpretantur, tum ex communione suis iuris, tum etiam ex ratione, in qua hic unus fundatur, scilicet, quia solus hic metus causat in voluntarium morale, quod sufficiat ad irritandum consensum, seu voluntatem. Necessarium etiam est, vt talis vis, vel metus illatus sit ab homine ad extorquendam absolutionem. Posset enim interdum inferri à Deo, vel angelō, vt si prælatus Ecclesiasticus male faceret non absoluendo, & diuinus induceretur speciali aliquo tortore, aut vi, vel documento illato, id nihil obstat, quia iura humana nihil de his possunt disponere, sed de his, quæ sunt humana vivet metu. Imo necessarium vi detur vt talis vis, vel metus per iniuriam inferatur: nam, si vis tantum consistat, vel in denegandis beneficiis gratuitis, vel in pura & iusta defensione, illa non potest appellari

N 2 vis;

¹³
Ab solutio-
nem per vim
aut metum
extortam
ipso siue nul-
lam esse.
Cap. vni-
de iis, quæ
vi. in 6 ex-
benduntur.

vis, nec metus inde conceptus potest dici cadens in constantem virum.

Dubitari vero potest, si in eter ille inferatur ab aliquo non subditio Ecclesie, ut v. g. ab homine, vel Principe gentili, an etiam tunc decretum hoc locum habeat. Sine dubio tamen affirmandum est, tum quia haec lex directe irritat actum absoluens, qui est Ecclesie subditus, tum etiam quia ille gentilis in hoc infert iniuriam Ecclesie, quae potest se defendere. Imo, licet illa alioqui esset non subditus, quantum ad hunc actum sit subditus, ita ut habeat ius Ecclesie non solum se defendendi, sed etiam puniendi, & vindicandi illam iniuriam, si possit.

Et haec sufficiunt de conditionibus requisitis ex parte absoluens. Nam de ceteris conditionibus item sentiendum est de absoluente, quod de excommunicante. Vnde quae superius de hoc diximus, in praesenti applicari cum proportione possunt. Est autem in iure specialiter declaratum in c. Ad aures, de Simonia, hanc absolutionem debere gratis conferri, alioqui simoniae vitium committetur, ut ibidem significatur, per hoc autem non tollitur, quin propter contumaciam, & culpam possitis, qui censura ligatus fuit, pena pecuniaria a faci, sed de hoc alias.

SECTIO VII.

Quae conditiones in eo requirantur, qui absoluendus est.

Via haec res fere constat ex dictis, breuisime eam expediemus. Advertendum est ergo, has conditiones esse posse, vel de substantia absolutionis, ut valida sit, vel solum ut recte & iustificata sit: potest enim, ut supra dixi ex cap. Venerabilibus, de Sent. excom. in 6. absoluere valida esse, quamvis iudex Ecclesiasticus male faciat illam prelato, vel in eo actu non debitum ordinem & modum seruando. Priori modo fere nulla est conditio necessaria ex parte personae absoluendae, praeceps eam quia iam facta est scilicet, quod sit subditus aliquo modo in hac iurisdictione fori contentio illi, qui absolutionem praestiturus est: quia, ut dicebam, haec duo correlativa sunt, habere iurisdictionem in alterum, & hunc subdi iurisdictionem habenti. Quo sit, ut haec subiectio proportionata sit iurisdictioni. Nam ei, qui dare ordinario superior est, vel gerenti vices eius etiam in foro externo, inferior est subditus necessitate quadam, seu propria inferioris obligatione: ei vero, qui habet hanc potestatem solum delegatam in ordine ad forum conscientiae, alterum subditur, nisi voluntate sua in ordine ad hunc effectum ei subiectetur: quia forum illud, ad quod ordinatur illa potestas, voluntarium est.

Absolutus debet esse persona distincta ab absolucionie.

A Tque ex hac conditione, eiusque explicatione sequitur primo: necessariu[m] esse, ut sit, qui absoluatur sit persona distincta ab absoluente: quia nemo est sibi subditus, neque habet iurisdictionem in se ipsum. Præterim ad ferendam sententiam in iudicio, ad quod huiusmodi absolutio pertinet. Item, quia potestas ligandi & absoluendi, per se loquendo, circa eodem veratur; sed nemo potest excommunicare seipsum. ergo neque absoluere. Quocirca, omnia, quae de potestate ferendi censuram quo ad hanc conditionem diximus, ad hunc locum applicari possunt.

Dubitari vero potest circa hanc conditionem, an necessarium sit, ut sit, qui absoluatur, sit persona viuens vita mortalium, quia hoc videtur necessarium,

A vt sit subditus, cum potestas humana non se extenderet homo, ut ultra hanc vitam, iuxta illud, *Quodcumque ligauerit viuum, viu super terram,* &c. sed hoc nihil est aliud quam querere, an mortuus possit à censura absoluvi. Quam r[es] sat tractauit in sectione 1. huius disputationis, vbi dixi, aliquo modo absoluvi: quamquam illa absolutione respectu defuncti potius fit declaratio quædam: nam, ut est solutio, potius referatur ad viuos, qui liberantur onere & obligatione vitandi alium, quantum ad illud genus communicationis vel actionis, quæ cum defuncto, vel ratione animæ, vel ratione corporis esse potest. Eo tamen modo, quo absolutione fertur in mortuum, requiritur etiam ut ille sit aliquo modo subditus: quia etiam tunc iurisdictione necessaria est. Dicitur autem subiectio durare post mortem quo ad hunc effectum, vel secundum corpus, in quod Ecclesia & pralaras eius aliquid ius habet; vel secundum animam, quatenus actiones viuorum illi prodeesse possunt.

Rursus vero inquiri potest, an sit etiam necessaria præsentia localis ut quis absoluvi possit. Et breuiter respondeo, hanc conditionem non esse simpliciter de necessitate absolutionis. Quod in primis manifeste patet ex dictis supra de ipsa censura. Nam, si ligari potest absens, ut ostendimus, multo magis absoluvi; quia potestas absoluendi est magis ampla, & facilito vsum habere debet, quam potestas ligandi. Item id constat ex vta Ecclesie: nihil enim frequentius est quam absentem absoluvi, aut verbo, aut quod frequentius sit, scripto. Quod etiam colligitur ex c. Quanda, 2. q. 5. vbi Greg. testatur cuidam Episcopo absenti communionem reddidisse, id est, eum ad communionem reuocare. Et per rescripta Pontificia quotidie fertur huiusmodi absolutio, præterim ad certam causam, vel effectum. Quando vero talis absolutio incipiat esse valida, seu habere effectum, an quando profertur, an quando ad notitiam alterius peruenit, ex intentione ferentis pender, quæ ex verbis eius, & circumstantijs colligenda est; reipetit vero aliorum tunc incipit operari, quando ad eorum notitiam pernenerit.

Absolutio censura in iusto impendi potest.

S Econdo colligitur ex dictis quomodo intelligenda sit communis sententia, quæ affirmat absolutionem censuræ posse ferri in inuitum, & consequenter quo ad hanc conditionem esse differentiam inter absolutionem, & eum, qui absoluatur, nam in illo requiritur libera voluntas absoluendi, ut dictum est; in hoc autem non est necessaria, sed potest absoluvi ignorans, & consequenter non consentiens, vel etiam sciens, & positive inuitus. Quæ doctrina communis est, & vera, per se spectata natura & conditione censuræ, ita enim intelligenda est & traditur à Theologis in 4. d. 18. D. Thom. q. 2. a. 5. Richar. ar. 10. quæst. 1. Palud. 5. quæst. art. 3. Carthus. quæst. 4. & consentiunt etiam Canonistæ, vt patet ex Paracelsus in cap. Ab excommunicato, de Rescriptis, num. 20. Ratio vero est, quia censura non est culpa, sed pena, & ideo etiam in inuitum fertur, & eadem ratione tolli potest in iusto, qui absoluatur. Quæ ratio fundatur in propria natura censuræ: & ideo dixi, hoc procedere per se ipsi, ita natura censuræ: nam aliunde ex modo, seu limitatione potestatis potest requiri consensus personæ absoluendæ, sicut dicebamus paulo ante de absolutione censuræ, quæ datur per potestatem delegatam in ordine ad forum penitentiae, nam per illam non potest quis absoluvi à censura, nisi voluntarie se subdat in tali foro, & consequenter in eo velit absoluvi. Quod fecus est in habente iurisdictionem ordinariam, quia ut potest etiam in inuitum.

*A*liqui vero hoc limitant præterquam in casu haec limitatio, in qua, si aliquis pertinax perseveret absoluvi tur et cetero non

Debetur absoluens

non poterit. Alii limitationem extendunt ad omnē excommunicationem iuris, quā fertur pro delicto, quod semper durat, quādū durat cōtumacia, vt contingit in exemplo positio de hæresi, & simile erit si ipso iure feratur excommunicatione in eum, qui damnum intulit, & non restituit. Quod sentit Gabrielius 4 d. 18. citans Leonem Papam, Epistola 13. & habetur 24. q. 2. c. Damnatio sententiam quicunque meretur accepere, si in suo sensu voluerit permanere, nullus relaxare poterit. Et ratio est, quia cum illa censura ipso iure incurrit, quādū culpa durat, semper ipsū insinuit, ut ita dicam, ipsam censuram, & id eo durante illa voluntate tolli non potest.

Sed aduertendum primo est, aliud esse loqui de voluntate perseverandi in delicto, aliud de voluntate petendi, vel obtinendi absolutionem; posset enim quia mutare voluntatem delicti relinquendo errorem, si in illo versabatur, vel restituendo, &c. & nihilominus nolle absoluī, sed quia non vult subdi huic personæ, vel aliounde; & tunc poterit sine dubio absoluī inuitus, etiam excommunicatione ipso iure indita fuerit, quia cum iam cessauerit delictum cessat etiam ratio facta. Nec tale ius infert iam talem excommunicationem in futurum. Superior autem habet potestatem illam tollendi, quia non est aliquata, aut pendens ex voluntate illius, qui eam contraxit. At vero quando voluntas perseverat in delicto, tunc etiam est distinguendum, nam, vel delictum est ex his, quæ habent tractum succelsium (vt iuris loquuntur) id est, quod pertinaciam in eo semper est noua culpa, vel augmentum culpa actualis, quoties pertinaciam libera est, & moraliter voluntaria; vel est delictum, quod postquam semel commissum est, omnino transit quoad actum, & manet quod reatum & obligationem pœnitentiam agendi. Quando delictum est huius posterioris generis etiamque quis in eo sit pœnitent, nolitque satisfactionem exhibere, quia iam non exigit sub noua censura ut suppono, & licet censura fuerit ipso iure imposita, potest ab illa absoluī inuitus ab habente ordinariam potestatē, ita ut absolutione sic lata, rata sit & valida, propter rationem superioris factam: quia ex parte absoluēt est potestas sufficiens, ut supponimus, & illa actio per se non penderet ex voluntate, & dispositione alterius, neque etiam in eo casu ius ipsum infert continuo censuram, ut propterea tolli non possit.

At vero quando delictum est prioris generis, tunc repugnat censuram tolli perseverante eodem iure ex una parte, & contumacia ex alia; quia ratione talis contumacia semper est illa censura quasi in continuo quadam conservatione, ex vi illius iuris; & ideo nullus, quinon habeat iurisdictionem auferrendi, aut suspendendi ius illud, potest talem censuram per absolutionem tollere. Et hac ratione non potest hæreitus absoluī a censura dum in sua pertinacia perseverat: nam illud delictum habet tractum succelsium sufficiētē ad contrahendam censuram: non est autem hoc proprium hæresis, sed commune omni delicto habenti simile continuationē, vesti detentio reaſtenz, & similia. Dixi non habet potestatem auferrandi, vel suspendendi ius illud, nam qui hanc habuerit, poterit absoluere etiam inuitum, & pertinacem, ut verbū grat. si Episcopus tulit contra aliquem censuram, donec restituat, & ille nolit restituere, potest Episcopus auferrare suum particulare preceptum in futurum, & a contracta censura illum absoluere etiam inuitum. Quia ablatio precepto in futurum, auferrat contumacia, & illa quasi continuatio, vel conservatio censuræ: quia vero prius contracta fuit, tolli potest prædicto modo, sicut de aliis diximus. Et hoc etiam modo potest pontifex absoluere aliquem pertinacem a censura hæresis iam contracta, impediendo, vel suspendendo censuram, quæ in posterum contraheretur ex vi iuris

Fr. Suarez tom. 5.

A communis propter talem contumaciam: procedit enim tunc eadem ratio.

Sed quæret alius, esto in his casibus valida sit absolutionis, an licet concedatur? Quidam Canoniste censent id nunquam licere, vt late refert, & defensit Vgolinius tabula prima, capite decimo nono, §. 2. numero tertio. Primo, quia est contra institutio nem, & vsum Ecclesiæ: quæ præcipit, vt, si excommunicatus, vel alia censuraligatus in sua contumacia perseveret, aggrauatur in eum censuræ, & alia pœnæ, donec relipset, vt constat ex variis decretis ab illo auctore relatis, in quibus ita fieri præcipitur in variis casibus. Secundo, quia, si aliter fiat, & alius præberet scandalum, & eneruatur maxime vis censurarum Ecclesiasticarum, & delinquentibus præbetur occasio perseverandi in sua contumacia, scientes tandem fore absoluendos. Tertio, quia contra rationem videtur indignum absoluere: si enim iuste ligatus est, quomodo potest iuste absoluī? Et hæc partem videtur secutus Bonaentura, in quarto, distinctione decima octava, secunda parte, quæstione sexta, vbi absoluere dicit, de iure nullum excommunicationis absolui, nisi est contumacia.

Nihilominus aliqua distinctione opus est, quam indicavit Diuus Thomas eadem distinctione decima octava, quæstione secunda, articulo quinto, quæ dicitur secunda ad secundum, dicens, etiam manente contumacia, posse aliquem discrete excommunicationem iusfæ latam remittere, si videat salutis illius expedire, in cuius medicinam excommunicatione lata est, & idem sentit Palaudanus supra, addens, cauendum etiam esse ne scadu- dala sequatur.

Itaque primum distinguendum censeo de censura lata ab homine, vel à iure: nam illa prior sine dubio potest interdum relaxari prudenter ab eo, quicquam tulit, etiamque suum effectum consequutus non sit, sed subditus in sua contumacia permaneat. Probatur, quia hoc non est contra aliquod ius positum, quod vniuersaliter hoc prohibeat, nullum enim extat, vel citatur ab auctoribus prioris sententie. Neque etiam est contra rationem per se, & intrinsece, quia neque perse est contra iustitiam, aut contra charitatem, aut aliam similem virtutem, & alioqui potest esse consentaneum charitati, si subditus saltē ob fragilitatem illo remedio indiget; est etiam consentaneum fini censuræ, quæ pœna medicinalis est, & ideo si non profit, sed potius detrimentum sit, merito auferri potest. Tres autem conditiones obseruande sunt. Prima ut talis absolutione non cedat præiudicium Tertiij: nam ex hoc capite esse posset contra iustitiam commutatiū. Secunda, ut scandalum, vel contemptus censurarum caueatur; hinc enim absolutio esse posset contra charitatem, vel etiam contra iustitiam legalem. Tertia, ut sufficiēt experimento, & alii signis & cōiecturis constet, non sperari fructum ex tali censura. sed derrimentum potius sequi. Alioqui etiam addunt necessariam esse spem fructus, & correctionis mediante absolutione. Satis vero est, quod non sit spes fructus mediante censura, ut possit index prudenter periculum facere, & tentare aliam suauiore viam.

At vero quando censura est lata à iure, tunc in primis obseruare oportet, an à tali iure speciali præscriptus sit aliquis ordo progrediendi ab una censura ad aliam, & ad ulteriores pœnas, quando pertinacia durat. Tunc enim illud feruandum est, quod iure est dispostum, quia & ius obligat, & declarat in eo casu non tam esse habendam rationem particularis commodi, vel correctionis priuatae perfonationis: quam publicæ punitionis talis delicti, & tantæ grauensis contumacia. Quod maxime verum habet in his pralatis, qui inferiores sunt, & non possunt in iure dispensare. Nam Summi Pontifex, qui hanc habet potestatem, interdum poterit prudenter immutare illum ordinem, si viderit, vel communī bono expe-

9
Post sine licen-
te dāri ab-
lūio contu-
maci, & in-
vito
Vgolini op-
mo.

Bonaen-

Palud.

Quæ condi-
tiones con-
currere de-
bent, ut hoc
licet fiat.

12
Censuram à
iure posse au-
ferri manen-
te contuma-
cia, nisi sp-
eciali iure
cautum sit,
ut panag-
ra: quam publicæ punitionis talis delicti, & tantæ grauensis
contumacia.

dire, vel faltem non repugnare, & aliunde sperari maiorem fructum alicuius personæ. Inferior autem ordinarie hoc non potest, nisi aliqui habeat potestatem dispensandi in iure communi, vel id faciat per modum interpretationis, seu Epicheiæ, quando & superior adiri non potest, & ex observatione talis iuris maius commune detrimentum timetur. Quod si speciali iure nihil circa hoc præscriptum sit, sed solum sit censura pure lata, & in reliquis executio, vel absolutio ad iudicem spectet generali iure, tunc censeo dari locum prudenti arbitrio ipsius iudicis, ut possit interdum liceat absoluere inuitum ab humi-
nusmodi censura, sicut diximus in censura ab homi-
ne, & eisdem conditionibus seruatis, quia hoc ipso
quod ius non statuit oppositum, relinquit potestati-
tem liberam, & expeditam, ut iudex ea utratur in y-
noquoque particulari casu, prout iudicauerit secu-
dum occurrentes circumstantias magis expedire.
Neque enim satis est, quod in aliquibus specialibus
delictis, aut censuris iura statuerint alium ordinem
aggravandi pœnas, & cetera, ut id extendatur ad om-
nes censuras iure latas: nam hæc, quæ odiofa sunt,
non sunt extendenda: sed restringenda. Et potius ex
eo, quod iura, quando id volunt, ita specialiter fla-
tuunt, nos colligimus id non esse vniuersale in om-
nibus censuris iure ipsi lati. Et hac videntur suffi-
cere, de conditionibus his in genere sumptis, nam
in speciali nonnulla postea addemus agentes de sin-
gulis censuris, & in sectione ultima huius disputationis,
indicando ordinem seruandum in absolu-
tione, quædam alia breuiter attingemus.

SECTIO VIII.

Quotuplex sit absolutio à censura.

Prima di-
nisi abso-
lutionis in
iure, & ab
omnibus.

Voniam & iure, & consuetudine va-
rijs sunt modi absoluendi à censura,
vt hæc materia plene intelligatur,
eos omnes declarare oportet pro-
positis nonnullis diuisionibus abso-
lutionis, quibus & omnes illos modos explicab-
imus, & simul etiam significationes plurium nomi-
num, quas cognoscere in hac materia maxime ne-
cessarium est.

Primo ergo diuidi posset absolutio in eam qua
est à iure, vel ab homine, sicut in superioribus cen-
suri. Em diximus. Absolutio ab homine est illa, quæ
haec tenus à nobis explicata est, & quæ fere sola est
in vñi; absolutio autem à iure erit, si sub hac for-
ma seratur absolutio simul cum censura. Si hoc feci-
rit, ex tunc sit absolutus, de qua re diximus in sectione
prima huius disputationis, & hic nonnulla addemus.

De secunda diuisione absolutio in absolutam &
conditionatam.

Secunda ergo diuiditur absolutio in absolute la-
tam, & sub conditione. Prior per se manifesta est:
est enim illa, quæ in verbis, & intentione absolu-
tis nullam claudit conditionem; conditionata autem est,
quæ sub conditione aliqua datur. Hæc au-
tem condition potest esse de præsenti, aut de præteri-
to, vel de futuro. Si sit præsens, vel præterita, nullam
habet difficultatem, quia non suspedit actum,
vel effectum abolutionis, sed vel absolutio starim
operatur, vel nulla redditur. Quia vel illa conditio
ita fuit, seu est, sicut proponitur, & tunc transit sen-
tentia in absolutam, quia propositio conditionalis,
conditione posita, æquivalens absolutio: aut condi-
tio non est posita in esse, & sic absolutio nulla redi-
dit propter contrariam rationem. Noh est ergo
dubium quin absolutio lata sub hac conditione va-
rat.

An vero licite vel illicite sic feratur, interrogare

A quis potest. Cui respondendum est, non semper est illicium sub tali conditione absoluere, sed inter-
dum esse, vel necessarium, vel utile, vt quando de-
censura non constat, & ad maiorem securitatem da-
tur absolutio, prout frequenter fit à confessoribus
anteabsolutionem sacramentalē sub illa conditio-
ne generali, Absoluo te si indiges, vel quantum indiges. *Nauar.*
Quia absolutione prudenter peti & dari dixit Nauar,
in Summ. capit 26. num. 13. Conditio vero in illa
adiecta adeo est intrinseca, vt implicite in qualibet
absolutione continetur, eo quod res ipsa necessa-
ria sit, quia, nisi præcedat censura, non potest sequi
absolutio, & si iudex non habeat potestatem, nulla
etiam erit absolutio. Quando vero de existentia ta-
lis conditionis dubitatur, merito additur illa con-
ditio, vt declaretur rem esse dubiam, & ne videatur
res temere intentari. Aliquando etiam potest pru-
denter addi illa conditio, Si satisfecisti, vel Si vere &
ex corde à consummacione recessisti, nam hæc etiam condi-
tio implicite includitur in absolutione, vt supra vi-
dimus, & propter rationabilem causam ad incutie-
dum metum, vel tollendam ignorantiam, potest a-
liquando verbis declarari. At vero quando condi-
tio est omnino impertinens, imprudenter additur,
& non sine culpa, graui quidem ex suo genere, quia
est contrareuerentiam rerum sacrarum, & abusus
quidam Ecclesiastice potestatis, tamen in particu-
lari ex grauitate materiae potest esse leuis.

C An valida absolutio à censura sub conditione de fu-
turo detur.

M Aius vero dubium est de conditione de futuro,
an sub illa tribui posset absolutio à censura, ita
vt validam sit, vel etiam licite sic feratur. Erin primis
certum est, absolutionem sic datam eo tempore,
quo fertur, non habere effectum, & consequenter,
neque simpliciter absolutionem esse, quia tunc con-
ditio non est expleta, voluntas autem conditionata
nihil operatur, donec conditio implatur: ergo nec
absolutio, quæ pendet ex voluntate absolutoris,
qua conditionata fuit. Neque enim dici potest quâ-
uis nobis non constat, an conditio illa postea implé-
dat nec: tamen in re ipsa alteram partem deter-
minate futuram esse, quod si ita futura sit, vt per
conditionem existit, absolutionem statim ac pro-
fertur validam esse, & habere effectum; si vero con-
ditio futura non sit, excusetur propter inutilitatem
& nullam. Hoc (inquam) probabile non est, tum
quia conditio non fuit de præsenti, scilicet, si hæc
propositio de futuro est vera, sed fuit de futuro ef-
fectus, verbi gratia. Si satisfecisti, vel Si oraueris, &c.
& ideo licet demus cognouiisse Deum illum effectum
fuisse futurum, & conseqüenter propositio non de
futuro fuisse veram eo tempore, quod adhibita fuit
conditio, nihilominus non potuit absolutio extinc-
tus validam, quia non erat illa conditio apposita, sed
alia quæ nondum erat implera. Tū etiam quia, licet
conditio fuisse posita in illo sensu de præsenti, scilicet
Si nunc propositio de futuro contingit vera est,
& Deus cognosceret veram esse, adhuc absolutio
non esset valida, quia illa conditio excedit huma-
nam cognitionem, & ideo respectu hominum redi-
dit absolutionem illam omnino incertam, & inef-
ficacem, ac propter ea nullam. Noh potest enim esse
absolutio valida, nisi ex voluntate efficaci pro-
cedat, & per verba sufficenter significantia hominibus
determinatum effectum exprimatur, neutrum
autem habet absolutio sub illa conditio. Itaque
certum est conditionem de futuro vt minimum
suspenderet absolutionem.

Difficultas vero est, an etiam inutiliter illam, &
reddat nullam, ita vt etiam si postea expleatur con-
ditio, nihil operetur. Et ratio dubitandi esse potest,
quia absolutio sacramentalis data hoc modo sub
condi-

conditione de futuro, nulla est, ut supra in proprio loco vidimus; ergo & absolutio à censura. Probatur consequentia à paritate rationis, quæ esse videtur, quia actus legitimus conditionem non recipit, ut Iurista dicunt, ex l. *Actus legitimus*, ff. de Regulis iuris, & Regul. 5. Eod. in 6. Propter quam rationem partem hanc secuti sunt Antoninus 3. partit. 24. capi. 77. §. 1. Sylvest. verbo, *Absolutio*, 3. in principio, & verb. *Excommunicationis*, 2. num. 19. *Angelus*, *Excommunicationis*, 2. num. 5. & ver. *Absolutio*, 3. simpliciter enim dicunt, *absolutionem* sub hac conditione dari non posse.

Contra hanc sententiam dicit Nauarrus de penitentia, d. 1. cap. in principio, nū. 64. & in Summa cap. 26. nū. 12. quem sequitur Cōnarr. in c. *Alma*, p. 1. §. ii. num. 6. Fundamentum est, quia excommunicationis ferri potest sub conditione, ut nos supra probauimus, ergo & absolutio. Patet consequentia, quia majori fauore digna est. Item quia nulla sufficiens ratio differentia assignari potest, quia etiam excommunicationis est actus legitimus. Item præceptum potest poni sub conditione, & dispensatio in præcepto potest etiam sub conditione fieri, & alij effectus, seu actus iurisdictionis: ergo etiam hic: nulla enim sufficiens ratio specialis assignari potest, cur magis hoc absolutio repugnet, quam alijs actibus.

Neque enim oportet, ut in hoc æquiperetur absolutio à censura absolutio sacramentali, quia absolutio sacramentalis non potest suspēdi, sed aut statuit, quando forma proferunt super debitam materiam, aut, si tunc non sit, semper manet nulla; quod si tunc sit, statim habet effectum, si in subiecto non est impedimentum; nec potest effectus suspēdi per conditionem adiunctam ex intentione ministri, quia non inde pender, sed ex Christi institutione, ut superioritatem diximus. At vero absolutio à censura est quædam sententia humana introducta à iure politico, sicut ipsa censura; & ideo eius effectus per se pender ex voluntate ipsius absoluens, qui proinde potest adiecta conditione effectum suspendere, ut sequatur conditione posita: & tunc illa absolutio, nec est omnino nulla à principio; nec statim efficax: sed est conditionata; & suspenfa, donec tempus conditionis adueniat; hic enim modus proferendi sententiam in humano iudicio, neque ex se, & ex sola rei natura nullus est; neque etiam ex iure politico irritus factus est, in præsentia materia.

Neque illa regula, *Actus legitimus*, &c. quicquam obstat: nam ibi non statuitur pro generali regula, nullum actum legitimum posse fieri sub conditione, alioquin nec censura, nec dispensatio, nec præceptum posset sub conditione ferri, quia omnes huius actus legitimis, id est, qui sunt secundum legem, seu legale iustitiam, quod aperie fallit est. Regula ergo illa cum restrictione ponitur, scilicet, illos actus legitimos, qui non respiciunt diem vel conditionem, vitiari per temporis, vel conditionis adiunctionem, inter quos actus non est absolutio, scilicet nec excommunicationis, & iuxta verba illius legis explicanda est similis regula, quæ in 6. decretalium habetur, ut ibi Glossa insinuavit.

Sed quare, Esto possit esse valida absolutio sub conditione lata, an licite ita feratur. Nauarrus absoluere solute negat, sed peccare qui hoc modo absoluere, quia absolutio non debet esse in suspensi, argumento cap. *Ad hec quoniam*, de Appellationibus. At vero Vgolini. Tabula prima, c. 2. §. prime, num. 2. ad finem, sicut hunc modum absoluendi esse licitum quia nulla ratione probatur malus, præsertim si conditione adiecta ad rem pertineat, ut *S. iustitiam*, &c. Neque etiam est speciali iure hoc prohibutum, nam licet in capit. *Biduum*, 2. quæst. 6. dicatur, sententiam non esse sub conditione ferendam, tamen in sententia

A censuræ, vel excommunicationis hoc locum non habet, ut supra dictum est; ergo eadem ratione non habebit locum in absolutione. Et possumus contra Nauarrum retorquere argumentum eius, nam cetera potest sub conditione ferri valide, & licite, ergo & absolutio, quia fauorabilior est.

Quocirca in rigore verum videtur, hunc modum ⁱⁱ *Resolutio* absoluendi, non esse per se malum, nec iure prohibitum: & ideo si prudenter obseruentur circumstantiae necessariae, & probabilis necessitas, vel utilitas occurrit, non erit peccatum id facere. Tamen regulariter loquendo, existimo esse illicitum, præsertim propter non usum Ecclesiæ, quia neque in iure est utilitas hic modus absolutionis, tunc est visitatus modus ferendi censuram sub conditione, neque etiam in *vñi* Prælatorum Ecclesiæ inuenimus hunc absoluendi modum. Ratio autem esse videtur: nam velis, qui absoluuntur, eo tempore, quo absoluuntur dignus est absolutione, vel non si est dignus, simpliciter absoluendus est. Immerito additur conditione suspensio absolutionis effectu: si vero non est dignus, non debet tunc absoluere sub conditione futura satisfactionis, vel dispositionis, tunc quia ad officium iudicis spectat hanc examinare & cognoscere; tunc etiam, quia inde potest ligatus facile sumere occasionem differendi satisfactionem, seu emendationem: ac denique quia semper est convenientius, ut exhibita satisfactione, vel correcta contumacia, peccator humilietur se præsenter Ecclesiæ ad obtinendam absolutionem. Propter hanc ergo regulariter non conceditur absolutione illo modo, neque inuenio in iure absolutiones ita sub conditione concessas, sicut censuras, sed concedendas. Nam quia peccata occulte sunt, & ab ipsis peccatoribus absconduntur, expedit aliquando ipso iure, puniri, vel, coerceri per censuras, quia vero satisfactione vel relapsientia, per se loquendo, non occultatur, & alioquin talis absolutione non coerceret, sed potius daret licentiam peccandi, ideo ipso iure non conceditur talis absolutione, nec concedi debet ab homine, nisi raro, & cum magna circumstrectione, ut dixi.

De Tertia divisione absolutionis in simplicem, & ad cautelam.

Tertiio diuidi potest absolutione in eam, quæ ⁱⁱ *Quid vita* *substantia* *est* *conditionata*, orta ex defectu cognitionis seu certitudinis ipsius censuræ. Quando enim certe constat hominem contraxisse censuram, & hoc fatetur ipse penitens, tunc fertur absolutione absolute, & simpliciter. Cohtingit tamen aliquando censuram esse ignoratam, aut latenter dubitam, & tunc propter maiorem certitudinem lolet peri & dari absolutione: & hæc vocatur ad cautelam, includitque illam conditionem, *Sindiges*, vel, *S. contraxisti*. De qua multa disputat Cōnarr. in cap. *Alma*, p. 1. §. 2. numer. 7. & Vgolinius dicto §. 1. omnia vero, quæ tractantur, magis pertinet ad forum contentiousum, quam ad forum animæ, de quo nos præcipue agimus, & ideo circa hanc absolutionem pauca nobis aduertenda sunt.

Primum est duobus modis solere hanc absolutionem dari. Primo nulla præcedente cognitione, nec dubitatione censuræ, quæ non solum ad cautelam, sed etiam ad superabundantiam, & ad tollendum omne periculum dici potest: hoc autem modo non fertur sine aliqua occasione, vel causa: esset enim superuacuum, alias passim repeti possent huiusmodi absolutiones. Maxime ergo fieri solet, aut ante absolutionem sacramenti penitentia, aut ante aliquem alium actum, cuius valor per censuram

impedire posset, si fortasse ad esset. Et quidem in sacramento Poenitentiae maxime sit propter reuerentiam ipsius sacramenti, & propter coniunctionem & subordinationem, quam per se postulat absoratio à censura, & à culpa, si utique fortasse necessaria sit. In susceptione autem aliorum sacramentorum non solet talis absoratio à censura præmitti: quia regulariter supponitur præmissa confessio, si tamen constaret, aliquem, v.g. in articulo mortis non potuisse propter repentinum euentum confiteri, & dandum illi esset sacramentum. Extreme unctionis, optimum consilium esset huiusmodi absorbtione à censura ad cautelam permittere, & idem est dicendum in similibus casibus. In ministrando etiam sacramento ordinis solet Episcopi huiusmodi absorbtione permittere, propter speciale periculum incurrendi irregularitatem. In ordine vero ad alios actus, vt ad collationem beneficij, vel concessione priuilegij, &c. præmittitur talis absorbtio propter vitandum omne periculum nullitatis & humanam suspicionem, vel etiam omnem calumniā.

Alio modo datur hæc absorbtio ratione dubitatis censuræ: quæ dubitatio interdum oriri potest ex propria conscientia ipsius persona, interdum esse potest in foro exteriori; & iuxta modum dubitatis, ita erit talis absorbtio conueniens, vel necessaria in foro interiori, vel exteriori, poterit que concedi ab eo, qui à tali censura posset absoluere, si esset certa, & non ab alio. Primum patet, quia qui potest tollere certā, & a fortiori potest tollere dubiā; secundum autem probatur, quia hæc absorbtio datur ad tollendam omnem dubitationem censuræ: ergo necesse est, vt qui sic absoluere, potestarem habeat tollendi censuram, si fortasse in re ipsa sit; alioqui semper idem dubium manere: ergo hæc absorbtio ab eo solum dari potest, qui absoluere & simpliciter potest à censura absoluere. Potest tamen contingere, vt censura sit referuata, quando de illa certo constat, non tamen si sit dubia, & tunc poterit quis ad cautelam de illa absoluere ab eo, à quo non posset, si alioquin de censura certo constaret; hoc autem prouent ex peculiari modo delegandi iurisdictionem, & referuandi talem censuram, qua referuatio seclusa, regula proposta generaliter procedit.

Statim vero occurrit inquirendum, quale, & quantum esse oporteat dubium de censura, vt ratione illius, vel necessarium sit, vel expedit absorbtionem ad cautelam procurare. Sed hæc quæstio ita generatim sumpta definita est ex generalibus principiis de conscientia dubia, vbi tractatur quomodo in dubiis securior pars sequenda sit. In particulari vero quod ad hanc materiam, spectat, explicabitur commodius in singulis censuris, & in materia de Irregularitate aliqua addemus. Nunc solum adiutorio dubium debere cadere in valorem, vel nullitatem censuræ, nam si sit dubium de insufficiencia, vel alio defectu, qui non sit contra substantiam censuræ, tunc non habebit locum absorbtio ad cautelam, sed simplex absorbtio necessaria erit: quia non obstante illo dubio, constat censuram fuisse validam. Imo non solum in casu dubi, sed licet constet censuram fuisse inique latam, non tamen ex defectu contra substantiam, necessaria erit simplex absorbtio, qui constat de vinculo re ipsa imposto, quamvis inique: ergo simpliciter necessarium est illud soluere.

De utilitate divisione absorbtionis censurae in simpliciter, & ad reincidentiam.

Vultimo dixi potest absorbtio in eam, quæ dicitur ad reincidentiam, & simpliciter, seu absque reincidentia. Explicato priori membro constabit posterius, de quo nihil ultra addere oportet,

A quia omnis absorbtio, quæ non est ad reincidentiam sub illo comprehenditur, & ita de illa procedunt, quæ hactenus dicta sunt. Igitur absorbtio ad reincidentiam dicitur illa, per quam tollitur censura non in perpetuum, sed ita ut redditur ad certum tempus, vel post talem effectum. Qui tamen modus absorbtionis valde frequens, & usitatus est. Ratio vero illum introducendi fuisse videtur, quia censura non suspenditur (vt Iurista ait cum Glos. in c. Presenti, verb. Declaratum, de sententia excommunicationis in 6.) id est, quandiu permanet, operatur suos effectus, seu priuat aliquibus actibus; interdum autem expedit, vel necessarium est eum, qui censura ligatus est reddere habilem ad aliquem actum, vel effectum, aut cum absoluere pro aliquo tempore, & non omnino, sed cum conditione reincidenti, si hoc vel illud non faciat intra illud tempus.

Vnde fit duobus modis hoc fieri posse, seu duplum esse absorbtionem ad reincidentiam. Vna est, quæ ex intentione absoluenter non conceditur vt perpetua, sed ad limitatum effectum, vel tempus, & haec non est proprie ad reincidentiam, sed absorbtio ad actum, seu ad tempus, quæ frequentius datur ad cautelam, vt cum quis absoluatur (etiam si eius censura non constet nec dubitet) vt possit testimonium ferre libere, cap. Veniens, 2. in fine de testibus Item, dum quis absoluatur ad solum hunc effectum, vt beneficio collatio valeat, vt est in communione præxi Ecclesie Romanae, & colliguntur ex c. Apostolica de Exceptionibus, & alia exempla superius posita sunt. Aliquando vero potest absorbtio hoc modo dari nonad cautelam, sed ex certa scientia præexistentis censura, vt omnes Doctores docent, & colliguntur ex his, quæ Couarr. tractat. in cap. Alma master. 5. 11. num. 6. Et ratio est clara, quia, sicut potest esse occasio, vel necessitas sic absoluendi ad cautelam, ita etiam esse potest absoluendi eodem modo à censura cognita, & in eo absoluendi modo nihil est contra rationem, si ex iusta causa fiat.

Dices, quando censura ignoratur, merito aliquæ ita absoluiri, quia potest esse vnde, & ipse presumitur dispositus ad absorbtionem, idemque est, quando res est dubia, præsertim, cum possit ita vngere necessitas, vt non detur locus inquirendi & expellendi dubium. At vero, quando de censura constat nonnulla maior videtur esse difficultas, quia vel illa est dispositus ad absorbtionem, & recedit à contumacia, vel non si primum, simpliciter absoluendus est, & non ad tempus: vel ad actum, imo ablatam semel censura, non iterum in eam incidet, quia iam non est contumax: si vero non est dispositus ad absorbtionem, non est absoluendus etiam ad tempus, vel ad speciale actum.

Respondeo, vtroque modo accidere posse, vt ritore & recte detur hæc absorbtio. Primo quidem quia contingere potest, vt, licet talis persona non sit ita disposita, vt absorbtionem simpliciter mereatur, quia nou omnino satisfecit, nec vere à contumacia discessit: nihilominus aliquis actus eius necessarius est Ecclesie propter bonum, vel commune, vel alii cuius tercia persona, vt v.g. quod testimonium ferat in iudicio, vel aliud simile, tunc ergo licet absorbtio potest ad talem actum proper talem iustum causam. Aliquando; etiam ex benignitate Ecclesie, vel pastorum eius potest hoc fieri in commodum ipsius persona, quæ licet absoluatur, ne grave aliquod damnum patiatur, si tali tempore sit excommunicatus vel incapax beneficij, &c. Nam hæc absorbtio à censura non est aliquid sacramentum, vt propter ea intrinsece malum sit, concedere hominim peccato permanenti, & ideo, si rationabili causa id faciat, licet fieri potest: quod etiam de absorbtione totali supra ostendimus: multo ergo magis vere erit de hac absorbtione ad tempus, vel ad actum,

14
Secundus
modus ab-
solutio ad
cautelam.

15
Quale du-
bium requi-
ritur ut ab-
solutio ad
cautelam
procuranda
sit;

16

17
Absolutio ad
reincidentia
duo modis.

18
Obiectio.

19
Solutio.

Sum, quæ dici potest secundum quid.

Deinde, etiam si persona sit disposita, & capax
absolutionis simpliciter, fieri potest, ut ex voluntate,
vel potestate absoluens non simpliciter, sed
disposita ad solum ad talum actum absoluatur. Ex voluntate
reincidentia quidem, quia, licet foras plus posset, non tamen
plus intendit, quia haec potest non operatur ultra
intentionem, ut supra dictum est, siue illa limitatio
intentionis ex malitia sit, siue quia maior ab
solutio postulata non fuit, nec index per se de illa
agebat, sed solum tanquam de medio necessario
ad talum actum. Ex defectu autem potestatis hoc
potest prouenire, quando absoluens aliquoquin non
est index talis censuræ, sed solum ex potestate, quam
habet ad aliam causam, vel actionem, consequenter
potest absoluere a censura, solum in ordine ad
talum causam, vel actionem: tunc enim non po
test perfectiorem absolutionem tribuere, quan
tumvis persona digna sit, quia nihil interest eius
dispositio, si in alio non est potestas. Exemplum
est v. g. in Iudice Ecclesiastico aliquam causam, qui
potest absoluere aliquem, ut in ea causa ferat testi
monium, si aliud sufficiens haberi non posset, ut
sumitur ex. *Venientia* 2. de testibus, vbi Abbas n.
18. & alij. & tractat late *Vgolini*. Tab. 1. cap. 4. §.
ultimo, num. 18. Dicitque esse hoc priuilegium
peculiarium iure introductum, ut lites facilius expedi
antur, & ideo non esse extendendum ad collatio
nem beneficij, vel alios similes actus. Quod etiam
sensit *Nauar*. in cap. *Ita quorundam*, de Iudicis notab.
11. num. 18. & 22. In eo igitur casu, quāvis absolutio
ad talum effectum concedatur homini, quia ratione
sue dispositionis, vel satisfactionis simpliciter ab
solvi posset, nihilominus à tali iudice non potest ab
solvi, sed solum secundum quid, & ad talum actum,
ex defectu potestatis.

Hinc vero nascitur difficultas, quomodo possit
ille homo post consummatum actum, ad quem fuit
absolutus, iterum in censuram incidere, cum iam
non sit contumax, nec inobedies Ecclesia. Propter
hanc difficultatem dixerunt aliqui Canonizatæ, ne
cessariam esse nouam sententiam: *Vgoli*, vero cum
communi ait, sine noua sententia priorem censuram,
iterum incurrit. Et sine dubio non est necessaria noua
sententia. Alias illa absolutione non est limitata
ad tempus, vel actum, sed absoluta. Imo, si necessaria
est noua sententia in praedicto casu, non posset
iuste ferri, cum ille homo sit iuste absoluens, & de
novo non sit dignus censura. Ratio ergo cur potest
censura redire, est, quia redit ex vi prioris sententiae,
qua iusta fuit, & ita semper respicit illam contumaciam,
in qua talis sententia fundata fuit. Cuius senten
tiae effectus impeditus fuit ad tempus per praedi
ctam absolutionem, semper autem sententia re
tinet suam vim, & moraliter permanet, sicut lex quan
dam; & ideo transacto tempore absolutionis iterum
operator moraliter inducendo censuram. An vero
dicenda sit illa censura eadem numero cum praedi
cti, necne, res est parui momenti: tamen moraliter
tanquam eadem reputatur. Vnde cum haeres non
habeant aliud esse nisi morale, eadem dicenda est;
& ideo ad illam non est necessaria noua causa, vel
contumacia.

Alio modo datur haec absolutione ad reincidentiam,
nam, ita ut ex intentione absoluens non detur so
mptuosa, ita ut ad definitum tempus, vel actum, sed etiam ut
simpli citer valeat, & perpetua sit sub conditione ta
men satisfaciendi, vel aliquid faciendi intra certum
tempus, quo transacto, & non impleta conditione,
iterum incidatur in censuram, & haec est propriis
fimis absolutione ad reincidentiam. Continetque sim
pliciter duo. Vnum est ablatio censuræ pro illo
tempore, simpliciter, & absolute; aliud est ablatio
censuræ pro reliquo tempore tamen sub conditio
ne, & ex hoc secundo capite habet, quod sit tantum

ad reincidentiam, non impleta conditione. Atque
in hoc differt à prioriabsolutione, quod illa præci
se tollit censuram pro tali tempore, vel actu: quo
consummato, independenter ab omni conditione
vel actione ipsius, persona sic absolute iterum cen
suram incurrit: in hoc vero posteriore modo expe
ctatur conditio, vel actio ipsius personæ cui absolu
tio data fuit, & ab eius voluntate, vel actione pen
det, quod, vel absolutione perpetuo duret, vel censu
ra redeat, nam si conditionem impleuerit, non re
dibit: si vero non impleuerit conditionem, iterum
redibit censura.

Ex quo intelligitur primò, hanc absolutionem
veram, ac propriam esse, ideoque necessariam esse
potestatem iurisdictionis ad illam concedendam, &
non sufficere conuentionem partium. Ut, Verbi
gratia, si quis excommunicatus sit ad instantiam al
terius, donec illi soluat debitum, non facit est, ut pri
inter se conueniat, & creditor consentiant, ut solu
tio debiti differatur usque ad certum tempus, non
(inquam) hoc est satis, ut debitum censatur absolu
tus ad reincidentiam pro hoc tempore, sed erit satis
ut à iudice possit sic absolu: nam censura semel cō
tracta, non potest aliter tolli. Vnde in hoc est mag
num discrimen inter præceptum satisfactioni de
futuro intra certum tempus sub pena censuræ ipso
facto incurrēt, & censuram contrahat. Nā
in priori casu, si pars in cuius gratiam censura con
ceditur, consentiat, & differat tempus solutionis, id
satis erit, ut non incurratur censura, donec totum il
lud tempus transactum sit, etiam si prior terminus à
iudice præfixus elapsus fuerit, ut in superioribus
probauimus; quia cum illa censura nondum sit cō
tracta, non est necessaria absolutione, per quam tollat
ur, neque aliquis actus iurisdictionis, quod im
peditatur, sed satis est, quod materia præcepti, ex cuius
transgressione pendat censura, ita mutetur, ut præ
ceptum pro eo tempore non obliget: nam hoc ipso
cessat contumacia, & ideo illo tempore non cen
setur pertransfiri terminus à iudice præfixus. At
vero in posteriori, seu præsenti casu, quando iam
censura contrahata fuit, est omnino necessaria ab
solutio & iurisdictione ad collendam illam etiam ad re
incidentiam. Quapropter satis non est sola partium
concordia.

Ex quo vlerius colligitur, huiusmodi absolu
tionem in censuris ab homine latet, per se loquendo,
& ordinarie, solum posse dari ab eo, qui censuram
tulit, vel eius superiori iuxta declarationes su
perius datas: quia hec absolutione eadem iurisdictione
nemur requirit, ac illa qua simpliciter datur, & de se
potest esse perpetua, si is, qui absolvitur, conditione
implet. Dico autem, per se & ordinarie, quia per pri
uilegium, vel per Bullam Lubilai interdum datur
facultas absoluendi, etiam ab hac censura ab homi
ne lata: Tamen illa concessio semper sit sub ea clau
sula, & conditione *Satisfacta parte*, qua clavulata non
seruata, absolutio nulla redditur, ut supra ei am di
xi. Quia tamen interdum contingit (ob impotentiam
penitentis) satisfactionem re ipsa non præcede
re, sed solam cautionem eius, ideo tunc absolu
tio talis solum est ad reincidentiam, quia, si persona sic
absoluta, habita possibilitate, non satisfaciat, iterum
incidet, ut declararunt Pius, Quintus, Gregorius
Decimus tertius, & Xistus Quintus, in variis Bullis
Lubilai, ut referunt moderni Auctores, & est valde
consentaneum iuri communii, ut colligitur ex capi
tul. *Eos qui, §. Idem statuimus, de Sentent. ex commun.*
in sexto.

Simili modo in censuris à iure, si non sit reser
uatæ, eadem potestas, quæ requiritur ad aliam abso
lutionem simplicem, sufficit, vel necessaria est ad
hanc de reincidentia, ut patet ex ratione superiorius
facta, quæ hic eodem modo procedit, & applicari
potest. A censuris autem reseruatis Pontifici (&
idem

²³
Absolutione
ad reincidentiam
solum per iu
risdictionem
partium con
cordia.

²⁴
Quis possit
ad reincidentiam
suum abso
lueret in cen
suri ab ho
mine.

²⁵
Vide *Vglo* 4.
1. cap. 10 § 4.
num.

²⁶
Quis possit
hoc modo ad
censuram à iu
risdictione
re absoluere

idem est proportionaliter in reliquis) quamvis ordinarie, & per se loquendo solus ille possit ab eis absoluere, cui resuata sunt; tamen iure communis in quibusdam casibus, in quibus dissimilis est ad superiorum recursus, conceditur alii inferioribus potestas absoluendi, cum obligatione comparandi, vel petendi absolutionem à superiori, cum primū commode adiri possit, & talis absolutionis, quoad hanc partem est ad reincidētiā. Nam, si nacta opportunitate, quis contemnat, vel negligat superiorum adire, in eandem censuram iterum incidet, vt notauit Couarruuias dicit. §. 11. numero sexto, in fine, ex capite. *Eos*, de Sentent. Excommunic. in sexto. Aduerit tamen, idem esse dicendum in quibus cunctis censuris, sive ab homine, sive à iure latissimo, quando ob imminentem mortem, vel aliam similem causam aliquis ab eis absoluitur ab aliquo inferiori, à quo per se, & extra illum causum non posset absoluī.

An ad reincidendum in censuram noua culpa requiriatur.

Na vero superest difficultas circa huiusmodi absolutionem ad reincidētiā, scilicet, an necessaria sit noua culpa ad sic reincidendum. Pender enim ut diximus, hæc reincidētiā ex actione aliqua, vel omissione, quæ posita fuit ut conditio, sub qua reincidatur: contingere autem potest, vt ille, qui sic est absoluī, posse a non expletare conditionem absque culpa, ut verbi gratia quia ob solam impotentiam non perfoluit debitum intra præfixū terminum. Respondeo, duplēciter dari hanc absolutionem, primo absque certo præfixo termino, solum sub ea conditione, Cum primum possum &c. vt in casu dicti capit. *Eos* qui, & tunc dubium non est, quin reincidētiā non contingat absque noua culpa, quia necessaria est noua contumacia. Nam ita in tali absolutione virtute includitur præceptum comprehendendi vel satisfaciēti, &c. & donec illud voleatur, nondum censetur impleta conditio necessaria ad reincidendum, sed hac conditio non impletur quādū impotentia durat, vt ex ipsa forma iuris constat: ergo.

Alio modo ponitur dicta conditio implenda intra certum terminum præfixum, nulla facta menteō de potestate, vel impotentiā, sed absoluēt actione, vt de restituendo, vel solvendo debito; & tunc est valde probabile, etiam si non intercedat culpa, quacunque ex causa non impletatur conditio, in censuram reincidētiā, quia hæc non est noua censura, sed eadem moraliter, & ideo non requiri nouam contumaciā, ut supra dicebamus in priori absolutione ad certum tempus, vel actum. Et alioqui conditio posita talis est, ut sine culpa omitti possit, & in modo, vel verbis, quibus ponitur, non indicatur respectus ad nouam culpam negligēti: ergo. Quocirca, licet ante censuram contractam nemo contrahat illam, si non solvatur, eo quod non possit, quantumvis præceptum solvendi sub censura latum sit, tamen post contractam censuram, licet ablata sit ad reincidētiā sub conditio solvēti intra præfixum terminum, potest quisin illam reincidētiā non solvendo etiam ob impotentiam. Sic ut si non fuissest absoluī, in illa permisisti, etiam si factus esset impotens ad solvendum. Nam tunc perinde se habet post transactum præfixum terminum, ac si non fuissest absoluī, quia non fuit absoluētus simpliciter, sed ad reincidētiā. Atque hoc videtur in rigore verum, nisi oppositum alunde constet ex intentione absoluēti, quæ regulariter non est alia, præsumi quando talis absolutionis sit ex consensu partis, in cuius præiudicium vergere possit. In huiusmodi ergo eventu, ante lapsum terminum præfixum, recurrendum est ad ipsum indicem

& petenda absolutione simpliciter, vel saltem dilatatio termini, quam illi tenebatur concedere, si sufficiēter probetur impotentiā solvēti, si autem non cōcedat, recurrendum erit ad superiorē, quia alias non poterit cūtari censura, sicut censura semel cōtracta non tollitur sine absolutione, etiam si iniustē negetur.

SECTIO IX.

Virum, In absoluendo à censura certa aliqua forma seruanda sit.

Sicut censura iure Ecclesiastico introducta est, ita & eius absolutione non opponit sacerdoti eadē eff. p̄portio. Vnde ab eodē iure petenda est absoluēti forma sicut & ferendi censurā. Duo autem possunt de hac forma inquiri, scilicet, quid pertineat ad substantiam eius, & quid ad solennitatem: & de viro, que breuiter dicendum est.

Circa priorem partem omnes conueniunt, nullam esse in iure præscriptam formam verborum, quæ sit de substantia huius formæ. Ita docent Theologoi in 4.d.18. & specialiter Richard. arti. 10. q. 5. Sylvest. verb. *Absolutionis* 3.n.2. & Nau. de Penit. d. 6. c. 1. in princip. n. 59. & in comment. de Iubilæo n. 30. num. 8. & Couarr. cap. *Alma*, §. 11. num. 6. & 7. & alii. Nihilominus tamen idem autores docent necessarium esse hanc absolutionem fieri aliquo verbo, aut signo sensibili, quo sufficiēter significetur eum, qui censura ligatus erat, soluī, & liberari ab ea, quælia sunt hæc. *Absoluto te Ecclesia*, vel aliquid simile. Quia hæc actio fit inter homines, vnde necesse est, ut sensibili modo fiat, sicut supradictum est de forma ferendi censuram: nam quod hæc eadem ratio erit de vtraque, vt bene notauit Nauar. in *Summ. cap. 27. num. 37.* Vnde in huiusmodi forma in primis necessarium videtur aliquod verbum quo ille moralis effectus tollendi censuram indicetur, sive sit verbum *tollo*, aut *aufero*, sive verbum *Benedico*, aut *Rebendico*, ut aliqui dicunt. Deinde oportet aliquo modo exprimere personam, quæ absoluītur: quia non potest aliter significari, intentionem absoluēti ad illum dirigi, & effectum per illa verba intentum esse tollere censuram, quæ huic, vel illi inerat, quod necessarium est ad eius absolutionem, quia, alioqui non sufficiēter significetur, is, qui absoluītur, sicut proportionaliter de censura diximus.

Vnde consequenter etiam necessaria est expressio personæ absoluēti; quia, si ei qui anteal ligatus erat, vel etiam ipsi Ecclesia non significetur absolutionem illam fieri ab eo, qui potest habet, non significatur sufficiēter, vt vera absolutione. Hac causam expressio personæ absoluēti non oportet, vt fiat per vocem distinctam ab ipso verbo, quo significatur factus absoluēti. Nān ipso verbo implicite & virtute continetur quod satis est ad significatiōnem sensibilem. Etenim in forma baptizandi, & absoluēti sacramentaliter hoc fatis est, quantum pertinet ad substantiam formæ: ergo multo magis in præsenti. Quod maxime verum habet, quando hæc absolutionis verbi sit; nam tunc ipsa expressio verbi absoluēti, vel aquivalentis, prolatā tali persona, in actu exercito significatur, ipsam esse quæ absoluīt. Quando vero absolutione hæc datur per solum scriptum, tunc necessaria est clarior expressio personæ absoluēti nomine proprio, aut aquivalenti, quia alias non significatur actio in particulari, & vt egre- diens à tali persona habente potestatem, quod necessarium est ad valorem ab- solutionis.

Sime

In forma ab solutionis necessariam esse expre- sionem personæ ab- soluentis.

Sect. IX. Num certam formam sibi vendicet.

155

Sitne in absolutionis forma necessariò determinatio A censura, à qua absolutio datur.

Inquiri vero hic potest, an necessarium sit in hac forma addere aliquam determinationem, qua significetur absolutionem esse à censura, vel à tali censura. Videtur enim hoc esse necessarium, quia alias valde suspicere, & quasi equivoqua relinquuntur significatio. In contrarium vero est, quia sufficere videtur intentio absoluens ad determinandam significacionem illius verbi: nam in sacramento Confessionis id sufficit, neque est de substantia illius formæ, vt dicatur: *Ego te ab absoluo à peccatis tuis*: sed sufficit dicere: *Ego te ab absoluo ergo etiam in praesenti*. Respondeo, quando ex forma iudicij, seu ex his, quæ proxime antecedunt, constat de que res fit sermo: tunc non erit necessaria illa determinatione, nisi tale sit verbum, vt ex propria significatio ne illam requirat, vt v.g. si reus petat absoluens ab excommunicatione, sat is est, quod Index respondeat: *Ego te ab absoluo: & hoc probatio posteriori loco facta*. In absolutionem sacramentali semper præcedit peccatorum confessio, quæ est proxima materia illius iudicij: à qua significatio talis formæ determinatur, vt absolutionem à peccatis significet. Sicut in forma Eucharistia, ex praesentia materia determinatione pronomen *Hoc*, vt designet, & significet rem contenitam sub speciebus panis. Multo ergo magis in absolutione à censura, si ex adiunctis sit determinatio, satis erit. Et ratio à priori est, quia tunc illa est sufficiens significatio sensibilis, & voluntatis absoluens, & effectus. Dixa autem: *Nisi tale sit verbum, quod ex modo significandi determinationem requirat: quia oportet, ut verba reddant completum, & integrum sensum: potest autem tale esse verbum, ut ab ipso adiuncta determinatione nullum complectum sensum reddere posse, ut videtur esse verbum *Tollo, aut Affero*. Nam si quis dicat: *Ego tollo, aut affero à te, & nullam determinationem adiungat nullum sensum perfectum reddit*. Oportet ergo addere nomen censurae, aut aliud aequivalens, vel certe pronomen aliud quod eam designans exadiunctis, seu concomitantibus, iuxta superius dicta.*

At vero quando nihil præcedit, ex quo possit talis determinatione moraliter fieri, tunc certe videtur necessarium addere talem determinationem, vt obliter indicavit Sylvestris, verbo *Ab soluto*, 2. S. *Quatum est*. Ut quando in confessione ante absolutionem sacramentalem præmittitur absoluens à censuris ipso absoluente nihil pertinet, nec cogitante de censuris: tunc si in forma non addatur determinatione, non videtur satis significari sensibiliter illæ esse, & voluntatis iudicis absoluens. Et idem est, quando aliquis absoluuntur in iure, aut nihil petens: atque hoc etiam confirmat vias Ecclesiæ: Quapropter probabile est, si tunc esse de substantia addere determinationem aliquam, non quidem per verba specifica, sed sicut per generalia; ita ut significetur sufficiens, illum esse usum potestatis, ad tollendam censuram, vel censuras, quibus talis persona ligata est. Non est tamen hoc ita certum, quin oppositum sit probabile: quod sentit Vigilinus tabul. 1. cap. 13. Ut minimum tamen res est dubia, & ideo in hanc partem securiorem semper inclinandum est.

Num oporteat in absolutione explicare causam censure.

Quare vero ulterius potest, an oporteat in absolutione explicare causam censure, dicendo v.g. *Ego te ab absoluo ab excommunicatione, quam properat latenter causam incurrit*. Respondeo breuiter, hoc per se loquendo, non esse necessarium: quia neque aliquid iure caustum est, neque ex natura rei oritur talis ne-

celsitas, cum voluntas, & intentio absoluens cum ipso effectu tollendi censuram satis explicetur, et iam si causa censure non exprimatur. Aliquando vero oportet hanc causam exprimere, vt constet à qua censura penitens absoluatur. Contingit enim aliquem esse ligatum pluribus excommunicationibus propter diuersas causas, qui potest absoluvi ab una, quamvis non absoluat ut ab aliis: & tunc ut tollatur ambiguitas, oportebit aliquando exprimere causam censure: sic enim facile intelligetur ab illa censura absoluvi, & non ab aliis. Quamquam in eo casu non semper hoc necessarium sit, vel quia simul potest quis absoluvi a multis censuris, sicut plures habent, vel fieri potest, ut absoluens habeat potestatam limitatam ad unam censuram, & non possit ab aliis absoluere: tunc enim etiam absoluio simpliciter, & sine expressione cause proferatur, ex principio, à quo procedit, sufficiens intelligitur limitari ad talen effectum.

Itaque in eo casu, quo aliquis ligatus est pluribus censuris, primum considerare oportet, an absoluio peratur ab eo, qui potest absoluere ab una tantum, vel a pluribus; si ab una tantum quantumcumque absoluio simpliciter peratur, & concedatur illa tantum censura tollitur, quia sub absoluens potestatē cadit, quia ex parte censurarum non repugnat tolli unam sine aliis; quia non habent necessariam connectionem, vt recte notauit D. Tho. in 4. d. 8. qu. 2. D. Thom. art. 5. qu. 3. & ibi Paludanus, ac cæteri Theologæ ex Palud.

Cetera vero potest limitata est, vt supponamus: & ideo non potest absoluio excedere absoluens facultatem.

Si autem absoluio peratur à iudice, qui potest à pluribus censuris absoluere, tunc vel petatio est absoluenda absque determinatione, vel limitatione de terminatae causa, & absoluio similiter conceditur; **Absoluio** **simpliciter** **petitio** & **et** **concessio** à **tudico**, qui pro tali delicto contracta; absoluio vero simpliciter, & indefinite sine expressione talis causa conceditur; vel è contrario petitio sit absoluuta, concessio vero absoluio est cum limitatione causa scilicet à censura pro tali delicto, vel ob talen causam contracta. In primo casu absoluio censetur esse de omnibus censuris, quibus petens ligatus est, siue in forma absoluendi addatur signum distributuum quod clarius erit, vt si dicat: *ab absoluo te ab omnibus censuris, vel ab omnibus vinculis excommunicationis*; siue in definita proferatur dicendo, *Ego te ab absoluo*. ut expresse notauit Diuus Thomas supra dicens: Quando iudex potest absoluere ab omnibus censuris, si absoluere absoluat, ab omnibus absoluere, nisi contrarium exprimatur. Ratio vero est multiplex: Prima, quia fauores ampliandi sunt. Secunda, quia responso, vel concessio intelligitur esse proportionata interrogacioni, seu petitioni: qui autem absoluere petit absolu, etiam non exprimat à multis vel ab omnibus censuris, simpliciter petet liberari à vinculis, quibus ligatus est. Tertio, quia alias vel irrita, vel inepta esset talis absoluendi forma, quia non est ratio cur de una censura intelligatur magis, quam de alia. & ideo ex vi & proprietate illius verbi, *Ab absoluo*, si nulla adiungatur limitatio, significatur totalis solutio ab omnibus vinculis.

Est autem obseruandum, quamvis hæc vera sint, quanum est ex vi talis formæ absoluendi; tamen quia efficacia talis formæ semper pendet ex intentione absoluens, ideo si p[ro]f[er]et intendat illis verbis absoluere ab una excommunicatione, & non ab aliis, quamvis hanc limitationem in ipsis verbis non exprimat, unam tantum censuram auferet, non alias: quia operatio formæ non potest excedere intentionem eius; male autem faciet, vel diuidendo absolutionem sine causa vel sicut non exprimendo quam censuram tollere intendat, vel decipiendo alium, vel perplexum relinquendo. Imo si talis **Iudex**

Iudea intendat tantum confusè, & vase vnam ex his censuris tollere per suam absolutionem, & non determinate hanc, vel illam designet, seu intendat nihil faciet, quia actiones debent esse de singularibus determinate; & quia non est maior ratio, cur in hoc casu tollatur vna censura, quam alia; causa autem indeterminata, quæ per se libera non est, nihil operatur, nisi concurrat aliqua alia ad determinationem adjuvans.

10 At vero in secundo casu absolutio non est de omnibus censuris quibus ligatus est petens; sed ab illa tantum, cuius causam ipse in petitione excusat, vt colligit ex cap. Cum pro causa, & cap. Officii, de Sententia excommunicationis. Et ratio est supra causa; quia concessio accommodatur petitioni: quia ergo petitio limitata est, licet absolutio videatur simili petenti concedi, ex petitione limitata; & per inde se habet, ac si in ipsa exprimeretur causa censurae, cuius absolutio conceditur. Nec satis erit, quod is qui absolutionem petit, intendat absoluntam liberationem, & absolutionem ab omnibus censuris, & sequi, etiam si vnam tantum causam censuram in sua petitione exprimat: nam absolutio non respondet intentioni eius, sed verbis. Et præterea talis petitio in illo sensu subreptitia esset, & deceptione involuens: & ideo prodebet non potest absolutio si subrepta, vt dicitur in dict. c. Officii.

Demum in tertio casu manifestum est, **absoluti** onem esse limitatam, & in eo maxime esse potest necessaria expressio causae ipsius censuræ; quia licet petitio sit vniuersitatis, non cogitur Iudex totum cōcedere, quod postulatur: potest ergo pro libertate sua ab vna censura absoluere, & non ab alia; quo maxime facit, quando in ipsaabsolutione declaratur se absoluere à censura pro talie causa contrafacta: nam illa additio habet vim limitandi absolutiōnem a illatis solam censuram: ynde dubium non est, quid de facto tunc ab vnaabsolutus, & non ab aliis. At vero iuste, & licite sic absoluat, ex circumstantiis, & rationibus occurrentibus iudicandum est: id enim non est intrinsece malum; neque aliquo iure simpliciter prohibitum: pendet ergo ex circumstantiis, & causis, quæ Iudicem mouent ad sic absoluendum. Regulariter enim loquendo, sic potest absoluere a omnibus, & ex parte petentis non est impedimentum, non est absolutione ita limitanda: si vero ex parte petentis est impedimentum, & consumata respectu vnius censuræ, seu causa eius, non debet altera absoluiri, donec in regre satisfaciat, nisi fortasse aliqua rationabilis causa virga. Quod colligitur dicto cap. Officij. Et hæc doctrina tota communis est ut colligitur ex Panormitano, & aliis dictis cap. pro causa, & Officii, & ex Nauarro in cap. In qua ratione, de iudeis, in Glossa vlt. notab. 11. nu. 12. & C. narrantur in c. Alma mater, parte 1. §. 11. numero 12.

134
Sicut de substantia absolutionis, ut per verbum, vel
per scripturam proficeratur.

12 **V**ltimo inquiri potest circa hanc partem, an fin
de substantia absolutionis à censura, ut per ver-
ba proferatur, sub verbis autem scripturas compre-
hendimus: nam quod hoc sunt eiusdem rationis,
& sensibilem habent significacionem ad placitum
aque expressam. Vnde certum est etiam per verba
scripta posse hanc absolutionem dari: quo d maxi-
me obsernatur circa absentes, ut supra ostendimus.
Difficultas ergo solum est de aliis signis, vel nutritu-
bitandi.

A municatione absoluere: quia, exceptis verbis, nullam
mai^{or} signum absolutionis potest erga illum exhibere: consequens autem est falsum, ut constat ex Clementina vlti, de sententia excommunicat, vbi etiam de summo Pontifice dicitur, quod licet scienter
participet excommunicato, per hoc ipsum absoluere non confutur, nisi alter exprimat se velle id facere: ergo multo minus id dici poterit de inferioribus Episcopis. Quod etiam colligitur ex cap. Cum disdeget, de Sententia excomm.

Respondeatur breuiter, aliud esse loqui de ordinario iure, aut de Ecclesiis statuto, aliud e' necesse, tate simpliciter, seu de absoluta potentia summi Pontificis, Priori modo dicendum est, hanc absolucionem non sufficienter concedi per actiones aliquas ab eo factas, qui alias potest absoluere, etiam si alioqui tales actiones videantur repugnantes cum censura. Hoc plane coniunctum decreta adducta, & cap. Si aliquando, de Sententia excommunicat. Et ratiq; est, quia illud signum est valde incertum, immo per se non est signum, sed aliud factum, vel opus: & ideo merito iure positivo declaratum est, ut ad absoluendum a censura non sufficiat. Quod adeo verum est in inferioribus Episcopis, vel Praelatis, ut quamvis declarent se velle tali facto, vel communicatione absoluere, nihil efficient, ut notauit Glosa in dicta Clementina vlti, verbo Velle, & in dicto eiusdem, cap. 1. cuius communis Episcopi, & omnes inferiori

Cum desideres, quia tenentur Episcopi, & omnes inferiores Praelati formam communis iuris seruare, nec potestatem habent immutandi illam.

Quod secus est in Romano Pontifice, & ideo de
illo specialiter dicitur in dicta Clementina vicia;
quod si declareret se velle suo facto, aut communica-
tione absoluere, factum tenet: habet enim supre-
mam potestatem ad tollendam centuram indepen-
denter à iure positivo, & ideo si absoluere velit ea
potestate vti, non seruata forma iuris, effectum in-
tentum operatur. Ex quo etiam fit, vt si solis nuti-
bus, vel vnico verbo Pontifex satis declareret se velle
absoluere, factum tenet. vt v.g. si interrogatus, an
velit me esse absolutum à centura, solo mox capi-
tis annuat, pro absolutione valebit. Idemque est, si
post oblatam petitionem absolutionis uno verbo
respondeat. Fiat, vel, Contentus sum; dummodo
petitio ex modo, quo proponitur, non respiciat fu-
turum, sed contineat petitionem absolutionis ita
tim obtinenda: ita vt ex antecedentibus & conse-
quentibus satis constet, illo nutu, aut verbo signifi-
cari voluntatem Pontificis esse absoluendi ex runc.
Quod colligitur ex his quae tradit Rebuffus in
Praxi beneficiali, verbo *Datum*, num. 26. Quia ta-
men figura in inferioribus Prælatis vel sufficientia
non sunt, vel certe valde dubia, & ideo illis vtendu-
not est; sed per expressa, ac formalia verba absolu-
tio est tribuenda. Et hactenus de substantia huius
formæ;

SECTIO X.

Qua solemnitas seruanda sit in absolutione
ac censura.

Seria in hac forma absolueri possimus distinguere, quæ superiori in forma ferendi excommunicationem distinximus, scilicet ea, quæ antecedunt absolutionem & quæ comitantur, & quæ subsequntur: de quibus hic pauca dicemus; tum quia de hac re pauca sunt in iure instituta, et meritis quia ea, quæ instituta sunt, magis pertinent ad singulas censuras in particulari, & id eo ibi latius ea exponemus.

Absolutionem ergo antecedens in primis debet petiatio absolutionis, non quia hoc sit de substantia, utatio ab ut supra offensum est; sed quia ad consequentem solutionem debitum est antecedere.

debitumque modum absoluendi ita expedite. 157
miturque ex cap. *Per suas*, de *Sententia excommunicati*, in illis verbis: *Nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiari*; ne *sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur*. Et in ca. *Significasti*, de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium, ibi: *Si peccaverit, & familiis verba sunt frequentia in iure*. Ratio vero est, quia dum quis non petit absolutionem, non exhibet sufficiens signum obediendi, & recedendi à sua contumacia: quod tamen, per se loquendo, necessarium est, cum is sit finis censurae. Dico autem, *per se loquendo*, quia *vbi* proper moram timetur aliquod periculum, vel alia ratio vrgens occurrit, potest aliquid hęc absolutio dari, sicut non praeferit petitiō, ut supra declaratum est. Item quando absolutio non dari simpliciter, sed tantum ad aliquem actum, ut ad collationem beneficii, vel ad testimoniū ferendum, vel ad aliud simile, tunc faciliter solet absolutio hęc dari sine petitione praevia: quia cum censura simpliciter non tollatur, sed statim redat, cestas ratio adducta.

Quid autem seruandum sit in huiusmodi petitione, in ordine ad forum externum, quando in illo fit, ad nos non pertinet; sed videri potest *Vgolinius tab. 1. cap. 19. § 3.*, *vbi* quæstiones alias de hac re ad illud forum pertinentes tractat: & *Couarruias in ca. Alma 4. par. 8. 12.* In *forum autem interiori*, seu *potentia nulla specialis circumstantia* requiritur, sed solum ut petens exhibeat sufficiens signa obedientiae ad Ecclesiastam. An vero necesse sit, ut petat in confessione, vel in ordine ad illam, iam supra tactū est: nam per se loquendo, & ex vi censura id necessarium non est, quia potest censura tolli, etiam si non auferatur culpa. Ex parte vero absolucionis, si potestas sit ei cum ea limitatione concessa, poterit esse necessarium: sufficit tamen, ut implicite petatur, postulando absolutionem à peccatis. Denique sepe etiam necesse est, ut antecedat satisfactio partis legis, si fieri possit, vel cautio sufficiens, si non possit: hoc enim pertinet ad iustitiam absolutionis, non vero ad substantiam eius, per se loquendo, id est, nisi potestas absolucionis sit cum ea limitatione data, ut superius late declaratum est.

De *solemnitate*, quæ *comitatur*, seu proxime *antebas*, sed *absolucionem* sit, nihil potest in *commune* dici, quia nullæ cæremoniæ circa hoc præcepta sunt in iure, quæ *communes* sunt *omnibus censuris*; quevero ad lingulas pertineant, suis locis dicemus. Hic solum adnotare possumus, in huiusmodi absolucionis modo maxime seruandam esse *consuetudinem receptam*, & probatam: nam multæ ex antiquis cœremoniis in *discutendam* abierunt. Item etiam quando commode seruari non potest aliqua cœremonia sine peccato prætermittitur, ut notauit *Nauarrus* in *Summ. cap. 26. num. 9.* agens de cœremoniis seruandis in absolucione ab excommunicatio, iuxta cap. *A nobis*, 2. de *Sententia excommunicati*, de quibus infra suo loco. Denique ut ibidem *Nauarrus* aduertit, quando hęc absolutio cor. editur in *forum* *potentie* per *privilegia Mendicatibus confessi*, & alia similia, tunc non oportet seruare alias cœremonias præter eas, quæ ad *Sacramentum* *potentia* sufficiunt. Et ita habet *vitus*.

Denique post *absolucionem* solum potest esse ne. Matt. 18. 1. Cor. 5.
cessaria illius denunciatio, seu *publicatio proportionata censuræ*, *casas* non poterit *absolutio respectu* *aliorum* i. *fectum intentum*, nisi *que de illa confer*, *censura* prius constitit: si ergo censura fuit publica, *absolutio* etiam esse debet publica; si vero fuit occulta, satis erit occulta *absolutio*. De qua re nihil addendum occurrit in ordine ad *forum conscientiæ*, præter ea, quæ in superioribus tacta sunt. Quædam vero, quæ ad *forum externum* pertinent, videri possunt in *Vgolino tab. 1. cap. 24. vbi* specialiter tractat, quando *hęc absolu-*

Fr. Suarez *tom. 5.*

157
tio datur in *foro confessionis*, quanta fides adhibetur Confessario affirmanti *talem personam absolvisse*. De qua re iam diximus in *sezione secunda*; & ideo de censura in genere hęc sufficiunt: ad species singulas descendamus.

DISPUTATIO VIII.

Quæ est prima de *Excommunicatione*.

De Excommunicatione secundum se.

157
Rostquam dictum est de censura in genere, descendendum est ad singulas species censurarum, inter quas præcipua est *excommunicatione*, & vñ frequentior, & in materia copiosior, ac difficilior; & ideo de illa primo loco dicendum est, seruando c. undem ordinem, quem in superiore tractatu de censuris in communi tenuimus, quæ aut nihil multa capita, seu principia, quæ aut nihil speciale in *excommunicatione* habent; aut si quid habet, facile ex rationibus communibus intelligitur, aut omitti poterunt, aut faciliter expediri. Et ob hanc causam nihil hic dicemus de potestate excommunicandi, nec de quæstione, an sit *excommunicatione*, vel quo iure introducta sit, diuino vel humano: nam eadem proportione, qua de censura in communi definiendæ sunt. Potestas enim, quam ostendimus esse in Ecclesia ad ferendas censuras, eadem est potestas *excommunicandi*; imo in hoc actu præcipue exercetur, ut ex *Matth. 18. & 1. ad Corinth. 5. & traditione Ecclesiæ colligitur*.

Matt. 18. 1. Cor. 5.
Vnde etiam satis constat excommunicationem esse, ita tamen, ut licet potestas ad illa ferendam ex iure diuino sit, illius vero institutione iure Ecclesiastico sit introducta. Solū ergo in præsenti disputatione est breuiter explicandum, quid, & quotuplex sit *excommunicatione*, ut postea in effectibus eius declarandis (quod in hac materia præcipuum est) diutius immoremur. Tractant autem de hac materia *Theologi* in 4. dist. 18. & aliqui in 2. *Alensis* 4. part. quæst. 8. 1. alias. 22. *Antonius* 3. part. tit. 24. & 26. *Summissæ præfertim* *Caietanus*, verbo *Excommunicatione*, & *Nauarrus* cap. 27. & *Adrianus* in 4. in materia de *clauib.* *Gaietanus* etiam *torn. 1. Opus tract. 19.* Et iuris *Pontificij Doctores* in titulis de *Sent. excomm.* & in *decretis* 11. q. 3. & tota *causa* 24. & præfertim *Couarruias in ca. Alma mater*. Multi etiam recentiores variis tractatus de his censuris scripserunt: præfertim *Vgolinius*, *Iusto*, & *eruditio volumine*.

(2)

SE